

UTENOS REGIONO VIETOS VEIKLOS GRUPĒS STRATEGIJA

VIETOS PLĒTROS STRATEGIJA

UTENOS RAJONO DVISEKTORĒ STRATEGIJA 2016-2023 M.

UTENA

2015

TURINYS		Psl.
I DALIS. KAS MES: ESAMA SITUACIJA IR MŪSŲ SIEKIAI		
1.	VVG vertybės, VVG teritorijos vizija iki 2023 m. ir VVG misija	2
2.	VVG teritorijos socialinės, ekonominės bei aplinkos situacijos ir gyventojų poreikių analizė	5
3.	VVG teritorijos stiprybės, silpnybės, galimybės ir grėsmės (SSGG)	16
4.	VVG teritorijos plėtros poreikių nustatymas prioritetine tvarka	20
II DALIS. KOKIE MŪSŲ PRIORITETAI IR TIKSLAI?		
5.	VPS prioritetai, priemonės ir veiklos sritys	22
6.	VPS prioritetų, priemonių ir veiklos sričių sąsaja su ESIF teminiais tikslais, EŽŪFKP prioritetais bei tikslinėmis sritimis, EJRŽF konkrečiais tikslais ir uždaviniais	24
7.	VPS sąsaja su VVG teritorijos strateginiais dokumentais, Europos Sąjungos Baltijos jūros regiono strategija (ESBJRS), Lietuvos akvakultūros sektoriaus plėtros 2014–2020 m. planu	26
III DALIS. KAIP PASIEKSIME UŽSIBRĖŽTUS TIKSLUS?		
8.	LEADERmetodo principų bei horizontaliųjų principų ir prioritetų įgyvendinimas	31
9.	VPS priemonių ir veiklos sričių aprašymas	48
10.	VPS įgyvendinimo veiksmų planas	56
11.	VPS finansinis planas	60
12.	VPS įgyvendinimo rodikliai	63
13.	VPS įgyvendinimo vidaus stebėseną ir valdymas	69
IV DALIS. PRIEDAI		
1 priedas.	VVG teritorijos situacijos analizei naudojama 2012 m. statistinė informacija apie VVG teritorijos gyventojus: VVG teritorijos gyventojai ir jų pasiskirstymas pagal amžių, lytį, gyvenamąją vietovę, užimtumą, socialinę padėtį.	74
2 priedas.	VVG teritorijos situacijos analizei naudojama 2013 m. (2014 m.) statistinė informacija apie VVG teritorijos gyventojus: VVG teritorijos gyventojai ir jų pasiskirstymas pagal amžių, lytį, gyvenamąją vietovę, užimtumą, socialinę padėtį.	106
3 priedas.	Visų Utenos regiono vietos veiklos grupės narių sąrašas	125
4 priedas.	Renginių suvestinė lentelė, dalyvių sąrašai, darbotvarkė -analogiška 14 susitikimų, anketų formos, bei apibendrinta gyventojų poreikių analizės informacija: Utenos regiono vietos veiklos grupės atstovaujamos teritorijos profilis pagal prioritetinius poreikius kaimo plėtros ir žvejybos bei akvakultūros plėtros srityje 2015 m.	130
5 priedas.	„Organizacijų, kurios dalyvavo abiejuose ES finansavimo 2004-2006 m. ir 2007-2013 m. perioduose pritrauktų paramos lėšų dinamika 2006-2016 m.“ Utenos rajono seniūnijų poros, kur 2015 m. rugsėjo mėn. vyko susitikimai su bendruomenių atstovais, vietos įstaigų bei organizacijų darbuotojais ir nariais, vietos ūkininkais ir verslininkais, skirtų rengiamos dvisektorės strategijos 2016-2023 m. gyventojų poreikių analizei ir SSGG analizei atlikti bei identifikuoti Utenos regiono VVG atstovaujamos teritorijos plėtros poreikiams	166
6 priedas.	informacija apie vietos projektus įgyvendintus Utenos rajono seniūnijose pagal priemonę „Kaimų atnaujinimas ir plėtra“ 2007-2013 m. finansavimo laikotarpiu ir kurie sudaro ekonomines prielaidas kurti darbo vietas Utenos rajono kaimiškose seniūnijose įgyvendinant VPS vietos projektus, Utenos regiono plėtros tarybos posėdžio 2015-09-15 darbotvarkė	174
7 priedas.	Tarptautinės baigiamosios 2007-2013 m. strategijos įgyvendinimo konferencijos „Dešimties metų patirtis įgyvendinant Leader metodą“ ir XI Aukštaitijos	176

bendruomenių sąskrydžio „Senasis Aukštaitijos etnografinis kaimas“ darbotvarkės ir informacija iš interneto.	
8 priedas. 2015-04-09 Utenos rajono bendruomenių susitikimo strategijai rengti dalyvių sąrašas, bei sukonzentruoti rezultatai su išgeneruotomis 15 inovatyviomis idėjomis, darbiniai idėjų generavimo dokumentai	184
9 priedas. Utenos rajono schema, kur pavaizduota Vietos projektai įgyvendinti Utenos rajono seniūnijose pagal priemones „Kaimo turizmo veiklos skatinimas“ ir „Parama verslo kūrimui ir plėtrai“ iš Utenos regiono vietos veiklos grupės kaimo plėtros strategijos „Gyvenimo kokybė kaimo vietovėse bei kaimo ekonomikos įvairinimas“ 2007-2013m., schema apie vietos projektus, įgyvendintus iš bandomosios integruotos strategijos, bei informacija apie pritrauktas lėšas iš Utenos žuvininkystės regiono vietos veiklos grupės, įgyvendinant žuvininkystės plėtros strategiją Utenos rajone 2010-2015 m.	202
10 priedas. Žuvininkystės regionų vietos veiklos grupių tinklo visuotinio narių susirinkimo protokolo 2015-09-16 d. išrašas, Utenos regiono vietos veiklos grupės tinklaveikos ir bendradarbiavimo veiksmų sąrašai 2011-2015 m.	206
11 priedas. Informacija apie kultūrinę- bendruomeninę veiklą Utenos regiono vietos veiklos grupės galerijoje Menų kamara.	210
12 priedas. LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos 2015-03-26 raštas Nr. (26.3-8) SD-2137)	216
13 priedas. Utenos regiono vietos veiklos grupės veiklos efektyvumo vertinimo ataskaita ir organizacijos veiklos efektyvumo profilis	217

I DALIS. KAS MES: ESAMA SITUACIJA IR MŪSŲ SIEKIAI

1. VVG vertybės, VVG teritorijos vizija iki 2023 m. ir VVG misija	
1.1.	<p>Informacija apie VVG Utenos regiono VVG įsteigta 2008-12-22. Steigėjai: Alina Plistkova, a/k 47504140174, Kęstutis Udras a/k. 36203060590, Mindaugas Kuodis, a/k. 38301031334, Jolita Umbrasienė a/k. 46305091109. Būstinės vieta: Taikos g.6, Utena, Utenos r. sav. Valdymo struktūra: aukščiausias valdymo organas - visuotinis narių suvažiavimas, vienasmenis organas - pirmininkas, kolegialus organas valdyba iš 15 narių (įskaitant pirmininką), administracija iš 4 darbuotojų.</p> <p>Iš viso Utenos regiono vietos veiklos grupėje yra 42 nariai. Jie pagal sektorius pasiskirsto taip: pilietinės visuomenės (54 procentai arba 22 asmenų), verslo (36 procentai arba 15 asmenų) ir vietos valdžios (10 procentų arba 4 asmenys) atstovai iš visų devynių Utenos rajono seniūnijų. Sąrašas pateikiamas 3 priede.</p> <p>Administracijoje pagal darbo sutartis dirba 3 darbuotojai:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Jolita Umbrasienė – vietos plėtros strategijos administravimo vadovė; 2. Edita Rukšytė - vietos plėtros strategijos administratorė; 3. Rimgailė Garunkšnienė – viešųjų ryšių specialistė, <p>Administracijoje pagal savanoriškų darbų sutartis dirba:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Jolita Umbrasienė – Utenos regiono vietos veiklos grupės pirmininkė; 4. Vidas Bražėnas - vairuotojas, ekspeditorius - ūkvedys.
1.2.	<p>VVG vertybės Utenos regiono VVG vykdydama veiklą vadovaujasi šiomis vertybėmis:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Partneryste – pagrindinė vertybė, kurios pagalba pavyko suburti Utenos regiono vietos veiklos grupę ir sutelkti joje pilietinės visuomenės, verslo ir valdžios sektorių atstovus. • Pilietiškumu– kasdienis tobulėjimas nuolat susiduriant su iššūkiais išliekant oriais ir sugebančiais priimti tokius sprendimus, kurie būtų optimalūs šeimoje, palaikomi draugų ir supančios bendruomenės. • Orientacija į bendruomenę reiškia, kad Utenos regiono VVG vykdydama veiklą siekia kuo daugiau atsižvelgti į vietos išteklius ir juos apjungiant padėti spręsti vietos bendruomenės problemas. • Prieinamumu - Utenos regiono VVG yra lengvai pasiekama, kai klientams reikia jos paslaugų. • Sąžiningumu atliekant prisiimtus ir pavestus darbus, tiesos sakymas sau ir kitiems bei garbingas elgesys su fiziniais ir juridiniais asmenimis. • Naujoviškumu- domėjimasis naujovėmis, inovacijomis ir sugebėjimas jas įgyvendinti praktikoje. • Atsakingumu – tai kasdienė būsena kurios dėka organizacija vystosi bei stiprėja. • Pozityvumu arba neabejojimas pasirinkto kelio teisumu, kurį išlaikyti galima tik remiantis faktais, bei pasikliaujant komandiniu darbu arba draugo patimi. • Globėjiskumu Utenos krašto vietos projektų pateikėjų atžvilgiu. • Viešumu- Utenos regiono vietos veiklos grupė atvira naujiems žmonėms, naujoms organizacijoms bei naujoms idėjoms, skleidžianti savo sukauptą patirtį kiekvienam besidominčiam kaimo plėtros procesais.

1.3.	VVG teritorijos vizija iki 2023 m. Utenos regionas 2023 m. patraukli ir saugi gyventi ir dirbti vietovė, kurioje puoselėjami gamtos ir kultūros ištekliai. Kaimo gyventojai verslūs, sugebantys išreikšti save, bendraujantys ir bendradarbiaujantys piliečiai, turintys galimybes naudotis naujausiomis technologijomis, puoselėjantys tautines ir bendruomenines vertybes, besiorientuojantys į ateitį.
1.4.	VVG misija Utenos regiono VVG - šiuolaikiška organizacija teikianti kokybiškas konsultavimo paslaugas, aktyvinanti bendruomenes bei skatinanti verslumą Utenos krašte

2. VVG teritorijos socialinės, ekonominės bei aplinkos situacijos ir gyventojų poreikių analizė

2.1.	Pagrindiniai VVG teritorijos duomenys, teritorijos išskirtinumas ir identitetas
------	---

Utenos rajonas išsidėstęs Baltijos kalvyno Aukštaičių aukštumos šiaurvakarinėje dalyje, Šventosios baseine. Etnografiškai jis priklauso Rytų Aukštaitijai. Utenos rajono plotas – 1230 km² (**R1**) (<http://osp.stat.gov.lt/temines-lenteles19>), kuriame Utenos regiono VVG teritorijos plotas užima 1207,54 km² arba 98,17 proc.)¹. Pažymėtina, kad Utenos regiono VVG teritorija sutampa su Utenos rajono kaimiško seniūnijų teritorija. Į Utenos regiono VVG teritorijos plotą įeina 8 (**R2**) miesteliai – Daugailiai, Kuktiškės, Leliūnai, Saldutiškis, Sudeikiai, Tauragnai, Užpaliai ir Vyžuonos ir 9 kaimiškios seniūnijos (Daugailių seniūnija, Kuktiškių seniūnija, Leliūnų seniūnija, Saldutiškio seniūnija, Sudeikių seniūnija, Tauragnų seniūnija, Utenos seniūnija, Užpalių seniūnija, Vyžuonų seniūnija) (**R3**). Utenos rajono savivaldybės teritorija yra taip pat susiskirsčiusi pagal gyvenamąsias vietas: viensėdžius, kaimus, miestelius ir miestus iki 6 tūkst.). Utenos regiono VVG teritorijoje iš viso yra 120 viensėdžių, 454 kaimai ir 8 miesteliai) (**R4**). Utenos rajono savivaldybės administracijos duomenys.²

Pagal seniūnijų pateiktus duomenis, kurie pateikiami kaip priedai prie VPS 2012 metų duomenis gyventojų skaičius viensėdžiuose (vienkiemiuose) gyveno 296 žmonės, iš jų 136 vyrai ir 160 moterų. Kaimuose iki 200 gyventojų gyveno 8177 žmonės, iš jų 3931 vyrai ir 4246 moterys. Kaimuose ir miesteliuose nuo 201 iki 1000 gyventojų gyveno 7496 žmonės, iš jų 3582 vyrai ir 3924 moterys. 2014 metais gyventojų skaičius pagal gyvenamąsias vietas keitėsi, pagal pateiktus duomenis viensėdžiuose (vienkiemiuose) gyveno 251 žmonės, iš jų 115 vyrai ir 136 moterys, kaimuose iki 200 gyventojų gyveno 7606 žmonės, iš jų 3820 vyrai ir 3786 moterys, o kaimuose ir miesteliuose nuo 201 iki 1000 iš viso gyventojų gyveno 7052 žmonės, iš jų 3413 vyrų ir 3639 moterys.

Apibendrinus 2012 ir 2014 metų Utenos rajono savivaldybės bei seniūnijų pateiktus duomenis dėl Utenos rajono kaimiškųjų teritorijų gyventojų skaičiaus pagal gyvenamąsias vietas pažymėtina, kad gyventojų skaičius nuo 2012 iki 2014 metų mažėjo (**R5**).

Utenos regiono VVG teritorijos išskirtinumas ir identitetas

Visos devynios Utenos rajono seniūnijos yra turtingos ežerais, miškais, tvenkiniais, upėmis ir upeliukais. Šie gamtiniai ištekliai sudaro galimybes Utenos rajono gyventojams užsiimti ne tik kaimo plėtra, bet ir žvejybos ir akvakultūros plėtra (**R6**). Visame rajone tyvuliuoja 182 (**R7**) įvairaus dydžio ir formos ežerai ir ežerėliai. Visi ežerai yra skirtingi, o kai kurie tiesiog smarkiai išsiskiria ne tik iš Utenos rajono ežerų, bet ir iš Visų Lietuvos ežerų. Tai - giliausias Lietuvoje Tauragno ežeras (62,5m), vienas ilgiausių šalyje - Aiseto ežeras (16 km) bei poilsiautojų pamėgtas gražuolis Alaušo

¹ Lietuvos statistikos departamento duomenys. Duomenys apima Utenos rajoną.

² Utenos rajono savivaldybės administracijos 2015-09-19 raštas Nr. 2473 „Dėl informacijos pateikimo“.

ežeras (10,73 km²) Rajone yra 12 upių bei upelių(**R8**). Utenos rajono teritorijos skersmuo tik vietomis siekia 50 km. Išsidėstęs Aukštaičių aukštumos šiaurvakarių dalyje. Užpalių, Vyžuonų pakrastyje išplinta į plynaukštę abipus Šventosios, o Tauragnų apylinkės pietryčiuose pakyla į kalvyno keterą, kur ir yra aukščiausios viršukalvės (Žiezdrių kalva Papirčių laukuose - 247 m virš jūros lygio). Vakarinės rajono dalies kraštovaizdis panašesnis į Anykščių, o rytinės - į Molėtų rajono kraštovaizdį.

Utenos kraštas yra vienas ežeringiausių Lietuvoje, todėl gausiai lankomas tiek Lietuvos, tiek užsienio poilsiautojų bei turistų(**R9**). Utenos rajonas- reikšmingas ir gausiausiai lankomas Lietuvos turistinis regionas, pasižymintis vaizdingais kraštovaizdžiais, kultūros ir istorijos paminklų gausa ir patogia turizmui geografinė padėtimi(**R10**). Utenos rajonas turi pakankamai gamtos, kultūros ir žmogiškųjų išteklių, kuriuos tinkamai naudojant Utenos rajonas taptų konkurencingu ir patraukliu kaimo plėtros, o taip pat žvejybos bei akvakultūros regionu(**R11**).

Teritorijoje, kur veikia Utenos regiono VVG įgyvendintos dvi kaimo plėtros strategijos ir viena žuvininkystės regiono strategija tai: integruota bandomoji strategija 2004-2006 m., „Kaimo vietovės studija ir integruotos bandomosios strategijos parengimas, siekiant tinkamiausio gamtos ir kultūros išteklių panaudojimo, įskaitant Europos Sąjungos buveinių, atrinktų pagal „Natura 2000“ programą, vertės didinimo Šiaurės Rytų Aukštaitijoje“ (finansuoti 7 vietos projektai už 39 916,29Eur) ir 2007-2013 m. Utenos regiono vietos veiklos grupės strategija „Gyvenimo kokybė kaimo vietovėse bei kaimo ekonomikos įvairinimas“ (finansuoti 64 vietos projektai už 1 721 153,84 Eur) ir Utenos žuvininkystės regiono vietos veiklos grupės strategija „Tvari žuvininkystės plėtra Utenos rajone 2010-2015 m.(finansuota 12 vietos projektų už 164 488 Eur) (**R.12**). Iš viso per du finansavimo laikotarpius Utenos rajono kaimiškoje teritorijoje buvo įgyvendinta 83 vietos projektai, kuriems įgyvendinti buvo pritrūkta 1 925 541,16 Eurų paramos lėšų (**R.13**).

2.2.	VVG teritorijos gyventojų poreikių analizė
------	--

Utenos regiono vietos veiklos grupė 2015 metais dirbo mobilizuodama Utenos kaimo bendruomenę naujosios strategijos rengimui. Gyventojų poreikiai buvo tiriami naudojant kokybinius ir kiekybinius tyrimo metodus, inovacijoms skatinti buvo taikomas kūrybos proceso valdymo metodas „O generatorius“, parengtos ir trys anketos, apklausta 317 žmonių ir apibendrinti anketinių apklausų rezultatai, vyko fokus grupių interviu, naudota nacionalinės ir tarptautinės patirties analizė.

Pirmoje anketoje (*Utenos regiono vietos veiklos grupės ANKETA skirta Utenos rajono kaimo žmonėms apklausti*) buvo apklausta 180 Utenos regiono VVG teritorijos kaimo gyventojų. Po 20 respondentų iš kiekvienos kaimo seniūnijos. Anketoje buvo įvardinta 19 Utenos regiono vietos veiklos grupės teritoriją formuojančių veiksmų. Respondentai buvo paprašyti pasirinkti jiems svarbiausius. Apibendrinus anketinės apklausos rezultatus, pagrindiniai Utenos regiono VVG teritorijos plėtros poreikiai buvo surikiuoti prioritetine tvarka pagal svarbumą.

Pačiu svarbiausiu kaimo gyventojai įvardijo poreikį mažinti nedarbą - 90 procentų respondentų (**R14**). Vienas iš svarbiausių poreikių - sveikatos apsaugos sektoriaus veiklos gerinimas surinko 75 procentus apklaustųjų balsų(**R15**). Kiti poreikiai, kurie tiesiogiai siejasi su bedarbystės kaime mažinimu, tokie kaip: Jaunimo ir grįžtančiųjų iš miestų ir iš imigracijos pritraukimas į kaimą - 73, (**R16**). Gamtos ir kultūros išteklių išsaugojimas ir tausojantis panaudojimas - 60, Ekonominių veiklų skatinimas - 54 (**R17**), o tai rodo, kad nedarbo mažinimą vietos gyventojai supranta ne vienareikšmiškai, kaip tiesioginį darbo vietų kūrimą, o kaip įvairias veiklas ir/ar procesus, kuriuose dalyvaujant gali būti sukurtos naujos darbo vietos. Respondentai svarbiais poreikiais laiko tuos, kurie susiję su bendruomenių kūrimu ir jų veikla: santykių tarp bendruomenės narių gerinimas - 57 procentai(**R18**), svarbu bendruomenės, asmens darbo saugumo gerinimas - 46 procentai(**R19**), . Kaimo gyventojams panašiai svarbūs kaip bendruomenių plėtros ir veiklos poreikiai yra ir švietimo sektoriaus veiklos gerinimas - 50 procentų (**R20**), kultūros sektoriaus veiklos gerinimas - 47 procentai(**R21**).

Anketoje taip pat buvo pateikti klausimai: Kokios socialinės paslaugos teikiamos socialiai pažeidžiamiems kaimo gyventojams? Ar gyvenvietėje veikia valgykla ar kita maitinimo įstaiga, kurioje nemokamai maitinami socialiai remtini asmenys? Kokio tipo būstą galima nusipirkti šioje vietovėje?

Pagrindinės socialinės paslaugos, kurias įvardijo respondentai yra pagalba apsirūpinant maistu 95 procentai(**R22**), respondentų žiniomis gyvenvietėse nėra maitinimo įstaigų socialiai remtiniems asmenims 100 procentų(**R23**). Apklausos rezultatai parodė, kad kaimo vietovėse yra pakankama gyvenamųjų būstų, nes net 85 procentai respondentų iš visų seniūnijų pažymėjo, kad yra galimybių įsigyti individualų medinį arba mūrinį namą, o tai sudaro sąlygas jaunoms šeimoms, iš emigracijos užsienyje ar iš kitų Lietuvos regionų grįžtantiems įsikurti Utenos rajono kaimiškoje teritorijoje (**R25**). Į klausimą: Kokį apmokamą darbą gyvenvietėje galima nesunkiai susirasti? Respondentai atsakė priklausomai nuo kiekvienos kaimo seniūnijos ūkininkų ir verslininkų vykdomos veiklos specifikos. Dauguma respondentų įvardijo sezoninius darbus pas ūkininkus 58 procentai arba kiti nurodė konkrečias verslo įmones veikiančias seniūnijose(**R26**).

Antroji anketinė apklausa, papildanti pirmąją, buvo atlikta Užpalių seniūnijoje. Anketą sukūrė informacinio centro „Užpalėnų krivulė“ (**R24**) tarybos nariai kartu su URVVG valdybos nariais. Apibendrinus šios anketos rezultatus paaiškėjo vienos iš 9 Utenos rajono kaimiškųjų seniūnijų – Užpalių seniūnijos - esama situacija: problemos ir pokyčių galimybės.

Buvo apklausti 127 respondentai. Anketoje respondentams buvo pateikta 30 klausimų. Apibendrinus atsakymus buvo nustatyta, kad: Užpalių seniūnijoje vykstančius pokyčius 73 procentai respondentų vertino teigiamai, o tik 4 procentai- neigiamai 23 procentai šiuo klausimu nuomonės neturėjo. Labiausiai teigiamais pokyčiais seniūnijoje įvardijami pokyčiai aplinkoje -87 procentai(**R27**), geros sąlygos sportui -31 procentas(**R28**), tinkamos sąlygos poilsiui - 29 procentai(**R29**), kokybiški kultūriniai renginiai – 23 procentai(**R30**).

Apklaustųjų įvardijamos didžiausios problemos su kuriomis, jų manymu, susiduria Užpalių seniūnijos gyventojai arba atvykę į Užpalius. Tai: menkos įsidarbinimo galimybės – 49 procentai(**R31**), maža paslaugų pasiūla – 45 procentai(**R32**), bendruomeniškumo stoka, susvetimėjimas – 42 procentai(**R33**), nėra viešo maitinimo įstaigos, kavinės – 23 procentai(**R34**).

Buvo įvardintos dvi pagrindinės sąlygos reikalingos, kad įvyktų teigiami pokyčių seniūnijoje - tai: stiprios, kūrybingos, bendruomenę vienijančios žmonių grupės būtinumas – 68 procentai (**R35**), ir būtinas naujų darbo vietų sukūrimas – 50 procentų(**R36**). Labiausiai pageidaujama paslauga respondentai įvardijo stomatologo paslaugas – 57 procentų(**R37**). Nedaug mažiau 50 procentų apklaustųjų vietovei būtų reikalingos kirpėjo paslaugos (**R38**). Paslaugų, kurios turėtų atsirasti bendradarbiaujant vietos gamintojams, produkcijos perdirbėjams, prekybininkams svarbą ir reikalingumą respondentai įvardijo taip: gerai įrengtas turgelis su įvairesne prekyba – 44 procentai (**R39**), amatų, meno užsiėmimai – 28 procentai (**R40**) bei kitos paslaugos kurios galėtų būti teikiamos: kavinės, laikraštukas leidybos; maudyklos ir poilsiavietės tvarkymo; ūkininkų parduotuvėlės įrengimo, vaistinės (**R41**).

Bendruomenei svarbus seniūnijos estetiškas vaizdas, taigi tuo pačiu ir individualių namų bei sodybų savininkų požiūris į aplinkos tvarkymą. Respondentų nuomone tvarkyti aplinką skatintų: apdovanojimai gerai besitvarkančių sodybų šeiminiškams – 48 procentai, kasmetinių sodybų apžiūrų organizavimas – 33 procentai, išvykų į pavyzdines sodybas organizavimas – 28 procentai(**R42**).

Įdomiais, atitinkančiais bendruomenės poreikius renginiais ar veikla respondentai įvardijo: profesionalių atlikėjų koncertus; susitikimus su žymiais žmonėmis – 52 procentai(**R43**), mokymus ir seminarus – 31 procentas(**R44**), tradicinius renginius – 23 procentai(**R45**), etnokultūrinius renginius – 19 procentų(**R46**). Į mokamus renginius eitų: 50 procentų apklaustųjų. Tinkama renginių kaina 41 procentui respondentų būtų : iki 3 EUR (**R47**).

Į klausimą ką galėtų padaryti patys respondentai, kad seniūnijoje situacija pasikeistų į gera, jie pasisiūlė: dalyvauti akcijose, talkose, gerinant seniūnijos įvaizdį – 64 procentai(**R48**), prisidėti

prie veiklų meniniais gebėjimais – 18 procentų(**R49**). Net 51 procentas apklaustųjų skiria ir ateityje skirtų savo laiką savanoriškai veiklai(**R50**).

Apibendrinus antrosios anketos atsakymus buvo įsitikinta pirmosios anketos duomenų patikimumu bei pavyko giliau ir detaliau išanalizuoti bendruomenės poreikius ir su jais susijusias pokyčių URVVG teritorijoje galimybes.

Utenos rajone veikia 117 tautodailininkų <http://www.kulturauteenoje.lt/tautodailininkai>). Utenos rajono tautodailininkai užsiima šiais amatais: audimu (24), medžio apdirbimu (19), mezgimu (12), siuvinėjimu (7), tapyba (22), oda, tekstile, vėlimu (3), karpiniais, margučiais (9), skulptūra(3), kalvyste (2), pynimu iš vytelių (7), šiaudų sodais, paveikslais iš šiaudų, floristika (6), keramika (3) (**R51**). Tautodailininkai - tai gausus būrys kūrybingų talentingų įvairiais amatais užsiimančių žmonių, kurie prisidėjo prie Bandomosios integruotos strategijos 2006 - 2008 m. ir Kaimo plėtros strategijos 2007 - 2013 m. sėkmingo įgyvendinimo. Rengiant VPS 2014 - 2020 m. buvo parengta Utenos rajono tautodailininkų, amatininkų anketinė apklausa bei atlikta jos analizė.

Anketinės apklausos metu buvo apklausta 10 geriausiai žinomų ir ekspertais savo srityje laikomų tautodailininkų. Tai ekspertinė apklausa, nors jeigu ją laikytume paprasta, tai ji būtų gana reprezentatyvi, nes buvo apklausta 8,5 procento nuo visų Utenos rajono tautodailininkų. Apklaustieji tautodailininkai užsiima šiais amatais: pirštinių mezgimu, nėrimu vąšeliu, mezgimu, audimu, riešinių mezgimu, pynimu iš vytelių, medinių žaislų gamyba, tapyba, vilnos vėlimu, karpiniais iš popieriaus, siuvinėjimu.

Amatas, kuriuo užsiima 20 procentų apklaustųjų yra pagrindinis jų pajamų šaltinis, o 80 - čiai procentų apklaustųjų tai yra papildomas jų pajamų šaltinis(**R52**). 40 procentų iš apklaustųjų yra sertifikuoti ir pripažinti tradicinių amatų meistrai. Iš nesertifikuotų 60 - ties procentų sertifikuotais norėtų tapti pusė (**R53**). Savojo amato kitus norėtų mokyti 70 procentų respondentų(**R54**), nenorėtų 30 procentų (iš jų 10 procentų dėl informacijos ir žinių stokos, 10 procentų teigia, kad mokyti turėtų atestuoti meistrai, 10 procentų priešasčių nenurodė). Savo amato mokymo programas turi 40 procentų respondentų(**R55**).

Apibendrinus visose seniūnijose atliktas SSGG analizės, išanalizavus anketinių apklausų duomenis anketoje, kuri buvo teikta Utenos kaimiškosioms seniūnijoms, bei anketoje, kuri buvo teikta Užpalių seniūnijos gyventojams apklausti, o taip pat apibendrinus tautodailininkų ekspertų anketinėje apklausoje pateiktus atsakymus, rengiamoje VPS numatytos su ES prioritetais ir nacionaliniais poreikiais susieta su antrojo prioriteto „DARBO VIETŲ KŪRIMAS ĮSKAITANT PALANKIOS APLINKOS VERSLUI UTENOS RVVG TERITORIJOJE KŪRIMĄ BEI SĄLYGŲ GRĮŽTI Į DARBO RINKĄ SUDARYMAS“ penktoji priemonė „Mokymų, skirtų žinių atnaujinimui ir įgūdžių formavimui, vykdymas, edukacinių programų Utenos krašto gamtos ir kultūros savitumo išsaugojimui plėtrai kūrimas bei įgyvendinimas“. Ši priemonė atitinka ES kaimo plėtros 1C veiklos sritį mokymosi visą gyvenimą ir profesinio mokymo žemės ūkio ir miškininkystės sektoriuose - veiklos sritis susijusi su ESIF TT Nr. 10 „Investicijos į švietimą, mokymą ir profesinį mokymą siekiant lavinti įgūdžius ir mokymąsi visą gyvenimą“ bei nacionaliniais poreikiais: remti darbo vietų, ypač reikalaujančių kvalifikuotos darbo jėgos, išlaikymą ir kūrimą kaimo vietovėse, ypač ne žemės ūkyje (nacionalinio poreikio Nr. 10) bei vykdyti mokymą, patirties sklaidą ir konsultavimą kaimo vietovėse (nacionalinio poreikio kodas Nr. 21).

Tautodailininkų darbų realizacijos rinka respondentų buvo suskirstyta taip: 10 procentų sukurtų produktų parduodama internetu(**R56**), bei ūkininkų turgeliuose, 40 procentų parodose - pardavimuose(**R57**), 60 procentų miestų ir miestelių šventėse(**R58**), 80 procentų mugėse(**R59**).

Dalyvauti interneto parduotuvėje ir internetu pardavinėti savo gaminius norėtų 70 procentų apklaustųjų(**R60**), nenorėtų – 20 procentų(**R61**), norėtų dalyvauti mugėse Lietuvos teritorijoje - 90 procentų, ir vienas respondentas šiuo klausimu neapsisprendęs.

Apklaustieji tautodailininkai viešina save ir savo gaminius šiais būdais: 10 procentų leidžia lankstinukus, 20 procentų turi savo interneto puslapį, bendradarbiauja su respublikine

žiniasklaida, 40 procentų bendradarbiauja su vietos žiniasklaida, 70 procentų dalyvauja parodose. Savo internetinių parduotuvių, parduotuvių ar muziejų apklaustieji tautodailininkai neturi (R62).

Pagal laiko trukmę apklaustieji tautodailininkai užsiima amatais taip: nuo 2 iki 10 metų - 30 procentų (R63), nuo 10 iki 20 metų - 30 procentų ir nuo 20 metų ir daugiau – 40 procentų respondentų (R64). O tai rodo, kad daugelis tautodailininkų yra sukaupę pakankamai didelę patirtį ir galėtų ją panaudoti įgyvendinant VPS.

Respondentų manymu Utenos rajono gyventojai ir krašto svečiai gali pamatyti jų gaminius: tautodailininkų parodose, muziejuose – 20 proc. (R65), interneto svetainėje „Utenos tautodailininkai“ - 40 procentų (R66), tradicinių amatų centre „Svirnas“ - 10 proc. (R67), respondentų namuose - 30 proc. (R68). Kadangi užsukti į privačius meno kūrėjų namus ar dirbtuves ne visi norintys gali, Tai rodo, kad yra pakankamai rezervų ir tautodailininkai kaip fiziniai asmenys ir kaip juridiniai, nes Utenos rajone veikia kelios tautodailininkus vienijančios nevyriausybinės organizacijos, galės dalyvauti VPS įgyvendinime.

Apibendrinus Utenos rajono seniūnijose atliktas SSSG analizės, išanalizavus anketinių apklausų duomenis anketoje, kuri buvo teikta Utenos kaimiškosioms seniūnijoms, bei anketoje, kuri buvo teikta Užpalių seniūnijos gyventojams apklausti, o taip pat apibendrinus tautodailininkų ekspertų anketinėje apklausoje pateiktus atsakymus, rengiamoje VPS numatytos su ES prioritetais ir nacionaliniais poreikiais susieta su antrojo prioriteto „DARBO VIETŲ KŪRIMAS ĮSKAITANT PALANKIOS APLINKOS VERSLUI UTENOS RVVG TERITORIJOJE KŪRIMĄ BEI SĄLYGŲ GRĮŽTI Į DARBO RINKĄ SUDARYMAS“ pirmoji priemonė, kuri tikėtų tautodailininkams, kaip fiziniams asmenims teikti paraiškas- „Vietos ūkio ir verslo plėtra, kuriant naujas darbo vietas“, ir ketvirtoji priemonė jaunimui „Palankių sąlygų sudarymas jaunimui ir jauniems žmonėms kurti verslą ir skatinti užimtumą kaimo vietovėse“. Šios priemonės atitinka ES kaimo plėtros 6A veiklos sritį: veiklos įvairinimu, mažų įmonių kūrimu ir plėtojimu, taip pat darbo vietų kūrimo lengvinimu (kodas 6A). Veiklos sritis susijusi su ESIF TT Nr. 8 „Tvaraus ir kokybiško užimtumo skatinimas ir darbo jėgos judrumo rėmimas“ bei nacionaliniais poreikiais: mažinti skurdo riziką kaimo vietovėse, didinant užimtumo galimybes (nacionalinio poreikio kodas Nr. 9).

VPS numatyta priemonė tautodailininkus vienijančios organizacijoms kaip juridiniams asmenims teikti paraiškas. Tai antrojo prioriteto trečia priemonė „Pama ne pelno sektoriaus organizacijų investicijoms į socialinio verslo kūrimą ir plėtrą bei užimtumo skatinimą kaimiškose Utenos rajono vietovėse“. Ši priemonė atitinka ES kaimo plėtros veiklos sritį: vietos plėtros kaimo vietovėse skatinimu (kodas 6B). Veiklos sritis susijusi su Europos struktūrinių ir investavimo fondų (toliau – ESIF) teminiu tikslu (toliau – TT) Nr. 9 „Socialinės įtraukties skatinimas ir kova su skurdu“ bei nacionaliniais poreikiais: sudaryti galimybes NVO projektams skatinti verslumą ir užimtumą kaime ir užtikrinti vietos iniciatyvos tęstinumą (nacionalinio poreikio Nr. 18).

Užpildytos anketos, skirtos Utenos rajono tautodailininkams, amatininkams apklausti ir pilna jų analizė saugoma Taisyklėse nurodyta tvarka Utenos regiono vietos veiklos grupės biure.

Apibendrinus visų trijų anketų duomenis bei atsižvelgiant į SSSG analizę buvo nustatyti VVG teritorijos plėtros poreikiai.

Inovacijų skatinimo renginys.

2015-04-09 vietos veiklos grupės patalpose buvo surengtas darbinis susitikimas, kurio metu iš įvairių kaimo plėtros dalyvių suformuotos darbo grupės, identifiko kaimo problemas, ieškojo jų sprendimo būdų, generavo naujas inovatyvias vietos projektų idėjas, svarstė jų įgyvendinimo galimybes. Vertino vieni kitų sugeneruotas vietos projektų idėjas, rengė veiksmų planus joms įgyvendinti, skaičiavo žmogiškuosius ir finansinius resursus reikalingus inovatyvioms idėjoms įgyvendinti.

Vienuoliktojo Aukštaitijos bendruomenių sąskrydžio ir tarptautinės konferencijos organizavimas

2015-06-20 Utenos rajone Pačkėnuose vyko Vienuoliktasis Aukštaitijos bendruomenių sąskrydis ir tarptautinė konferencija, šie du renginiai tapo dar viena Utenos rajono kaimo plėtros dalyvių susibūrimo vieta. Į juos atvyko svečiai - LR Seimo nariai Milda Petrauskienė ir Rokas Žilinskas, svečiai iš aplinkinių Zarasų, Rokiškio, Švenčionių rajonų iš kitų Lietuvos regionų: Dzūkijos ir Žemaitijos, bei iš Latvijos Respublikos.

Renginių metu buvo pristatyta baigiama įgyvendinti 2007-2013 metų kaimo plėtros strategija, buvo pristatytos dvisektorės VPS rengimo gairės. (Plačiau apie šiuos renginius toliau strategijos tekste). Renginyje dalyvavo kaimo plėtra suinteresuoti visų trijų sektorių atstovai: Utenos rajono savivaldybės Tarybos nariai bei administracijos specialistai, vietos ūkininkai, verslininkai bei kaimo bendruomenių ir kitų nevyriausybinų organizacijų atstovai. Regiono žiniasklaida plačiai nušvietė šiuos renginius. (<http://www.utenal.lt/index.php/1915-xi-aukstaitijos-bendruomeni-saskrydis>, http://www.utenoszinios.lt/print.php?type=N&item_id=2564)

Konferencijos metu bendruomenės pareigūnė Daiva Maselskienė susirinkusiesiems pristatė vaizdinę medžiagą apie Utenos apskrities vyriausiojo policijos komisariato bendruomenės pareigūnų prevencinę veiklą. Utenos rajono Vyžuonų seniūnijos seniūnui Audriui Remeikiui pareigūnė įteikė iškaabą „Saugiausia Utenos rajono seniūnija 2014 m.“, kuri pažymi, jog Utenos apskrities vyriausiojo policijos komisariato pareigūnų organizuojamo konkurso „Saugiausia Utenos rajono seniūnija“ 2014 metų nugalėtoja yra išrinkta Vyžuonų seniūnija, kuri gyventojų pastangų dėka kuria saugią aplinką, tapo pavyzdžiu kitoms Utenos rajono seniūnijoms. Bendradarbiavimas su policija (<http://www.policija.lt/index.php?id=34247>)

Susitikimai seniūnijose. Strategijos rengimo metu buvo vykstama į visas 9 Utenos rajono seniūnijas: Daugailių, Kuktiškių, Leliūnų, Saldutiškio, Sudeikių, Tauragnų, Utenos, Užpalių, Vyžuonų. Seniūnijose buvo susitikta su bendruomenių atstovais, vietos įstaigų bei organizacijų nariais, vietos ūkininkais ir verslininkais. Kadangi rengta dvisektorė strategija didelis dėmesys buvo kreipiamas žvejybos bei akvakultūros plėtros galimybių plėtrai Utenos rajone. Rengiant strategiją buvo surengta per 16 įvairių renginių bendruomenei, kuriuose dalyvavo per 397 dalyviai (14 iš šių renginių buvo protokoluojami. Protokoliai, anketos ir jų analizė, renginių nuotraukos saugomi Taisyklėse nurodyta tvarka).

Sėkmingai įgyvendintų projektų lankymas ir gerosios patirties sklaida. Kad susitikimai būtų konstruktyvūs, o jų metu atliekamos analizės atspindėtų tikrą situaciją bei vyktų informacijos sklaida vietose, valdybos buvo nuspręsta seniūnijas sugrupuoti po dvi ir kiekvienoje iš jų surinkus aktyviausius kaimo plėtros dalyvius atlikti gyventojų poreikių ir SSGG analizes seniūnijose, o juos apibendrinus suformuluoti Utenos regiono VVG atstovaujamos teritorijos profilį pagal prioritetinius poreikius kaimo plėtros ir žvejybos bei akvakultūros plėtros srityje.

Anketinės apklausos.

Utenos regiono vietos veiklos grupė atliko tyrimą, kuriuo buvo siekiama ištirti Utenos rajono kaimo išteklius, gyventojų poreikius ir jų tenkinimo galimybes. Pagrindinis informacijos rinkimo metodas – anketinė apklausa. Buvo parengtos ir apibendrintos 3 skirtingos, viena kitą papildančios anketos: bendra visoms kaimiškosioms seniūnijoms (apklausta 180 seniūnijų žmonių), Užpalių seniūnijos gyventojams skirta anketa (apklausta 127 žmonės) ir Utenos rajono tautodailininkams ir amatininkams (apklausta 10 tautodailininkų ir amatininkų).

4 priede pateikiama renginių suvestinė lentelė, dalyvių sąrašai, darbotvarkė -analogiška 14 susitikimų, anketų formos, bei apibendrinta gyventojų poreikių analizės informacija: Utenos regiono vietos veiklos grupės atstovaujamos teritorijos profilis pagal prioritetinius poreikius kaimo plėtros ir žvejybos bei akvakultūros plėtros srityje 2015 m.

2.3.	VVG teritorijos socialinė situacija
------	-------------------------------------

Pagal Utenos rajono kaimo seniūnijų teiktus duomenimis, kurie prie VPS pridėti kaip priedai, per pastaruosius du metus gyventojų skaičius Utenos rajono kaimiškiosiose teritorijose sumažėjo. 2012 m. gyveno 15 969 gyventojai, iš jų 7639 vyrai ir 8330 moterys, o 2014 metais – 14 912 gyventojai, iš jų 7348 vyrai ir 7564 moterys, tai yra 1057 gyventojais mažiau (**R69**). Moterų Utenos rajono kaimiškose teritorijose gyvena daugiau.

Utenos rajono kaimo seniūnijos teikė duomenis apie Utenos rajono kaimo gyventojų skaičių pagal amžiaus grupes 2012 – 2014 m.³ Šie duomenys rodo, jog 2012 metais gyventojų iki 7 m., buvo 762 gyventojai, nuo 7-13 m. (įskaitytinai) - 1034 gyventojai, nuo 14–29 m. (įskaitytinai)– 2928 gyventojai, nuo 30–39 m. (įskaitytinai) – 2937 gyventojai, 40–64 m. (įskaitytinai) – 4425 gyventojai ir nuo 65 m. ir vyresni – 3883 gyventojai. O 2014 metais gyventojų iki 7 m., buvo 726 gyventojai, nuo 7-13 m. (įskaitytinai) - 815 gyventojai, nuo 14–29 m. (įskaitytinai) – 2514 gyventojai, nuo 30–39 m. (įskaitytinai) – 2669 gyventojai, 40–64 m. (įskaitytinai) – 4631 gyventojai ir nuo 65 m. ir vyresni – 3557 gyventojai. Apibendrinus Utenos rajono savivaldybės ir kaimo seniūnijų pateiktus demografinius duomenis iš seniūnijų akivaizdu, kad gyventojų skaičius mažėja(**R70**). Tai: mažėjantis gimstamumas (**R71**), gyventojų migracija į Uteną bei kitus Lietuvos miestus ir didmiesčius(**R72**). bei emigracija į užsienį (**R73**). Kadangi esame Rytų Lietuvos pasienio regionas, nedarbas padidėjo uždarius muitines Latvijos pasienyje ir Ignalinos atominę elektrinę (**R74**).

Utenos rajono savivaldybės duomenimis 2013 - 2014 metais kaimiškiosiose teritorijose iš viso gyveno 9 tautybių gyventojai(**R75**). 2013 metais Utenos kaimo seniūnijose gyveno 14 726 lietuviai, 171 rusai, 57 lenkai, 3 ukrainiečiai, 2 totoriai, 8 latviai, 2 vokiečiai, 1 vengras ir 23 kitų tautybių gyventojai. 2014 metais Utenos kaimo seniūnijose gyveno 14 468 lietuviai, 170 rusai, 53 lenkai, 3 ukrainiečiai, 2 totoriai, 8 latviai, 2 vokiečiai, 1 vengras ir 22 kitų tautybių gyventojai.⁴

Analizuojant 2011 metų rezultatus, Utenos rajone buvo 16 795 užimti gyventojai, 4 304 bedarbiai ir 16 620 ekonomiškai neaktyvūs gyventojai.⁵

Utenos rajono kaimiškiosiose teritorijose gyventojų užimtumas: pagal 2012 m. duomenis buvo 352 savarankiškai dirbantys pagal verslo liudijimą⁶, 579 moksleiviai (ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigos)⁷ ir 1271 bedarbiai (išskyrus pensininkus ir nedirbančius dėl negalios), o 2014 metų duomenimis buvo 423 savarankiškai dirbantys pagal verslo liudijimą,⁸ 542 moksleiviai (ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigos)⁹ ir 1210 bedarbiai (išskyrus pensininkus ir nedirbančius dėl negalios).¹⁰ Apibendrinus gautus duomenis matyti, kad Utenos kaimiškiosiose seniūnijose padaugėjo asmenų, kurie imasi iniciatyvos ir savarankiškai dirba pagal verslo liudijimą(**R76**). Utenos teritorinės darbo biržos duomenimis daugiausiai bedarbių yra užregistruota Leliūnų seniūnijoje(**R78**), o mažiausiai Kuktiškių (**R79**), tačiau lyginant 2012 iki 2014 metų duomenis pastebimas bendras bedarbių skaičius mažėjimas (**R80**).

Remiantis Utenos rajono kaimo seniūnijų duomenimis, Utenos rajono seniūnijose 2012 m. buvo 2043 asmenys, kurie patyrė skurdą (**R81**), 156 socialinės rizikos šeimos ir 168 socialinės rizikos šeimose augantys vaikai (**R82**), o 2014 m. buvo 1510 skurdą patiriančių asmenų, 99 socialinės rizikos šeimos ir 123 socialinės rizikos šeimose augantys vaikai. Lyginant šiuos du metus

³ Utenos rajono seniūnijų duomenys, pateikti raštu, pridėti kaip VPS priedai.

⁴ Utenos rajono savivaldybės administracijos 2015-09-19 raštas Nr. 2473 „Dėl informacijos pateikimo“.

⁵ Lietuvos Respublikos 2011 metų gyventojų ir būstų surašymo duomenys. Duomenų šaltinis: http://statistics.bookdesign.lt/dalis_06.pdf.

⁶ Utenos apskrities valstybinės mokesčių inspekcijos 2015-09-03 raštas Nr. 436 „Dėl informacijos apie dirbančiųjų skaičių Utenos rajono kaimiškiosiose seniūnijose“.

⁷ Utenos rajono seniūnijų duomenys, pateikti raštu, pridėti kaip VPS priedai.

⁸ Utenos apskrities valstybinės mokesčių inspekcijos 2015-09-03 raštas Nr. 436 „Dėl informacijos apie dirbančiųjų skaičių Utenos rajono kaimiškiosiose seniūnijose“.

⁹ Utenos rajono seniūnijų duomenys, pateikti raštu, pridėti kaip VPS priedai.

¹⁰ Utenos teritorinės darbo biržos 2015-09-03 raštas Nr. 2.68 „Dėl informacijos pateikimo“.

533 gyventojų mažiau, kurie patyrė skurdą, 57 šeimomis sumažėjo socialinės rizikos šeimų skaičius ir 45 šeimomis sumažėjo socialinės rizikos šeimų auginančių vaikus skaičius (**R83**).¹¹

2012 metais viensėdžiuose gyveno 20 skurdą patiriančių asmenų, 1 socialinės rizikos šeima ir 2 socialinės rizikos šeimose augantys vaikai. Vietovėse iki 200 gyventojų buvo 1022 skurdą patiriančių asmenų, 69 socialinės rizikos šeimos ir 92 socialinės rizikos šeimose augantys vaikai. Gyvenvietėse nuo 201 iki 1000 gyventojų gyveno 1001 skurdą patiriančių asmenų, 86 socialinės rizikos šeimos ir 74 socialinės rizikos šeimose augantys vaikai.

2014 metais viensėdžiuose gyveno 17 skurdą patiriančių asmenų, 2 socialinės rizikos šeimos ir 3 socialinės rizikos šeimose augantys vaikai. Vietovėse iki 200 gyventojų buvo 739 skurdą patiriančių asmenų, 55 socialinės rizikos šeimos ir 76 socialinės rizikos šeimose augantys vaikai. Gyvenvietėse nuo 201 iki 1000 gyventojų gyveno 755 skurdą patiriančių asmenų, 42 socialinės rizikos šeimos ir 44 socialinės rizikos šeimose augantys vaikai.¹²

Apibendrinus 2012-2014 metų visų Utenos rajono seniūnijų socialinę padėtį, akivaizdu, kad situacija yra pagerėjusi, nes sumažėjo asmenų skaičius, kurie patyrė skurdą, sumažėjo socialinės rizikos šeimų ir socialinės rizikos šeimų, kurios augina vaikus (**R84**).¹³

Pagal išsilavinimą Utenos rajono 2011 metais buvo asmenų, iš kurių 6964 – įgiję aukštąjį išsilavinimą, 8544 – įgiję aukštesnįjį ir specialųjį vidurinį išsilavinimą, 11 133 – įgiję vidurinį išsilavinimą, 6995 – įgiję pagrindinį išsilavinimą, 6114 – įgiję pradinį išsilavinimą ir 610 asmenys yra nebaigę pradinės mokyklos, nelankė mokyklos, neraštingi.¹⁴

2011 metų duomenimis Utenos rajono gyventojai kaip pagrindinį savo pragyvenimo šaltinį nurodė darbo užmokestį – tai sudarė 15 983 asmenų, taip pat vieni iš pagrindinių pragyvenimo šaltinių – pensija, kurią gauna 11 403 asmenų. Šeimos ar kitų išlaikomi asmenys taip pat yra vieni iš pagrindinių pragyvenimo šaltinių Utenos rajone, kuriuos sudarė 10 622 asmenys. Pajamos iš savo ar šeimos verslo 654 asmenys. Pajamos iš žemės ūkio veiklos 556 asmenys. Pajamos iš nuosavybės ar investicijų 33 asmenys. Pašalpa 2954 asmenys. Stipendija 228 asmenys. Valstybės išlaikomi 324 asmenys. Kitas pragyvenimo šaltinis 508 asmenys. 10 asmenų nenurodė.¹⁵

2014 m. Utenos rajono kaimiškosiose teritorijose buvo 669 asmenys kurie gavo pašalpas, šis skaičius ženkliai sumažėjęs lyginant su 2011 m. duomenimis, nes 2011 m. buvo 1027 asmenys kurie gavo pašalpas. 2014 m. Utenos rajono kaimo seniūnijose gyveno 716 neįgalių asmenų, o 2011 m. 764 neįgalūs asmenys. Sergančių priklausomybės ligomis 2014 m. buvo 107 asmenys, o 2011 m. 99 asmenys. Palyginus 2011 m. ir 2012 m. duomenis, matyti kad sergančių asmenų Utenos rajono seniūnijose nežymiai mažėjo.

Utenos rajono kaimo seniūnijose su metais vis daugėja vienišų, socialinės rūpybos ar globos reikalaujančių asmenų skaičius. 2011 m. buvo 273 asmenys o 2014 m. buvo 286 asmenys.¹⁶

Kaip socialinė situacija atitinka nustatytus gyventojų poreikius

Eil. Nr.	Nustatyti gyventojų poreikiai kaimo plėtros, žvejybos ir akvakultūros srityse	Kaip atitinka
----------	---	---------------

¹¹Utenos rajono seniūnijų duomenys, pateikti raštu, pridėti kaip VPS priedai.

¹²Utenos rajono seniūnijų duomenys, pateikti raštu, pridėti kaip VPS priedai.

¹³Utenos rajono seniūnijų duomenys, pateikti raštu, pridėti kaip VPS priedai.

¹⁴Lietuvos Respublikos 2011 m. gyventojų ir būstų surašymo duomenys. Duomenys apima Utenos rajoną. <https://osp.stat.gov.lt/2011-m.-surasymas>

¹⁵Lietuvos Respublikos 2011 m. gyventojų ir būstų surašymo duomenys. Duomenys apima Utenos rajoną. <https://osp.stat.gov.lt/2011-m.-surasymas>

¹⁶ Utenos rajono savivaldybės administracijos 2016-02-19 raštas Nr.(43.7)-R4 „Dėl vietos plėtros strategijos reikalingų papildomų statistinių duomenų“.

1.	Nedarbo kaimo seniūnijose mažinimas	Tiesiogiai
2.	Sveikatos apsaugos sektoriaus veiklos gerinimas	Tiesiogiai
3.	Jaunimo ir grįžtančiųjų iš miestų ir iš imigracijos pritraukimas į kaimą	Netiesiogiai
4.	Kaimo gyventojų mobilumo didinimas bei migrantų integracija	Netiesiogiai
5.	Bendruomenių narių darbo ir buitinių sąlygų gerinimas	Tiesiogiai
6.	Gamtos bei kultūros išteklių išsaugojimas, tausojančių jų panaudojimas ir kaimo turizmo skatinimas	Netiesiogiai
7.	Santykių tarp skirtingų amžiaus bei socialinių grupių bendruomenėje gerinimas	Tiesiogiai
8.	Švietimo ir kultūros sektoriaus veiklos gerinimas	Netiesiogiai
9.	Ekonominių veiklų skatinimas perdirbant žvejybos ir akvakultūros produktus	Netiesiogiai
10.	Migracijos, gyventojų skaičiaus kaimo vietovėse balanso palaikymas inovacijų plėtros pagalba	Tiesiogiai
11.	Vandens telkinių priežiūra ir kultūros paveldo puoselėjimas, įskaitant žvejybos paveldą	Netiesiogiai
12.	Sveikatingumo skatinimas bei priemonės vandens turizmo veikloms plėtoti	Tiesiogiai

Kaip socialinė situacija atitinka VVG teritorijos viziją - *pasvirusiu šriftu pažymėtos vizijos vietos*

Vizija - *Utenos regionas 2023 m. patraukli ir saugi gyventi ir dirbti vietovė*, kurioje puoselėjami gamtos ir kultūros ištekliai. Kaimo gyventojai verslūs, sugebantys išreikšti save, bendraujantys ir bendradarbiaujantys piliečiai, turintys galimybes naudotis naujausiomis technologijomis, puoselėjantys tautines ir bendruomenines vertybes, besiorientuojantys į ateitį.

2.4. VVG teritorijos ekonominė situacija

Utenos rajono teritorija yra mažiau palankioje ūkininkauti vietovėje, (vietovės patvirtintos LR žemės ūkio ministro 2004-02-27 įsakymu Nr.3D-72) kurioms gresia pavojus būti apleistoms ir čia atsiranda būtinybė išsaugoti kaimą, bei mažiau palankias ūkininkauti vietas su specifinėmis gamtinėmis kliūtimis (**R85**).

2011 - 2014 metų duomenimis, Utenos rajone 2011 metais buvo užfiksuotas didžiausias nedarbas (13,1 proc.). Lyginant 2011 m. ir 2014 m. Utenos rajone nedarbas sumažėjo 3,1 proc.¹⁷

1 lentelė. Nedarbas Utenos rajone

	2011	2012	2013	2014
Utenos r. sav.	13,1	12,3	12,1	10,0
Šalyje	13,1	11,7	10,9	9,5

Vidutinis metinis laisvų darbo vietų skaičius Utenos rajone 2011 m. buvo 55,8 proc., 2012 m. buvo 21,5 proc., 2013 m. buvo 44,8 proc., 2014 m. 51,2 proc. Lyginant 2011 - 2014 metų

¹⁷ Duomenų šaltinis apie Utenos rajono nedarbo lygį. Duomenys apima ir Utenos miestą: [http://www.ldb.lt/Informacija/DarboRinka/Puslapiai/statistika_tab.aspx](http://www.ldb.lt/Informacija/DarboRinka/Puslapiai/statistika_tab.aspxhttp://www.ldb.lt/Informacija/DarboRinka/Puslapiai/statistika_tab.aspx)

duomenis, galima pastebėti, kad iš pradžių laisvų darbo vietų skaičius labai sumažėjo, tačiau 2013 ir 2014 metais daugiau nei per pusę išaugo laisvų darbo vietų Utenos rajone.¹⁸

Utenos rajono kaimiškosios teritorijos gyventojų užimtumas 2013 metais pagal seniūnijas: daugiausiai buvo užimta žemės ūkio sektoriuje – 3573, paslaugų sektoriuje – 656, pramonės sektoriuje – 585, miškininkystės sektoriuje – 38 ir žuvininkystės sektoriuje -1, o 2014 metais žemės ūkio sektoriuje buvo užimta – 3431 žmonių, paslaugų sektoriuje – 652 žmonės, pramonės sektoriuje – 534 žmonės, miškininkystės sektoriuje – 37 žmonės ir žuvininkystės sektoriuje – 16 žmonių^{19/20}. Statistika rodo, kad kaimiškosios teritorijos seniūnijų gyventojų užimtumo sfera sumažėjimo 183 dirbančiais. Iš jų: 102 žemės ūkio sektoriuje, 4 paslaugų sektoriuje, 51 pramonės sektoriuje, 1 miškininkystės sektoriuje. Didėjo dirbančiųjų tik žuvininkystės sektoriuje.

Pagal Utenos rajono savivaldybės pateiktus duomenis, 2013 metais visose devyniose seniūnijose buvo užregistruoti 92 smulkiojo ir vidutinio verslo subjektai (įskaitant kaimo turizmo sodybas), 1 socialinio verslo subjektas, 10 pramonės ir stambaus ne žemės ūkio verslo subjektų ir 39 paslaugų sektoriaus subjektų. 2014 metais situacija visai nesikeitė socialinio verslo srityje ir tik nežymiai daugėjo smulkaus ir vidutinio verslo subjektų (įskaitant kaimo turizmo sodybas) buvo 94, t.y. padaugėjo dviem vienetais, pramonės ir stambaus ne žemės ūkio verslo subjektų – padaugėjo vienu, paslaugų sektoriaus subjektų – 40, t.y. padaugėjo vienu.²¹ **(R86)**.

Utenos rajono kaimiškosiose teritorijose žemės ūkyje ūkininkaujančių ūkininkų ūkių skaičius ir pagal jų deklaruojamų žemės ūkio naudmenų plotus 2013 metais pasiskirstė taip: ūkiuose iki 5 ha ūkininkavo 2200 ūkininkų, ūkiuose nuo 6-20 ha ūkininkavo 1389 ūkininkai, ūkiuose nuo 51-100 ha ūkininkavo 83 ūkininkai ir daugiau nei 101 ha ūkiuose ūkininkavo 69 ūkininkai. 2014 metais iki 5 ha ūkiuose ūkininkavo 2045 ūkininkų, nuo 6-20 ha ūkiuose ūkininkavo 1386 ūkininkai, nuo 51-100 ha ūkiuose ūkininkavo 89 ūkininkai ir daugiau nei 101 ha ūkiuose ūkininkavo 72 ūkininkai. Taigi palyginus 2013 ir 2014 metų duomenis, mažesnių ūkių skaičius keletu vienetų sumažėjo, tačiau išaugo didesnių ūkių skaičius, o tai sudaro galimybę toliau intensyviai žemės ūkio veiklą.**(R87)**.²²

2013 metų duomenimis ekologiškai ūkininkaujančių Utenos rajono kaimiškojoje teritorijoje buvo 51 ūkininkas, o 35 ūkininkai užsiėmė žemės ūkio produktų perdirbimu ir realizavimu (Daugailių seniūnija – 6 ekologiški ūkiai ir 1 perdirbimo, realizacijos ūkiai; Kuktiškių seniūnija – 1 ekologiškas ūkis ir 1 perdirbimo, realizacijos ūkis; Leliūnų seniūnija – 13 ekologiškų ūkių ir 11 perdirbimo, realizacijos ūkių; Saldutiškio seniūnija – 5 ekologiški ūkiai ir 5 perdirbimo, realizacijos ūkiai; Sudeikių seniūnija – 3 ekologiški ūkiai ir 3 perdirbimo, realizacijos ūkiai, Tauragnų seniūnija – 3 ekologiški ūkiai ir 3 perdirbimo, realizacijos ūkiai; Utenos seniūnija – 3 ekologiški ūkiai; Užpalių seniūnija – 13 ekologiškų ūkių ir 11 perdirbimo, realizacijos ūkių; Vyžuonų seniūnija - 4 ekologiški ūkiai). Kadangi tradicinei žemės ūkio gamybai vystyti Utenos rajone nėra palankios sąlygos, nes derliai ir pajamos čia žymiai mažesni nei kituose Lietuvos rajonuose **(R88)**. Investicijos greitai neatsiperka dėl žemo gamybos rentabilumo lygio. ES keliama aukšti gamtosauginiai reikalavimai, todėl mažiau palankiose ūkininkauti teritorijose pereinama prie ekologinio ūkininkavimo. Lyginat 2013 ir 2014 metus, 2014 metais situacija labai pasikeitė, padaugėjo ekologiškai ūkininkaujančių ūkininkų ūkių 81 ekologišku ūkiu, ir 2 ūkiais padaugėjo ūkių užsiimančių perdirbimu ir realizavimu. Nežiūrint į tai, kad VVG teritorijoje užsiimančių ekologiniu ūkininkavimu skaičius padidėjo daugiau negu 2,5 karto, produkcijos perdirbimu užsiimančiųjų skaičius padidėjo tik dviem perdirbėjais. O tai rodo, kad dauguma vietos ūkininkų, užsiimančių ekologiniu ūkininkavimu, kurie galėtų teikti

¹⁸ Duomenų šaltinis apie Utenos rajono laisvas darbo vietas. Duomenys apima ir Utenos miestą: http://www.ldb.lt/Informacija/DarboRinka/Puslapiai/statistika_tab.aspx

¹⁹ Utenos rajono savivaldybės administracijos 2015-09-19 raštas Nr. 2473 „Dėl informacijos pateikimo“.

²⁰ VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro 2015-01-20 raštas Nr. 1S-590 „Dėl informacijos pateikimo“.

²¹ Utenos rajono savivaldybės administracijos 2015-09-19 raštas Nr. 2473 „Dėl informacijos pateikimo“.

²² Utenos rajono savivaldybės administracijos 2015-09-16 raštas Nr. 2473 „Dėl informacijos pateikimo“.

išskirtinės kokybės produkcija, neperdirba užaugintos produkcijos, - menkai tarpusavyje bendradarbiauja. **(R89)**.²³

2013 m. Utenos rajono kaimiškosios teritorijos žemės ūkyje ūkininkaujančių asmenų iki 40 m. buvo 739 ūkininkai, o vyresnių nei 55 m. – 2451 ūkininkas, o 2014 metais žemės ūkyje ūkininkaujančių asmenų iki 40 m. buvo 720 ūkininkų, o vyresnių nei 55 m. – 2288 ūkininkai. 2013-2014 m. Utenos rajone pastebėtas ūkininkų skaičiaus mažėjimas net 182. Smarkiai, net 163 sumažėjo vyresnio amžiaus ūkininkų, o jaunesnio amžiaus ūkininkų skaičius mažėjo palyginus nedaug -19. Darytina išvada, kad nėra tęstinumo perduodant vyresnių ūkininkų ūkius jaunesniajai katrai **(R90)**. 2013 metais Utenos rajone buvo 2092 augalininkystės ūkiai, 180 gyvulininkystės ūkių ir 1444 mišrūs ūkiai. 2014 metais buvo 1744 augalininkystės ūkiai, 184 gyvulininkystės ūkiai ir 1393 mišrūs ūkiai. Bendras ūkių skaičius per 2013-2014 m. rajone sumažėjo net 395 ūkiais iš jų augalininkystės ūkių skaičius sumažėjo- 348 vienetais arba 88 procentais nuo bendro ūkių skaičiaus, mišrių 51 ūkiais arba 12 procentų nuo bendro ūkių skaičiaus ir tik gyvulininkystės ūkių skaičius per du metus nežymiai- 4 ūkiais- padidėjo**(R91)**.²⁴

Žuvininkystės sektoriaus sukuriama pridėtinė vertė Utenos krašte istoriškai buvo svarbi vietos gyventojams, nes ežerų žuvis sudarė nemažą dalį maisto racione. Sovietiniais laikais ši vertė sumenko tiek socialine ir ekonomine prasme. Tačiau įvertinus turimus puikius Utenos rajono gamtinius resursus ir iki šių dienų išsaugotas žvejybos paveldo tradicijas žuvininkystės sektorius Utenos rajone nepasižymi nei verslo subjektų gausa nei darbuotojų užimtų šiame sektoriuje skaičiumi **(R92)**. Utenos rajone veikia dvi žuvininkystės ir akvakultūros veikla užsiimančios įmonės, kuriose VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro duomenimis 2014 m. I pusmetį dirbo 15 darbuotojų²⁵**(R93)**.

Akvakultūros plėtra Utenos rajone buvo nauja ekonominės veiklos rūšis. Ji ir startavo tik nuo 2009 metų, kai įsikūrė UAB „Giedrupė“, kuri ėmė auginti afrikinius šamus uždarysiose sistemose **(R94)**. 2013 metais įsisteigė UAB „Geri produktai“ . Ši bendrovė perka gyvą žuvį iš Lietuvos ūkių, organizuoja jos operatyvų perdirbimą ir pristatymą vartotojams. Įmonė turi 8400 klientų, o prekes išvežioja į 14 Lietuvos miestų, įskaitant ir didmiesčius **(R95)**.²⁶

Pažymėtina, kad Utenos rajone akvakultūros sektoriuje 2014 metais dirbo 15 darbuotojų²⁷ ir 2013 metų duomenimis išaugino bei realizavo 28,2 t produkcijos²⁸.

Turizmui vystytis Utenos rajone sąlygos yra labai patrauklios, nes vandens telkinių gausu, o gamtos įvairovė didelė **(R96)**. Turizmas – viena iš alternatyvios žemės ūkiui veiklos rūšių, kuri vykdoma Utenos rajono kaimuose. Vykdydami šią ekonominę veiklą Utenos rajono gyventojai užsidirba papildomų pajamų **(R97)**. Teisę teikti maitinimo, apgyvendinimo, trumpalaikio poilsio, reikalingo inventoriaus nuomos, renginių organizavimo, fizinės gerovės ir kitas paklausias paslaugas turi fiziniai asmenys – ūkininkai bei kaimo gyventojai. Poilsiaudami Utenos krašte žmonės dažniausiai užsiima vandens, nuotykiu, kultūriniu, ar ekologiniu turizmu.

Utenos krašto ežeruose ir upėse prasideda daug vandens trasų, gausu poilsio namų, priklausančių įvairioms įstaigoms, organizacijoms, privatiems asmenims. Prie pat Utenos, ant Klovinių užtvankos kranto, galima išsvysti unikalų Vestuvių kalną, kurį puošia liaudies meistrų sukurtos medinės skulptūros, vaizduojančios vestuvių apeigas ir jų dalyvius.

Rajone veikia 32 kaimo turizmo sodybos **(R98)**. (sodybos http://utenainfo.lt/lt/kaimo_turizmo_sodybos). Vietos gyventojai, bendruomeninės bei kitos nevyriausybinės organizacijos pasiruošę priimti kaimo turizmo mėgėjus.

²³Utenos rajono savivaldybės administracijos 2015-09-19 raštas Nr. 2473 „Dėl informacijos pateikimo“.

²⁴ Utenos rajono savivaldybės administracijos 2015-09-19 raštas Nr. 2473 „Dėl informacijos pateikimo“.

²⁵ VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro 2015-01-20 raštas Nr. 1S-590 „Dėl informacijos pateikimo“.

²⁶ Utenos ŽRVVG 2016-02-24 raštas Nr. 1 „Dėl vietos plėtros strategijai reikalingų papildomų statistinių duomenų“.

²⁷ VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro 2015-01-20 raštas Nr. 1S-590 „Dėl informacijos pateikimo“.

²⁸ Utenos ŽRVVG 2016-02-24 raštas Nr. 1 „Dėl vietos plėtros strategijai reikalingų papildomų statistinių duomenų“.

2013 metais Utenos rajono seniūnijos pritraukė **451 662,40 Eur** lėšų iš Kaimo plėtros fondo (Daugailių seniūnija – 1999 924,69 Eur, Saldutiškio seniūnija – 98 123,26 Eur ir Užpalių seniūnija – 153 614,45 Eur). Taip pat buvo gautos lėšos iš Sanglaudos fondo (Daugailių seniūnija – 25 020,58 Eur). 2014 metais buvo pritraukta didesnė lėšų dalis į Utenos kaimiškąsias teritorijas, iš viso buvo pritraukta iš Kaimo plėtros fondo – **1 782 299 Eur** (Saldutiškio seniūnija – 523 635,74 Eur, Tauragnų seniūnija – 153 775,60 Eur, Užpalių seniūnija – 627 532,35 Eur ir Vyžuonų seniūnija – 477 356,39 Eur) ir iš Sanglaudos fondo (Sudeikių seniūnija - 315 512,04 Eur.) **(R99)**.²⁹

Kaip ekonominė situacija atitinka nustatytus gyventojų poreikius

Eil. Nr.	Nustatyti gyventojų poreikiai kaimo plėtros, žvejybos ir akvakultūros srityse	Kaip atitinka
1.	Nedarbo kaimo seniūnijose mažinimas	Tiesiogiai
2.	Sveikatos apsaugos sektoriaus veiklos gerinimas	Netiesiogiai
3.	Jaunimo ir grįžtančiųjų iš miestų ir iš imigracijos pritraukimas į kaimą	Tiesiogiai
4.	Kaimo gyventojų mobilumo didinimas bei migrantų integracija	Tiesiogiai
5.	Bendruomenių narių darbo ir buitinių sąlygų gerinimas	Tiesiogiai
6.	Gamtos bei kultūros išteklių išsaugojimas, tausojantis jų panaudojimas ir kaimo turizmo skatinimas	Netiesiogiai
7.	Santykių tarp skirtingų amžiaus bei socialinių grupių bendruomenėje gerinimas	Netiesiogiai
8.	Švietimo ir kultūros sektoriaus veiklos gerinimas	Netiesiogiai
9.	Ekonominių veiklų skatinimas perdurbant žvejybos ir akvakultūros produktus	Tiesiogiai
10.	Migracijos, gyventojų skaičiaus kaimo vietovėse balanso palaikymas inovacijų plėtros pagalba	Netiesiogiai
11.	Vandens telkinių priežiūra ir kultūros paveldo puoselėjimas, įskaitant žvejybos paveldą	Netiesiogiai
12.	Sveikatingumo skatinimas bei priemonės vandens turizmo veikloms plėtoti	Netiesiogiai

Kaip ekonominė situacija atitinka VVG teritorijos viziją - *pasvirusiu šriftu pažymėtos vizijos vietos*

Vizija - *Utenos regionas 2023 m. patraukli* ir saugi gyventi ir *dirbti vietovė*, kurioje puoselėjami gamtos ir kultūros ištekliai. *Kaimo gyventojai verslūs*, sugebantys išreikšti save, bendraujantys ir bendradarbiaujantys piliečiai, turintys galimybes naudotis naujausiomis technologijomis, puoselėjantys tautines ir bendruomenines vertybes, besiorientuojantys į ateitį.

2.5. VVG teritorijos socialinė infrastruktūra ir kultūros ištekliai

Kultūros ištekliai yra tarpiai susiję su kultūros paveldu, įvairiomis registruotomis ir neregistruotomis kultūros vertybėmis. Tačiau dabartiniai **žmogiškieji** kultūros ištekliai taip pat gali ženkliai įtakoti VPS įgyvendinimo procesą 2006-2008 metais įgyvendinamoje strategijoje buvo finansuoti ir sėkmingai įgyvendinti 6 su kultūros plėtra susiję vietos projektai iš 7 finansuotų. Tai Utenos kraštotyros muziejaus vietos projektas „ Puodžių amato centras- V.Valiušo keramikos muziejuje Leliūnuose“, Kuktiškių seniūnijos bendruomenės vietos projektas „ Ugdykime pilietinę

²⁹ Utenos rajono savivaldybės administracijos 2015-09-19 raštas Nr. 2473 „Dėl informacijos pateikimo“.

visuomenę per gerį, grožį, kultūrą“ , Leliūnų seniūnijos bendruomenės vietos projektas „Ką išmoksi ant pečių nenešiosi“, Daugailių bendruomenės vietos projektas „Per informaciją į bendruomenės sutelktumą“, Vaikutėnų krašto bendruomenės vietos projektas „Vaikutėnų menininkų kūrybos sklaida Šiaurės Rytų Aukštaitijoje“, Utenos rajono tautodailininkų klubo „Svirnas“ vietos projektas „Karpinių knygos „Mokomės karpyti“ leidyba“. Nors paramos suma visiems projektams įgyvendinti tesiekė 33 912 eurų, projektai buvo sėkmingai įgyvendinti ir turėjo tęstinumą įgyvendinant 2007-2015 metų strategiją. Minėtu laikotarpiu buvo įgyvendinti 25 su kultūros plėtra susiję vietos projektai iš skirtingų strategijos priemonių. Tai keturiolika iš trisdešimt keturių vietos projektų įgyvendintų iš priemonės „Kaimų atnaujinimas ir plėtra“: Pakalnių moterų užimtumo centro vietos projektas „Pakalnių bendruomenės namų atnaujinimas“, Leliūnų seniūnijos bendruomenės vietos projektas „Leliūnų Šv. Juozapo bažnyčios fasado ir miestelio kapinių apšvietimas“, Utenos rajono savivaldybės administracijos vietos projektas „Kirdeikių mokyklos - darželio remontas ir pritaikymas bendruomenės poreikiams“, Utenos rajono Užpalių gimnazijos vietos projektas „Patraukli biblioteka - geresnės gyvenimo kokybės garantas“, Utenos rajono Klykių bendruomenės vietos projektas „Darželio pastato remontas, pritaikant jį bendruomenės poreikiams“, Vyžuonų pagrindinės mokyklos vietos projektas „Šiuolaikinė moderni biblioteka-informacijos, kultūros ir bendruomenės centras“, Utenos rajono savivaldybės administracijos vietos projektas „Leliūnų miestelio centro aplinkos sutvarkymas ir automobilių stovėjimo aikštelės įrengimas“, Utenos kraštotyros muziejaus vietos projektas „V. Valiušio keramikos muziejaus ir Meno centro infrastruktūros plėtra“, Radeikių krašto bendrijos vietos projektas „Radeikių krašto bendrijai priklausančių patalpų remontas, pritaikant socialinėms ir kultūrinėms bendruomenės reikmėms“, Vyžuoniškių bendrijos „Vyžuona“ vietos projektas „Vyžuoniškių bendrijos patalpų pritaikymas bendruomeninėms veikloms“, Utenos A. ir M. Miškinų viešosios bibliotekos vietos projektas „Informacinių, kultūros ir švietimo paslaugų tobulinimas Juknėnų ir Sirutėnų gyventojams“, Utenos rajono savivaldybės administracijos vietos projektas „Buvusio darželio pastato aplinkos sutvarkymas bei Kirdeikių krašto bendruomenės informacinių ir kultūrinių paslaugų gerinimas“, Juknėnų kaimo bendruomenės vietos projektas „Juknėnų kaimo kapinių infrastruktūros sutvarkymas, Utenos seniūnijos bendruomenės vietos projektas „Utenos seniūnijos bendruomenės namų įrengimas“. Sėkmingas šių vietos projektų įgyvendinimas sudarė sąlygas kultūriniais Utenos rajono žmonių poreikiams tenkinti bei kultūrinėms veikloms plėtoti.

Penki vietos projektai: Utenos moterų veiklos centro „Kaimo žmonių sveikatingumo stiprinimas suteikiant jiems teorinių žinių ir formuojant praktinius gebėjimus“, Utenos rajono tautodailininkų klubo „Svirnas“ „Tradicinių amatų mokymai Utenos rajono kaimų bendruomenėms“ Šv. Kazimiero ordino Utenos apskrities Komtūrijos „Utenos krašto kulinarinis paveldas“, Informacinio centro „Užpalėnų krivulė „Laisvalaikio centrų steigimas Užpalių seniūnijoje“, Tauragnų krašto bendruomenės „Kraštiečių šventės organizavimas Tauragnuose“ buvo įgyvendinti iš priemonės „Kaimo gyventojų saugumo stiprinimas ir bendruomeniniais pagrindais teikiamų paslaugų kaimo gyventojams organizavimas“. Visi paminėti projektai yra tiesiogiai susiję su kultūros plėtra, nes kaimo gyventojų saugumo stiprinimas vyko per kultūros plėtrą, o bendruomeniniais pagrindais gyventojams teikiamos paslaugos buvo ir kultūrinės.

Trys iš aštuonių vietos projektų: Daugailių bendruomenės „Jaunimo užimtumo problemų sprendimas Daugailių bendruomenėje“, Kultūros ir socialinės plėtros centro „Sudeikiai - ateities kartoms“, Utenos Kraštonos progimnazijos „Įvairiapusė veikla - turiningesnis kaimo gyvenimas“ sėkmingai buvo įgyvendinti iš priemonės „Kaimo jaunimo padėties gerinimas ir bendruomeniškumo skatinimas“. Šių projektų veikla tiesiogiai buvo skirta kultūros plėtrai. Jaunimo padėtis gerinama ir bendruomeniškumas buvo ir yra skatinamas per kultūrą(R100).

Teritorijoje yra išsilavinusių ir kultūringų žmonių, gebančių efektyviai panaudoti kultūros išteklius. Jie dirba mūsų VVG teritorijoje esančiuose kultūros namuose, muziejuose, bibliotekose ir mokyklose. Taip pat teritorijoje palaiapsniui daugėja žmonių, atgavusių savo

nuosavybę, ir kurie dirba [arba dirbo] universitetuose bei kitokiose kultūros, mokslo bei švietimo įstaigose **(R101)**. Pastarieji taip pat sudaro žmogiškųjų kultūros išteklių dalį.

2013 metais Utenos kaimiškosiose teritorijose buvo - 28 bendruomenės, 3 moterų organizacijos, 2 jaunimo organizacijos, 5 kitos organizacijos ir jos įgyvendino 15 įvairių projektų, o lyginant 2014 metus padaugėjo bendruomenių skaičius viena bendruomene **(R102)**., o įgyvendinta 14 įvairių projektų, kitų organizacijų skaičius nepakito lyginat su 2013 m.³⁰ Per dešimtmetį aktyvios tęstinės veiklos išaugo organizacijų teikusių ir įgyvendinusių vietos projektus administraciniai gebėjimai. Visos tos pačios organizacijos dalyvavo 2007-2013 m. finansavimo periode ir vietovių, kuriose jos veikia ekonominei, socialinei ir kultūrinei plėtrai sugebėjo pritraukti keturis kartus daugiau paramos lėšų. Informacija apie tęstinį organizacijų dalyvavimą ES finansavimo 2004-2006 m. ir 2007-2013 m. perioduose, pareikiama lentelėje „Organizacijų, kurios dalyvavo abiejuose ES finansavimo 2004-2006 m. ir 2007-2013 m. perioduose pritrauktų paramos lėšų dinamika 2006-2016 m.“ Priede Nr.5. (R. 103)

Pagal 2014 metų duomenis Utenos rajono seniūnijose iš viso yra 10 mokyklų, 7 darželiai, 17 kultūros centrų, 4 muziejai ir 20 bibliotekų **(R104)**.³¹

Utenos rajono kaimiškojoje teritorijoje veikia savivaldybei pavaldžios sveikatos bei visuomenės saugumo užtikrinimo įstaigos ir organizacijos. 2013 metų duomenimis devyniose seniūnijose buvo 18 ambulatorijų, 1 reabilitacijos įstaiga, 6 priešgaisrinės apsaugos postai ir 2 sporto organizacijos, o 2014 metų duomenimis seniūnijose buvo 18 ambulatorijų, 1 reabilitacijos įstaiga, 5 priešgaisrinės apsaugos postai ir 3 sporto organizacijos **(R105)**.³²

Utenos rajono kaimiškosios teritorijos turtingos kultūros ištekliais. Kiekviena seniūnija turi profesionalių meno kūrėjų, muzikinius kolektyvus, mėgėjų teatrus, kultūros ir istorijos objektus **(R106)**.³³

Utenos rajono kaimiškoji teritorija turi savo tautinio paveldo amatininkus ir vykstančius tradicinius renginius **(R107)**. 2013 metais seniūnijose dirbo 6 tradicinių amatų sertifikuoti amatininkai **(R108)**. (pvz. tinklų mezgimas), 73 nesertifikuoti amatininkai (pvz. gaminių vėlimas iš vilnos ir kt.). Devyniose seniūnijose buvo surengta 64 tradiciniai renginiai (tai kraštiečių šventės (Kuktiškėčių kraštiečių šventė Kvyklių ir Vaikutėnų kaimynų šventės), kapelų, Užgavėnių Sekminių, Žolinė šventės, Joninių, Oninių šventės ir kitos, vyko dailininkų pleneras „Alaušas“, jaunimo festivalis „Banga“, Lygiadienio ir Bičkopio šventės ir kt.), 2014 metais išliko 6 tradiciniai sertifikuoti amatininkai, 42 nesertifikuoti amatininkai, vyko 52 tradiciniai renginiai ir 18 kitų įvairių veiklų **(R109)**.³⁴

Daug yra ir pastatų kultūros paveldo objektų-tai pavyzdžiui gotikinė Vyžuonų bažnyčia, kuri buvo pastatyta XV a. pirmoje pusėje. Dešinėje sienoje iš lauko pusės įmūryta akmeninė žalčio Vyžo galva, kairėje pusėje – akmeninis švedų patrankos sviedinys, kadaise kritęs į Vyžuonas. Leliūnų Šv. Juozapo bažnyčia, pastatyta 1905 m. 1913 m. įrengti 21 registro vargonai (pagaminti Karaliaučiuje). Iš Leliūnų vargonininko Kazimiero Treinio muzikavimo įgūdžių yra gavęs žymus kompozitorius ir dirigentas Jonas Karosas (1890–1981). Šiandien vargonai suremontuoti, todėl vyksta žinomų Lietuvos ir užsienio vargonininkų vargonų muzikos koncertai. Dvarai ir kiti kultūros paveldo objektai.

Kaip socialinė infrastruktūra ir jos veikla, taip pat kultūros ištekliai atitinka nustatytus gyventojų poreikius

³⁰ Utenos rajono savivaldybės administracijos 2015-09-19 raštas Nr. 2473 „Dėl informacijos pateikimo“.

³¹ Utenos rajono savivaldybės administracijos 2015-09-19 raštas Nr. 2473 „Dėl informacijos pateikimo“.

³² Utenos rajono savivaldybės administracijos 2015-09-19 raštas Nr. 2473 „Dėl informacijos pateikimo“.

³³ Utenos rajono savivaldybės administracijos 2015-09-19 raštas Nr. 2473 „Dėl informacijos pateikimo“.

³⁴ Utenos rajono savivaldybės administracijos 2015-09-19 raštas Nr. 2473 „Dėl informacijos pateikimo“.

Eil. Nr.	Nustatyti gyventojų poreikiai kaimo plėtros, žvejybos ir akvakultūros srityse	Kaip atitinka
1.	Nedarbo kaimo seniūnijose mažinimas	Netiesiogiai
2.	Sveikatos apsaugos sektoriaus veiklos gerinimas	Netiesiogiai
3.	Jaunimo ir grįžtančiųjų iš miestų ir iš imigracijos pritraukimas į kaimą	Netiesiogiai
4.	Kaimo gyventojų mobilumo didinimas bei migrantų integracija	Netiesiogiai
5.	Bendruomenių narių darbo ir buitinių sąlygų gerinimas	Netiesiogiai
6.	Gamtos bei kultūros išteklių išsaugojimas, tausojantis jų panaudojimas ir kaimo turizmo skatinimas	Tiesiogiai
7.	Santykių tarp skirtingų amžiaus bei socialinių grupių bendruomenėje gerinimas	Tiesiogiai
8.	Švietimo ir kultūros sektoriaus veiklos gerinimas	Tiesiogiai
9.	Ekonominių veiklų skatinimas perdurbant žvejybos ir akvakultūros produktus	Netiesiogiai
10.	Migracijos, gyventojų skaičiaus kaimo vietovėse balanso palaikymas inovacijų plėtros pagalba	Netiesiogiai
11.	Vandens telkinių priežiūra ir kultūros paveldo puoselėjimas, įskaitant žvejybos paveldą	Tiesiogiai
12.	Sveikatingumo skatinimas bei priemonės vandens turizmo veikloms plėtoti	Netiesiogiai

Kaip socialinė infrastruktūra ir jos veikla, taip pat kultūros išteklių atitinka VVG teritorijos viziją- pasvirusiu šriftu pažymėtos vizijos vietos

Vizija - Utenos regionas 2023 m. patraukli ir saugi gyventi ir dirbti vietovė, kurioje puoselėjami gamtos ir kultūros išteklių. Kaimo gyventojai verslūs, sugebantys išreikšti save, bendraujantys ir bendrabarbiaujantys piliečiai, turintys galimybes naudotis naujausiomis technologijomis, puoselėjantys tautines ir bendruomenines vertybes, besiorientuojantys į ateitį.

2.6. VVG teritorijos gamtos išteklių analizė

Šiaurvakarių pakraščiu vingiuoja Šventoji (R110)., kurios nedideli intakai surenka per rajoną tekančius vandenį. Didžiausia vidaus upė - Vyžuona, prasidedanti pietiniame rajono paribyje, kur vadinama Utenėle. Rajone yra 182 ežerai, iš kurių du ypatingesni - giliausias respublikos ežeras Tauragnas ir skaidriavandenis Alaušas (R111). Abu tyvuliuoja iškilniuose kalvynuose (Kudaba, 1988).

Nemaža miškų - 28,6% viso rajono ploto. Rūšinė jų sudėtis gana įvairi: rytinėje smėlėtoje dalyje - pušynai, o kalvynuose - mišrūs miškai (vyrauja lapuočiai). Utenos rajonui priklauso kone 1/5 dalis Aukštaitijos nacionalinio parko, yra 9 įvairios paskirties gamtos draustiniai, 2 seni buvusių dvarų parkai, keliolika objektų (9 akmenys, 4 medžiai) paskelbti gamtos paminklais (Lietuvos kultūros ir gamtos paminklų atlasas, 1991). Bendras Utenos rajono plotas 12,30 kv.km., iš jų 6,23 kv.km. žemės ūkio naudmenų, iš jų 4,92 kv.km. ariamos žemės, 0,09 kv.km. sodų, 1,22 kv.km. pievų ir ganyklų. Vidutinis žemės ūkio naudmenų našumo balas rajone nedidelis (apie 32) – nederlingos žemės ir kalvotas reljefas ir prasta kelių būklė (R112). Tai sąlygojo ekologiškai ūkininkaujančiųjų skaičiaus augimą: nuo 51 ūkių skaičiaus iki 132 per laikotarpį nuo 2013 iki 2014 metų (R113).³⁵

³⁵ Utenos rajono savivaldybės administracijos 2015-09-19 raštas Nr. 2473 „Dėl informacijos pateikimo“.

Utenos rajono savivaldybės duomenimis 2013 metais didžiausią ekologiškai ūkininkaujančių naudmenų plotą užėmė Užpalių seniūnijoje – 1014 ha, šiek tiek mažiau Leliūnų seniūnijoje – 915,50 ha, Saldutiškio seniūnijoje – 102 ha, Sudeikių seniūnijoje – 21,61 ha, Tauragnų seniūnijoje – 200 ha ir Utenos seniūnijoje – 108,68 ha, o Daugailių, Kuktiškių ir Vyžuonų seniūnijose 2013 metais nebus ekologiškai ūkininkaujančių. O 2014 metais ekologiškai ūkininkaujančių naudmenų plotą užėmė Užpalių seniūnijoje – 1014 ha, Leliūnų seniūnijoje – 915,50 ha, Sudeikių seniūnijoje – 21,25 ha, Tauragnų seniūnijoje – 200 ha ir Utenos seniūnijoje – 107,73 ha. 2014 metais prie ekologiškai neūkininkaujančių prisidėjo ir Saldutiškio seniūnija.³⁶

Utenos rajone yra 182 ežerai ir visi jie tinka rekreacijai pridėdamas Utenos rajono ežerų sąrašas³⁷, o štai verslinė žvejyba Vadovaujantis LR aplinkos apsaugos ministro įsakymu „Dėl žuvų sugavimo verslinės žvejybos įrankiais limitų valstybiniuose vidaus vandens telkiniuose 2015 m. patvirtinimo ir verslinės žvejybos kai kuriuose valstybiniuose vidaus vandens telkiniuose 2015 metais“ 2015 m. balandžio 29 d. Nr. D1-358 leidžiama tik trijuose Utenos rajono ežeruose ir tik seliavų. Tai Tauragno, Alaušo, Indrajų ežerai (**R114**). Per metus leistinas sugauti seliavų kiekis iš visų 3 ežerų yra 6 tonos (**R115**). Utenos rajono vandens telkinių vandens kokybė gera. Nuolat tiriamas Alaušo ir Rašio ežerų vanduo, užterštumas neviršija normų (**R116**).

Biologinė įvairovė ir saugomos teritorijos: **Natura 2000** yra ES esantis saugomų teritorijų tinklas, kur yra saugoma biologinė įvairovė. Utenos rajone yra Natura 2000 teritorijų. **Tai teritorijos:** Ažuolijos miškas, ES kodas: LTUTE0010; Labanoro giria ES kodas: LTMOL0002, Alių pelkė, ES kodas: LTUTE0006; Vyžuonų šilas, ES kodas: LTUTE0011 (**R117**).³⁸

Valstybės saugomos teritorijos - tai teritorijos skirtos gamtai ir kultūros paveldo kompleksams, ekologiškai pusiausvyrai ir biologinei įvairovei išsaugoti, gamtos ištekliams atkurti. Jose taip pat sudaromos sąlygos pažintiniam poilsiui, moksliniams tyrimams, gamtosauginiam ir etnokultūriniam švietimui. Jas sudaro: draustiniai, regioniniai parkai, nacionaliniai parkai, rezervatai, biosferos rezervatai ir poligonai. Utenos rajone yra šios valstybės saugomos teritorijos: Balčių telmologinis draustinis, Žiezdrų kraštovaizdžio draustinis, Stabulankių geologinis draustinis; Pakalnių geomorfologinis draustinis; Vajelių geologinis draustinis; Indubakių geologinis draustinis, Aukštaitijos nacionalinis parkas, Labanoro regioninis parkas, Žiezdrų kraštovaizdžio draustinis, Vaiskūnų geomorfologinis draustinis (**R118**).³⁹

Pagal svarbą ir unikalumą gamtos paveldo objektai skirstomi į valstybinės reikšmės (saugomus valstybės) ir saugomus savivaldybių. Savivaldybės saugomų objektų priežiūrai nepakanka biudžeto

Utenos rajone yra šie valstybės saugomi gamtos paveldo objektai: Akmuo „Mokas“ Mokiukas“ Šeimatis k.; Klykių ažuolas, Klykių k.; Varniškių II ažuolas, Varniškių k.; Varniškių liepa, Varniškių k.; Šuminų pušis, Šuminų k.; Šeimyniškių atodanga ir konglomerato uola, Šeimyniškių k.; Lygamiškio šaltinis, Lygamiškio k.; Vosgėlių akmuo, Vosgėlių k.; Pakalnių ažuolas, Pakalnių k.; Utenio akmuo, Viskėnų k.; Kartuvių kalnas, Vyžuonų vs. (**R119**).⁴⁰

Utenos rajono savivaldybės saugomi gamtos paveldo objektai yra šie: Ažuolijos botaninis - zoologinis draustinis, Ažuolijos draustinio takas, Varniškių šaltinis; Laumės akmuo, Žiezdrų akmuo, Alių telmologinis draustinis; riedulys Laumės valtis (**R120**).⁴¹

³⁶ Utenos rajono savivaldybės administracijos 2015-09-19 raštas Nr. 2473 „Dėl informacijos pateikimo“.

³⁷ Lietuvos Respublikos ežerų klasifikatorius. Apima Utenos rajono ežerus. http://vanduo.gamta.lt/files/LR_ezeru_klasifikatorius.pdf

³⁸ Utenos rajono savivaldybės administracijos 2015-09-19 raštas Nr. 2473 „Dėl informacijos pateikimo“.

³⁹ Utenos rajono savivaldybės administracijos 2015-09-19 raštas Nr. 2473 „Dėl informacijos pateikimo“.

⁴⁰ Utenos rajono savivaldybės administracijos 2015-09-19 raštas Nr. 2473 „Dėl informacijos pateikimo“.

⁴¹ Utenos rajono savivaldybės administracijos 2015-09-19 raštas Nr. 2473 „Dėl informacijos pateikimo“.

Energijos gamybai naudotini atsinaujinantys ištekliai yra saulės kolektorius Leliūnų seniūnijoje ir saulės energijos bei biomasės energija atsinaujinantys ištekliai Utenos seniūnijoje (R121).⁴²

Kaip gamtos ištekliai, jų būklė atitinka nustatytus gyventojų poreikius

Eil. Nr.	Nustatyti gyventojų poreikiai kaimo plėtros, žvejybos ir akvakultūros srityse	Kaip atitinka
1.	Nedarbo kaimo seniūnijose mažinimas	Netiesiogiai
2.	Sveikatos apsaugos sektoriaus veiklos gerinimas	Netiesiogiai
3.	Jaunimo ir grįžtančiųjų iš miestų ir iš imigracijos pritraukimas į kaimą	Netiesiogiai
4.	Kaimo gyventojų mobilumo didinimas bei migrantų integracija	Netiesiogiai
5.	Bendruomenių narių darbo ir buitinių sąlygų gerinimas	Netiesiogiai
6.	Gamtos bei kultūros išteklių išsaugojimas, tausojantis jų panaudojimas ir kaimo turizmo skatinimas	Tiesiogiai
7.	Santykių tarp skirtingų amžiaus bei socialinių grupių bendruomenėje gerinimas	Netiesiogiai
8.	Švietimo ir kultūros sektoriaus veiklos gerinimas	Netiesiogiai
9.	Ekonominių veiklų skatinimas perdurbant žvejybos ir akvakultūros produktus	Tiesiogiai
10.	Migracijos, gyventojų skaičiaus kaimo vietovėse balanso palaikymas inovacijų plėtros pagalba	Netiesiogiai
11.	Vandens telkinių priežiūra ir kultūros paveldo puoselėjimas, įskaitant žvejybos paveldą	Tiesiogiai
12.	Sveikatingumo skatinimas bei priemonės vandens turizmo veikloms plėtoti	Tiesiogiai

Kaip gamtos ištekliai, jų būklė atitinka VVG teritorijos viziją- *pasvirusiu šriftu pažymėtos vizijos vietos*

Vizija - *Utenos regionas 2023 m. patraukli* ir saugi gyventi ir dirbti *vietovė, kurioje puoselėjami gamtos ir kultūros ištekliai*. Kaimo gyventojai verslūs, sugebantys išreikšti save, bendraujantys ir bendradarbiaujantys piliečiai, turintys galimybes naudotis naujausiomis technologijomis, puoselėjantys tautines ir bendruomenines vertybes, besiorientuojantys į ateitį.

2.7.	Papildoma informacija
------	-----------------------

3. VVG teritorijos SSGG		
3.1.	Stiprybės	Stiprybę pagrindžiančio rodiklio Nr.
3.1.1.	Panaudojus sukaupą ilgametę vietos kaimo plėtros dalyvių patirtį efektyviai įsisavintos ES ir valstybės biudžeto lėšos vietos iniciatyvoms įgyvendinti	(R.12),(R.13),(R99).
3.1.2.	Kaimiškose seniūnijose veikia svarią patirtį turinčios ne pelno sektoriaus organizacijos	(R102),(R103).
3.1.3.	Vietos gyventojams, iš emigracijos užsienyje ar iš kitų Lietuvos regionų grįžtantiems yra	(R25), (R26).

⁴² Utenos rajono savivaldybės administracijos 2015-09-19 raštas Nr. 2473 „Dėl informacijos pateikimo“.

	geros sąlygos įsikurti ir susirasti darbą VVG teritorijoje	
3.1.4	Utenos rajonas pagal Lietuvos gamtinių ir kultūrinių išteklių potencialą jų išskirtinumą ir sankaupą yra priskiriamas prie prioritetinių turizmo regionų	(R7),(R8),(R10),(R96),(R97),(R98),(R107), (R108),(R109),(R110),(R111),(R116),(R118),(R109), (R117), (R118),(R119), (R120).
3.1.5.	VVG teritorijoje gerai išplėtotas įstaigų ir organizacijų, kurios sėkmingai rengia ir įgyvendina kultūros projektus, tinklas	(R100),(R104), (R106) (R107), (R108).
3.1.6.	Sėkminga socialines paslaugas teikiančių įstaigų veikla integruojant negalią turinčius bei socialinės rizikos žmones	(R22), (R83), (R84).
3.1.7.	Rajone plėtojama akvakultūra bei perdirbami žvejybos ir akvakultūros produktai	(R11), (R12),(R94), (R95).
3.2.	Silpnybės	Silpnybę pagrindžiančio rodiklio Nr.
3.2.1.	Darbo jėgos nutekėjimas, bei demografinių problemų aštrėjimas	(R5),(R69),(R70),(R71),(R72),(R73), (R74), (R90).
3.2.2.	Aukštas nedarbo lygis kaimiškose teritorijose, mažos įsidarbinimo galimybės ne žemės ūkio sektoriuje	(R14),(R16),(R17),(R31),(R36), (R88).
3.2.3.	VVG teritorijoje yra silpni vietos produktus gaminančiųjų kooperacijos ryšiai su paslaugas teikiančiais	(R89),(R39).
3.2.4.	Kaimo vietovėse trūksta organizuoto užimtumo įvairių amžiaus grupių žmonėms	(R34),(R40),(R47).
3.2.5.	VVG teritorijos turizmo verslo išvystymui trūksta paslaugų, atitinkančių turistų lūkesčius ir augančius turistų poreikius	(R32),(R34),(R41).
3.2.6.	Vietovėje žemas vidutinis žemės ūkio naudmenų našumo balas, o specifinės gamtinės kliūtys daro ją yra mažiau palankią ūkininkauti tai lemia žemą pagaminamos produkcijos pridėtinę vertę su visomis iš to išplaukiančiomis ekonominėmis ir socialinėmis pasekmėmis.	(R85),(R88),(R112).
3.2.7.	Verslinė žvejyba vykdoma mažame vandens telkinių skaičiuje	(R114),(R115).
3.2.8.	VVG teritorijoje yra nepakankamas ir / arba turintis tendenciją mažėti verslo subjektų skaičius	(R86),(R90),(R91),(R92),(R93).
3.3.	Galimybės	
3.3.1.	Ir toliau išliks galimybė gauti ES lėšas kaimo infrastruktūros plėtrai, o panaudojus turimus darbo jėgos išteklius, bus galimybė įkurti kokybiškas, technologiškai aprūpintas darbo vietas kaime	
3.3.2.	Bus sukurta palanki įstatyminė bazė leis , kuri leis kaimiškose kaimo seniūnijose trečiajam sektoriui plėtoti socialinį verslą bei teikti įvairias paslaugas – taip bus kuriamos naujos darbo vietos ne žemės ūkio sektoriuje.	

3.3.3.	Grįžimas iš emigracijos nenutrūks. Migrantai sėkmingai kurs nacionalinį produktą kaimo teritorijoje, tai leis struktūriškai pertvarkyti kaimą, didinant gamybos specializaciją, vystant netradicinių kultūrų auginimą bei alternatyvias žemės ūkio verslo šakas
3.3.4.	Turizmo rinkų ir srautų diferencijavimasis bei turizmo produkto įvairovės išskyrimas leis sumažinti sezoniškumą ir formuos rajoną kaip konkurencingą turizmo srityje
3.3.5.	Įgyvendinant rajono plėtros planus sėkmingai bus vykdomas Žemės ūkio ir kaimo struktūrinis pertvarkymas, didinant jų specializaciją ir vystant netradicinių kultūrų auginimą bei alternatyvas žemės ūkio verslui
3.3.6.	Bus tobulinama įstatyminė bazė verslinės žvejybos plėtrai vidaus vandenyse, žvejybos ir akvakultūros plėtra pateiks perdirbimui produkciją iš kurios bus gaminami autentiški vietos produktai
3.3.7.	Kitų ES šalių vietos veiklos grupių atstovai skleis savo patirtį ir vykdys mokymus suteikdami naujų žinių ir perteikdami savo požiūrį į kaimo plėtros procesus bendruomenėms ir kitoms ne pelno sektoriaus organizacijoms
3.3.8.	Bus gautas ES finansavimas gamtos ir kultūros paveldo objektų lankomumui ir žinomumui didinti bei aplinkos pritaikymui turistų ir bendruomenės poreikiams
3.4.	Grėsmės
3.4.1.	Dėl regioninės plėtrą reglamentuojančių teisės aktų investicijos bus paskirstomos netolygiai, neatsižvelgiant į regioninius poreikius ir toliau tęsis darbo jėgos nutekėjimas į didžiausius Lietuvos miestus ir į užsienį. Skurs kaimo infrastruktūra, aštrės demografinės problemos.
3.4.2.	Nebus įgyvendinama socialinio verslo koncepcija, o įstatyminės bazės socialinio verslo kūrimui vėlavimas neleis tinkamai panaudoti didelio potencialo žmoniškųjų išteklių.
3.4.3.	Iš emigracijos grįžę tautiečiai neras tinkamų sąlygų įsikūrimui kaime ir toliau tęsis kvalifikuotos darbo jėgos emigracija į užsienį, į kitus rajonus bei iš kaimo į miestus
3.4.4.	Elektros, šilumos energijos, kuro brangimas, gamybos kaštų didėjimas, žinių stygius neleis efektyviai panaudojant rajono gamtos ir kultūros išteklių ekonominei ir socialinei plėtrai
3.4.5.	Nebus gautas ES finansavimas rajoninių kelių būklės pagerinimui, o tai turės neigiamų pasekmių žemės ūkio, vietos verslo bei alternatyvių verslų plėtrai
3.4.6.	Dėl konkurencijos tarp kitų Utenos regiono savivaldybių ir dėl finansinių sunkumų Utenos rajono savivaldybė bei institucijos nepajėgs plačiai pasinaudoti ES struktūrinių fondų teikiamomis paramos galimybėmis
3.4.7.	Dėl galimo visiško verslinės žvejybos uždraudimo bei akvakultūros įmonių produkcijos mažėjimo sumažės vietos produktų perdirbančių įmonių gamybos apimtys
3.4.8.	Esamų žmoniškųjų išteklių kvalifikacijos neatitikimas augančiam technologijų lygiui

4. VVG teritorijos plėtros poreikių nustatymas prioritetine tvarka				
4.1. EŽŪFKP dalis				
Eil. Nr.	VVG teritorijos plėtros poreikių nustatymaskaimo plėtros srityje (prioritetine tvarka)	Poreikį pagrindžiantys VVG teritorijos SSGG teiginiai (Nr.)	Sąsaja su KPP 2014–2020 m. nustatytais nacionaliniais kaimo plėtros poreikiais	Poreikio tenkinimas / netenkinimas iš VPS lėšų
4.1.1.	Nedarbo kaimo seniūnijose mažinimas	3.1.1, 3.1.2, 3.1.3, 3.1.4, 3.1.5, 3.1.6, 3.1.7, 3.2.1, 3.2.2, 3.2.3, 3.2.5, 3.2.6, 3.2.7, 3.2.8, 3.3.1, 3.3.2, 3.3.3, 3.3.4, 3.3.5, 3.3.6, 3.3.7, 3.3.8, 3.4.1, 3.4.2, 3.4.3, 3.4.4, 3.4.5, 3.4.6, 3.4.7, 3.4.8.	Nr. 18, Nr.9, Nr. 10, Nr.19, Nr.11, Nr.21.	Taip
4.1.2.	Sveikatos apsaugos sektoriaus veiklos gerinimas	3.1.1, 3.1.6, 3.2.1, 3.3.1, 3.4.3, 3.4.6.	Nr.9, Nr. 10	Taip
4.1.3.	Jaunimo ir grįžtančiųjų iš miestų ir iš imigracijos pritraukimas į kaimą	3.1.1, 3.1.3, 3.1.5, 3.1.7, 3.2.1, 3.2.2, 3.2.3, 3.2.4, 3.2.6, 3.3.1, 3.3.3, 3.3.5, 3.3.7, 3.4.3, 3.4.5.	Nr. 18, Nr.9, Nr. 8,	Taip
4.1.4.	Kaimo gyventojų mobilumo didinimas bei migrantų integracija	3.1.1, 3.2.7, 3.3.1, 3.3.3, 3.3.8, 3.4.1, 3.4.5, 3.4.6.	Nr.9, Nr. 18, Nr.21	Taip
4.1.5.	Bendruomenių narių darbo ir buitinių sąlygų gerinimas	3.1.1, 3.1.2, 3.1.6, 3.2.1, 3.2.7, 3.3.1, 3.3.2, 3.3.8, 3.4.1, 3.4.2, 3.4.4, 3.4.5, 3.4.6, 3.4.8.	Nr. 18, Nr.9, Nr.19.	Taip

4.1.6.	Gamtos bei kultūros išteklių išsaugojimas, tausojantis jų panaudojimas ir kaimo turizmo skatinimas	3.1.1 3.1.4, 3.1.5, 3.2.3, 3.2.4 3.2.5, 3.2.7, 3.2.8, 3.3.1, 3.3.2, 3.3.4, 3.3.6, 3.3.7, 3.3.8, 3.4.1, 3.4.4, 3.4.5, 3.4.6.	Nr. 18, Nr.9.	Taip
4.1.7.	Santykių tarp skirtingų amžiaus bei socialinių grupių bendruomenėje gerinimas	3.1.1, 3.1.2, 3.1.3, 3.1.6, 3.2.1, 3.2.4, 3.3.1, 3.3.2, 3.3.7, 3.4.1, 3.4.2, 3.4.4, 3.4.6.	Nr. 18, Nr.19, Nr.21	Taip
4.1.8.	Švietimo ir kultūros sektoriaus veiklos gerinimas	3.1.1, 3.1.2, 3.1.3, 3.1.4, 3.1.5, 3.1.6, 3.2.1, 3.2.4, 3.2.8, 3.3.1, 3.3.2, 3.3.4, 3.3.8, 3.4.1,3.4.3, 3.4.4, 3.4.6, 3.4.8.	Nr.9, Nr.10, Nr. 18, Nr.19, Nr.21	Taip
4.2. EJRF dalis				
Eil. Nr.	VVG teritorijos plėtros poreikių nustatymas žvejybos ir akvakultūros srityje (prioritetine tvarka)	Poreikį pagrindžiantys VVG teritorijos SSGG teiginiai (Nr.)	Sąsaja su ES žvejybos ir akvakultūros sektoriaus nustatytais poreikiais	Poreikio tenkinimas / netenkinimas iš VPS lėšų
4.2.1.	Ekonominių veiklų skatinimas perdirbant žvejybos ir akvakultūros produktus	3.1.1, 3.1.3, 3.1.7, 3.2.2, 3.2.7, 3.3.1, 3.3.2, 3.3.3, 3.3.5, 3.3.7, 3.4.1 3.4.4, 3.4.5, 3.4.6, 3.4.7.	9.1 Ž.	Taip
4.2.2.	Migracijos, gyventojų skaičiaus kaimo vietovėse balanso palaikymas inovacijų plėtros pagalba	3.1.1, 3.1.3, 3.1.4, 3.1.5, 3.1.7, 3.2.1, 3.2.2, 3.2.3, 3.2.4, 3.2.5, 3.3.1, 3.3.2, 3.3.3, 3.3.4, 3.4.1, 3.4.3.	9.1 Ž.	Taip

4.2.3.	Vandens telkinių priežiūra ir kultūros paveldo puoselėjimas, įskaitant žvejybos paveldą	3.1.1, 3.1.4, 3.1.7, 3.2.1, 3.2.8, 3.3.1, 3.3.5, 3.3.7, 3.3.8, 3.4.7.	9.1.Ž, 9.3 Ž, 9.4 Ž	Taip
4.2.4.	Sveikatingumo skatinimas bei priemonės vandens turizmo veikloms plėtoti	3.1.1, 3.1.4, 3.2.3, 3.2.4, 3.2.7, 3.2.8, 3.3.1, 3.3.2, 3.3.3, 3.3.4, 3.3.5, 3.3.6, 3.3.8, 3.4.4, 3.4.5, 3.4.6.	9.2 Ž.	Taip

II DALIS. KOKIE MŪŠŲ PRIORITETAI IR TIKSLAI?

5. VPS prioritetai, priemonės ir veiklos sritys				
5.1.	VPS prioritetai, priemonės ir jų veiklos sritys (jei veiklos sritys numatytos):			Sąsaja su VVG teritorijos poreikiais
5.1.1.	I prioritetas: VIEŠOSIOS INFRASTRUKTŪROS KŪRIMAS IR TVARKYMAS SKATINANT EKONOMINĘ, SOCIALINĘ, KULTŪRINĘ VEIKLĄ			4.1.3., 4.1.6., 4.1.8.
		Kodai	Finansavimo šaltinis	
5.1.1.1.	Priemonė: „Parama investicijoms į viešosios infrastruktūros kūrimą bei kultūros paveldo objektų atnaujinimą ir pritaikymą bendruomenės poreikiams“	LEADER-19.2-SAVA-5	<i>EŽŪFKP</i>	4.1.3., 4.1.6., 4.1.8.
5.1.1.1.1.	- veiklos sritis: „Parama investicijoms į viešųjų erdvių sutvarkymą ir infrastruktūros atnaujinimą“	LEADER-19.2-SAVA - 5.1.	<i>EŽŪFKP</i>	4.1.3., 4.1.6., 4.1.8.
5.1.1.1.2.	- veiklos sritis: „Parama investicijoms į kaimo kultūros paveldo objektų atnaujinimą, kraštovaizdį“	LEADER-19.2-SAVA - 5.2	<i>EŽŪFKP</i>	4.1.6., 4.1.8.
5.1.2.	II prioritetas: DARBO VIETŲ KŪRIMAS ĮSKAITANT PALANKIOS APLINKOS VERSLUI UTENOS RVVG TERITORIJOJE KŪRIMĄ BEI SĄLYGŲ GRĮŽTI Į DARBO RINKĄ SUDARYMAS			4.1.1., 4.1.3., 4.1.4, 4.1.6., 4.1.7., 4.1.8.
		Kodai	Finansavimo šaltinis	
5.1.2.1.	Priemonė: „Vietos ūkio ir verslo plėtra, kuriant naujas darbo vietas“	LEADER-19.2-SAVA-6	<i>EŽŪFKP</i>	4.1.1.,4.1.3., 4.1.4, 4.1.6., 4.1.8.
5.1.2.2.	Priemonė: „Parama investicijoms, skirtoms ekonominės veiklos kūrimui ir plėtrai“	LEADER-19.2-SAVA -7	<i>EŽŪFKP</i>	4.1.1., 4.1.3.
5.1.2.3.	Priemonė: „Parama ne pelno sektoriaus organizacijų investicijoms į socialinio verslo kūrimą ir plėtrą bei užimtumo skatinimą kaimiškose Utenos rajono vietovėse“	LEADER-19.2-SAVA-8	<i>EŽŪFKP</i>	4.1.1., 4.1.3., 4.1.7.
5.1.2.4.	Priemonė: „Palankių sąlygų sudarymas jaunimui ir jauniems žmonėms kurti verslą ir skatinti užimtumą kaimo vietovėse“	LEADER-19.2-SAVA-9	<i>EŽŪFKP</i>	4.1.1., 4.1.3., 4.1.4, 4.1.6., 4.1.7, 4.1.8.

5.1.2.5.	Priemonė: „Mokymų, skirtų žinių atnaujinimui ir įgūdžių formavimui, vykdymas, edukacinių programų, Utenos krašto gamtos ir kultūros savitumo išsaugojimui ir plėtrai, kūrimas bei įgyvendinimas“	LEADER-19.2-SAVA-10	<i>EŽŪFKP</i>	4.1.1., 4.1.3., 4.1.6., 4.1.7, 4.1.8.
5.1.3.	III prioritetas: INOVACIJŲ PLĖTRA, PRIDĖTINĖS VERTĖS BEI DARBO VIETŲ KŪRIMAS UTENOS ŽVEJYBOS IR AKVAKULTŪROS REGIONE			4.2.1., 4.2.2. 4.2.3., 4.2.4.
		Kodai	Finansavimo šaltinis	
5.1.3.1	Priemonė: „Žuvininkystės verslo kūrimas ir plėtra Utenos rajone“	BIVP-AKVA-SAVA-1	<i>EJRŽF</i>	4.2.1., 4.2.2.
5.1.3.2.	Priemonė: „Sveikatingumo skatinimas bei geresnių galimybių žūklės mėgėjų bei narđytojų veiklai sudarymas Utenos rajone“	BIVP-AKVA-SAVA-2	<i>EJRŽF</i>	4.2.3., 4.2.4.

6. VPS prioritetų, priemonių ir veiklos sričių sąsaja su ESIF teminiais tikslais, EŽŪFKP prioritetais bei tikslinėmis sritimis, EJRŽF konkrečiais tikslais ir uždaviniais									
6.1. EŽŪFKP dalis: VPS prioritetų, priemonių ir veiklos sričių sąsaja su ESIF teminiais tikslais ir EŽŪFKP prioritetais bei tikslinėmis sritimis									
5.1. EŽŪFKP dalis									
VPS turinys	ESIF teminiai tikslai								
	1	10	3	3	5-6	4	8	9	2
	EŽŪFKP prioritetai ir tikslinės sritys								
	1A	1C	2B	3A	4A	5C	6A	6B	6C
I VPS prioritetas: VIEŠOSIOS INFRASTRUKTŪROS KŪRIMAS IR TVARKYMAS SKATINANT EKONOMINĘ, SOCIALINĘ, KULTŪRINĘ VEIKLĄ									
VPS priemonė ir jos veiklos sritis (kai numatytos veiklos sritys): „Parama investicijoms į viešosios infrastruktūros kūrimą bei kultūros paveldo objektų atnaujinimą ir pritaikymą bendruomenės poreikiams“ : <i>veiklos sritis:</i> „Parama investicijoms į viešųjų erdvių sutvarkymą ir infrastruktūros atnaujinimą“ <i>veiklos sritis:</i> „Parama investicijoms į kaimo kultūros paveldo objektų atnaujinimą, kraštovaizdį“	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☒	☐
II VPS prioritetas: DARBO VIETŲ KŪRIMAS ĮSKAITANT PALANKIOS APLINKOS VERSLUI UTENOS RVVG TERITORIJOJE KŪRIMĄ BEI SĄLYGŲ GRĮŽTI Į DARBO RINKĄ SUDARYMAS									
VPS priemonė: „Vietos ūkio ir verslo plėtra, kuriant naujas darbo vietas“	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☒	☐	☐
VPS priemonė: „Parama investicijoms, skirtoms ekonominės veiklos kūrimui ir plėtrai“	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☒	☐	☐
VPS priemonė: „Parama ne pelno sektoriaus organizacijų investicijoms į socialinio verslo kūrimą ir plėtrą bei užimtumo skatinimą kaimiškose Utenos rajono vietovėse“	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☒	☐
VPS priemonė: „Palankių sąlygų sudarymas jaunimui ir jauniems žmonėms kurti verslą ir skatinti užimtumą kaimo vietovėse“	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☒	☐	☐
VPS priemonė: „Mokymų, skirtų žinių atnaujinimui ir įgūdžių formavimui, vykdymas, edukacinių programų, Utenos krašto gamtos ir kultūros savitumo išsaugojimui ir plėtrai, kūrimas bei įgyvendinimas“	☐	☒	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
6.2. EJRŽF dalis: VPS prioritetų, priemonių ir veiklos sričių sąsaja su ESIF teminiais tikslais ir su EJRŽF konkrečiais tikslais ir uždaviniais									
VPS turinys	ESIF teminiai tikslai								
	3	8	3	3	6	8	3	3	
	EJRŽF prioritetai ir konkretūs tikslai ir uždaviniai								

	8.1. 1.Ž	8.1. 2.Ž	8.1. 3.Ž	8.2. 1.Ž	8.2. 2.Ž	8.2. 3.Ž	8.3. 1.Ž	8.3.2.Ž
III VPS prioritetas: INOVACIJŲ PLĖTRA, PRIDĖTINĖS VERTĖS BEI DARBO VIETŲ KŪRIMAS UTENOS ŽVEJYBOS IR AKVAKULTŪROS REGIONE								
VPS priemonė (kai nenumatytos veiklos sritys): „Žuvininkystės verslo kūrimas ir plėtra Utenos rajone“	☐	☒	☐	☐	☐	☐	☐	☐
VPS priemonė ir jos veiklos sritys (kai nenumatytos veiklos sritys): „Sveikatingumo skatinimas bei geresnių galimybių žūklės mėgėjų bei nardytojų veiklai sudarymas Utenos rajone“	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☒	☐

7. VPS sąsaja su VVG teritorijos strateginiais dokumentais ir ESBJRS	
Strateginio dokumento pavadinimas	VPS sąsajos pagrindimas
7.1. VVG teritorijos savivaldybės plėtros strateginis planas	<p>VPS turi sąsajų su Utenos rajono savivaldybės 2015-2017 metų strateginiu veiklos planu. VPS susijusi su 8 iš 10 veiklos plano programų: Ekonomikos skatinimo ir turizmo plėtojimo veiksmų programa (Nr.02), Kaimo plėtros programa (Nr.04), Aplinkos apsaugos programa (Nr.05), Infrastruktūros objektų plėtros programa (Nr.06), Kokybiškos švietimo sistemos kūrimo ir jaunimo užimtumo programa (Nr.07), Kultūrinės veiklos plėtros programa (Nr.08), Sveikatos apsaugos programa (Nr.09), Socialinės apsaugos plėtojimo programa (Nr.10).</p> <p style="text-align: center;">VPS sąsajos su patvirtintu Utenos rajono savivaldybės plėtros strateginiu planu prioritetų lygiu:</p> <p>I VPS prioritetu VIEŠOSIOS INFRASTRUKTŪROS KŪRIMAS IR TVARKYMAS SKATINANT EKONOMINĘ, SOCIALINĘ, KULTŪRINĘ VEIKLĄ numatytos veiklos susiję su Ekonomikos skatinimo ir turizmo plėtojimo veiksmų programa (Nr.02), Kaimo plėtros programa (Nr.04), Aplinkos apsaugos programa (Nr.05), Infrastruktūros objektų plėtros programa (Nr.06).</p> <p>II VPS prioritetu DARBO VIETŲ KŪRIMAS ĮSKAITANT PALANKIOS APLINKOS VERSLUI UTENOS RVVG TERITORIJOJE KŪRIMĄ BEI SĄLYGŲ GRĮŽTI Į DARBO RINKĄ SUDARYMAS numatytos veiklos susiję su Ekonomikos skatinimo ir turizmo plėtojimo veiksmų programa (Nr.02), Kaimo plėtros programa (Nr.04), Kokybiškos švietimo sistemos kūrimo ir jaunimo užimtumo programa (Nr.07), Kultūrinės veiklos plėtros programa (Nr.08), Sveikatos apsaugos programa (Nr.09), Socialinės apsaugos plėtojimo programa (Nr.10).</p> <p>III VPS prioritetu INOVACIJŲ PLĖTRA, PRIDĖTINĖS VERTĖS BEI DARBO VIETŲ KŪRIMAS UTENOS ŽVEJYBOS IR AKVAKULTŪROS REGIONE, numatytos veiklos susiję su Ekonomikos skatinimo ir turizmo plėtojimo veiksmų programa (Nr.02), Aplinkos apsaugos programa (Nr.05).</p> <p style="text-align: center;">VPS sąsajos su patvirtintu Utenos rajono savivaldybės plėtros strateginiu planu priemonių lygiu:</p> <p>Pirmojo prioriteto priemonė: „Parama investicijoms į viešosios infrastruktūros kūrimą bei kultūros paveldo objektų atnaujinimą ir pritaikymą bendruomenės poreikiams“ numatytos veiklos numatoma remti projektus, skirtus viešojo naudojimo infrastruktūros sutvarkymui, atnaujinimui ir pritaikymui ekonominiam, socialiniam ir kultūriniam užimtumui - susiję su Ekonomikos skatinimo ir turizmo plėtojimo veiksmų programa (Nr.02), Kaimo plėtros programa (Nr.04), Aplinkos apsaugos programa (Nr.05), Infrastruktūros objektų plėtros programa (Nr.06) .</p>

	<p>Antrojo prioriteto pirmoji priemonė: „Vietos ūkio ir verslo plėtra, kuriant naujas darbo vietas“ numatytos veiklos - ne žemės ūkio verslų, kaimo turizmo plėtra, produktų gamyba ir pardavimas, paslaugų teikimas- susiję su Ekonomikos skatinimo ir turizmo plėtojimo veiksmų programa (Nr.02), Kaimo plėtros programa (Nr.04), Kokybiškos švietimo sistemos kūrimo ir jaunimo užimtumo programa (Nr.07), Kultūrinės veiklos plėtros programa (Nr.08), Sveikatos apsaugos programa (Nr.09), Socialinės apsaugos plėtojimo programa (Nr.10).</p> <p>Antrojo prioriteto antroji priemonė : „Parama investicijoms, skirtoms ekonominės veiklos kūrimui ir plėtrai“ numatytos veiklos Ekonominė veikla kaimo vietovėse: produktų gamyba ir pardavimas, paslaugų teikimas. Įvairios žmonių veiklų kombinacijos, teikiančios jiems materialinio apsirūpinimo ir suteikiančios motyvacijos aktyviai įsijungti į bendruomeninio gyvenimo struktūras- susiję su Ekonomikos skatinimo ir turizmo plėtojimo veiksmų programa (Nr.02), Kaimo plėtros programa (Nr.04), Kokybiškos švietimo sistemos kūrimo ir jaunimo užimtumo programa (Nr.07), Kultūrinės veiklos plėtros programa (Nr.08), Sveikatos apsaugos programa (Nr.09), Socialinės apsaugos plėtojimo programa (Nr.10).</p> <p>Antrojo prioriteto trečioji priemonė: „Parama ne pelno sektoriaus organizacijų investicijoms į socialinio verslo kūrimą ir plėtrą bei užimtumo skatinimą kaimiškose Utenos rajono vietovėse“ numatytos veiklos - verslumo ugdymą skatinančių organizacijų pastangų rėmimas bei socialinio verslo kūrimas ir plėtra kaimo vietovėse - susiję su Ekonomikos skatinimo ir turizmo plėtojimo veiksmų programa (Nr.02), Kaimo plėtros programa (Nr.04), Kokybiškos švietimo sistemos kūrimo ir jaunimo užimtumo programa (Nr.07), Kultūrinės veiklos plėtros programa (Nr.08), Sveikatos apsaugos programa (Nr.09), Socialinės apsaugos plėtojimo programa (Nr.10) .</p> <p>Antrojo prioriteto ketvirtoji priemonė „Palankių sąlygų sudarymas jaunimui ir jauniems žmonėms kurti verslą ir skatinti užimtumą kaimo vietovėse“ numatytos veiklos - ūkio ir verslo plėtra, veikla kaimo vietovėse jaunimui, siekiant kad jaunimas neišvyktų iš kaimo ir/ arba grįžtų iš miestų bei iš emigracijos- susiję su Ekonomikos skatinimo ir turizmo plėtojimo veiksmų programa (Nr.02), Kaimo plėtros programa (Nr.04), Kokybiškos švietimo sistemos kūrimo ir jaunimo užimtumo programa (Nr.07), Kultūrinės veiklos plėtros programa (Nr.08), Sveikatos apsaugos programa (Nr.09), Socialinės apsaugos plėtojimo programa (Nr.10).</p> <p>Antrojo prioriteto penktoji priemonė: „Mokymų, skirtų žinių atnaujinimui ir įgūdžių formavimui vykdymas, edukacinių programų Utenos krašto gamtos ir kultūros savitumo išsaugojimui plėtrai kūrimas bei įgyvendinimas“ numatytos veiklos- mokymosi visą gyvenimą, bendradarbiavimo tarp vietos plėtros dalyvių skatinimas, edukacinių paslaugų teikimas. Įvairių veiklų kombinacijos teikiančios vietai konkurencinio pranašumo- susiję su Ekonomikos skatinimo ir turizmo plėtojimo veiksmų programa (Nr.02), Kaimo plėtros programa (Nr.04), Kokybiškos švietimo sistemos kūrimo ir</p>
--	--

		<p>jaunimo užimtumo programa (Nr.07), Kultūrinės veiklos plėtros programa (Nr.08), Sveikatos apsaugos programa (Nr.09), Socialinės apsaugos plėtojimo programa (Nr.10) .</p> <p>Trečiojo prioriteto pirmoji priemonė: „Žuvininkystės verslo kūrimas ir plėtra Utenos rajone“ numatytos veiklos - Žvejybos ir akvakultūros verslo kūrimas ir plėtra, produktų perdirbimo modernizavimas, skatinant naujų technologijų diegimą ir naujų produktų kūrimą - susiję su Ekonomikos skatinimo ir turizmo plėtojimo veiksmų programa (Nr.02), Aplinkos apsaugos programa (Nr.05).</p> <p>Trečiojo prioriteto antroji priemonė „Sveikatingumo skatinimas bei geresnių galimybių žūklės mėgėjų bei nardytojų veiklai sudarymas Utenos rajone“ numatytos veiklos - Sveikatingumo, mėgėjiškos sportinės žūklės bei nardytojų veiklos skatinimas pasitelkiant vietos jaunimą rūpintis retų ir nykstančių vietinių žuvų ir vėžių formų išlikimu bei biologinės įvairovės išsaugojimu - susiję su Ekonomikos skatinimo ir turizmo plėtojimo veiksmų programa (Nr.02), Aplinkos apsaugos programa (Nr.05).</p>
7.2.	VVG teritorijoje patvirtintas regiono plėtros planas	<p>Utenos regiono vietos veiklos grupės pirmininkė, Jolita Umbrasienė, 2015 m. rugsėjo 15 d. dalyvavo Utenos regiono plėtros tarybos posėdyje, kuris įvyko Asvejos regioninio parko direkcijoje (Radvilų g. 1, Dubingiai, Molėtų r.). Posėdžio dalyviams buvo pristatyta Utenos regiono vietos veiklos grupės Vietos plėtros strategija „Utenos rajono dvisektorė strategija 2016 – 2023 m.“. Iš klausytojų auditorijos nebuvo gauta klausimų ar pastebėjimų apie galimą Utenos regiono vietos veiklos grupės rengiamos VPS neatitikimą su Utenos regiono plėtros 2014-2020 m. planu. VPS sėkmingai pristatyta.</p> <p>Utenos regiono plėtros 2014 -2020 M. planas buvo patvirtintas 2013 m. spalio 15 d. Utenos regiono plėtros tarybos sprendimu Nr. 51/7S-88.</p> <p>VPS sąsajos su patvirtintu Utenos regiono plėtros planu prioritetų ir priemonių lygiu:</p> <p>I VPS prioritetas VIEŠOSIOS INFRASTRUKTŪROS KŪRIMAS IR TVARKYMAS SKATINANT EKONOMINĘ, SOCIALINĘ, KULTŪRINĘ VEIKLĄ atitinka šiuos Regiono plėtros prioritetus:</p> <ul style="list-style-type: none"> - I.DIDINTI TERITORINĘ SANGLAUDĄ REGIONE, kurio 1.1. tikslas - gyvenamosioms vietovėms (tikslinėms teritorijoms) būdingų problemų sprendimas, didinant konkurencingumą, ekonomikos augimą ir gyvenamosios vietos patrauklumą. Minėtam tikslui pasiekti suformuluoti uždaviniai dėl miestelių ir kaimų bendruomeninės ir viešosios infrastruktūros atnaujinimo. Tai sąsaja su VPS I prioriteto priemone „Parama investicijoms į viešosios infrastruktūros kūrimą bei kultūros paveldo objektų atnaujinimą ir pritaikymą bendruomenės poreikiams“ tikslu - atnaujinti mažos apimties infrastruktūrą, pritaikyti bendruomenės poreikiams kultūros paveldo objektus bei tinkamai panaudoti rekreaciniu požiūriu vertingas teritorijas.

		<ul style="list-style-type: none"> - II.INTEGRALI EKONOMIKA atitinka Regiono plėtros II prioritetą, kurio 1.1. tikslas – turizmo paslaugų ir infrastruktūros plėtra. Minėtam tikslui pasiekti vienas iš uždavinių - gerinti saugomų teritorijų ir kultūros paveldo objektų panaudojimą turizmo plėtrai. - Tai sąsaja su VPS I prioriteto priemonės tikslu, nes atnaujinus mažos apimties infrastruktūrą ir pritaikius bendruomenės poreikiams kultūros paveldo objektus bei suformulavus tinkamą panaudojimą rekreaciniu požiūriu vertingų teritorijų, būtų indėlis į turizmo plėtrą. - III.GYVENIMO KOKYBĖS GERINIMAS prioritetas turi sąsajų su Regiono plėtros III prioritetu, nes sutvarkytos viešosios erdvės ir atnaujinta infrastruktūra, prisidės prie sąlygų gerinimo bendruomenių ir NVO veiklai vykdyti (ekonominiam, socialiniam ir kultūriniam užimtumui), taip padidindama kaimo bendruomenių ir NVO vaidmenį. <p>II VPS prioritetas DARBO VIETŲ KŪRIMAS ĮSKAITANT PALANKIOS APLINKOS VERSLUI UTENOS RVVG TERITORIJOJE KŪRIMĄ BEI SĄLYGŲ GRĮŽTI Į DARBO RINKĄ SUDARYMAS atitinka šiuos Regiono plėtros prioritetus:</p> <ul style="list-style-type: none"> - I.DIDINTI TERITORINĘ SANGLAUDĄ REGIONE kuris apima gyvenamųjų vietovių būdingų problemų sprendimus, didinant konkurencingumą, ekonomikos augimą ir gyvenamosios vietos patrauklumą. Būtent šiame VPS prioritete numatytos priemonės, per kurias skatinamas verslo kūrimas, plėtra, verslumas, darbo vietų kūrimas, taip mažinant socialinę nelygybę bei atskirtį. - II.INTEGRALI EKONOMIKA pagal kurio priemonę „Vietos ūkio ir verslo plėtra, kuriant naujas darbo vietas“ numatyta ir kaimo turizmo plėtra bei inovacijų, kurios saugo aplinką ir švelnina klimato kaitą, panaudojimas. Tai yra Regiono plėtros II prioriteto vieni iš siektinų tikslų. - III.GYVENIMO KOKYBĖS GERINIMAS kuriame įtraukta priemonė „Mokymų, skirtų žinių atnaujinimui ir įgūdžių formavimui, vykdymas, edukacinių programų Utenos krašto gamtos ir kultūros savitumo išsaugojimui plėtrai kūrimas bei įgyvendinimas“, skatinanti inovacijų, žinių bazės vystymą ir tai atitinka Regiono plėtros prioriteto tikslus. <p>III VPS prioritetas INOVACIJŲ PLĖTRA, PRIDĖTINĖS VERTĖS BEI DARBO VIETŲ KŪRIMAS UTENOS ŽVEJYBOS IR AKVAKULTŪROS REGIONE atitinka šiuos Regiono plėtros prioritetus:</p> <ul style="list-style-type: none"> - I.DIDINTI TERITORINĘ SANGLAUDĄ REGIONE per kurio priemonės skatinant produktų perdirbimo modernizavimą, naujų technologijų diegimą, naujų produktų kūrimą bei įvairinant veiklas būtų didinamas vietos verslo konkurencingumas, naujų darbo vietų sukūrimas prisidėtų prie gyvenamosios vietos patrauklumo
--	--	--

		<ul style="list-style-type: none"> - II.INTEGRALI EKONOMIKA“, kurios tikslas - „Darbo vietų kūrimas ir įsidarbinimo galimybių didinimas“, atitinka Regiono plėtros II prioritetą, kurio tikslo „Verslo ir investicijų skatinimas bei pramonės potencialo skatinimas“ uždaviniuose numatyta sukurti verslo plėtros ir užimtumo didinimo paskatų sistemą bei sukurti palankią aplinką investuotojams. VPS III prioriteto priemonė „Sveikatingumo skatinimas bei geresnių galimybių žūklės mėgėjų bei nardytojų veiklai sudarymas Utenos rajone“, kurios tikslas - „Utenos rajono žvejybos ir akvakultūros sektoriaus konkurencinio pranašumo kūrimas taikant inovacijas bei įvairinant veiklas“, atitinka Regiono plėtros II prioritetą, kurio tikslo „Turizmo paslaugų ir infrastruktūros plėtra“ uždaviniuose numatyta plėtoti turizmo išteklių ir paslaugų rinkodarą, rekonstruoti esamą ir vystyti naują turizmo infrastruktūrą. - III.GYVENIMO KOKYBĖS GERINIMAS Regiono plėtros III prioritetą turi sąsają su VPS III prioritetu, per kurio priemonę „Sveikatingumo skatinimas bei geresnių galimybių žūklės mėgėjų bei nardytojų veiklai sudarymas Utenos rajone“ įgyvendinant projektus, bus didinamas bendruomenių ir NVO vaidmuo.
7.3.	Europos Sąjungos Baltijos jūros regiono strategija (ESBJRS)	<p>VPS susijusi su visomis keturiomis ES Baltijos jūros strategijos (toliau – ESBJRS) veikos sritimis: išgelbėti jūrą, sujungti regioną, kelti gerovę bei horizontaliaisiais veiksmais.</p> <p>I VPS prioritetu numatytos veiklos susiję su ESBRPS, prioritetine sritimi „Sujungti regioną“, veiklos sritimi kultūra (PA CULTURE), VPS I prioriteto veiklomis numatyta parama investicijoms į kultūrinio paveldo atnaujinimą bei viešųjų erdvių bei infrastruktūros atnaujinimą, kas paskatintų turizmo plėtrą, sudarytų geresnes sąlygas vietos bendruomenėms užsiimti savo regiono kultūros puoselėjimu ir informacijos apie ją sklaida. Taip pat I VPS prioritetą susijęs su bendros regioninės tapatybės skatinimu ir parama jai, kas numatyta ES BJS veiklos srityje Skatinimas (PA PROMO) (prioritetinė sritis „Horizontalieji veiksmai“).</p> <p>II VPS prioritetą ir jo veiklos sritys numato remti ūkio ir verslo plėtrą regione, skatinti ekonominės veiklos kūrimą bei mokymų ir edukacinių programų kūrimą, tai dalinai susiję ES BJS veiksmų plano (2015 m. birželio versijos) numatytomis veiklos sritimis Bioekonomika (PA BIOECONOMY) ir Švietimas (PA EDUCATION).</p> <p>III VPS prioritetu numatoma remti žvejybos ir akvakultūros verslo kūrimą ir plėtrą, produktų perdirbimą bei sveikatingumo skatinimą ir sąlygų rekreacinei veiklai prie vandens telkinių gerinimą. Tai siejasi su ES BJS veiklos sritimis Bioekonomiką (PA ECONOMY), nes siekiama stiprinti žuvininkystės sektorius bei Sveikata (PA HEALTH) - siekiama skatinti sveiką gyvenimą, žmonių užimtumo didinimą kaimo vietovėse.</p>

III DALIS. KAIP PASIEKSIME UŽSIBRĖŽTUS TIKSLUS?

8. LEADER metodo principų bei horizontaliųjų principų ir prioritetų įgyvendinimas LEADER metodo principai

8.1.	Teritorinis principas:
8.1.1.	<p>principo laikymasis rengiant VPS:</p> <p>Utenos rajono kaimiškašias teritorijas sudaro šių seniūnijų teritorijos: Daugailių, Kuktiškių, Leliūnų, Saldutiškio, Sudeikių, Tauragnų, Utenos, Užpalių, Vyžuonų. Tai geografiškai, socialiai ir ekonomiškai vienalytė teritorija, susieta bendrų tradicijų, vietos ypatumų, kurioje vyrauja siejantis bendrumo jausmas - bendri poreikiai ir lūkesčiai. Rengiant strategiją buvo jungiami Utenos rajono kaimiškosios teritorijos žmogiškieji ištekliai, identifikuojamos problemos bei ieškoma finansinių išteklių joms spręsti.</p> <p>2014-2020 m. strategijos rengimo procesą ir vietos bendruomenės susitelkimą bendriems tikslams įgyvendinti palengvino tai, kad tai jau trys strategijos (dvi kaimo plėtros ir viena žuvininkystės) vadovaujantis Leader principais šioje teritorijoje buvo parengtos ir įgyvendintos 2008-2015 m. Vietos gyventojai jau yra pajutę teigiamus pokyčius ir žino, kad nuo jų dalyvavimo strategijos rengime labai priklauso teigiami pokyčiai Utenos rajono kaimiškose seniūnijose. Visų įgyvendintų strategijų rezultatas - 83 vietos projektai, kuriems įgyvendinti buvo pritrūkta 1 925 541,16 Eurų paramos lėšų.</p> <p>Integruotoje bandomojoje strategijoje 2004-2006 m. „Kaimo vietovės studija ir integruotos bandomosios strategijos parengimas, siekiant tinkamiausio gamtos ir kultūros išteklių panaudojimo, įskaitant Europos Sąjungos buveinių, atrinktų pagal „Natura 2000“ programą, vertės didinimo Šiaurės Rytų Aukštaitijoje“ sėkmingai projektus įgyvendino 7 Utenos rajono kaimo organizacijos. Buvo finansuoti 7 vietos projektai – pritrūkta 39 916,29 Eur paramos lėšų.</p> <p>Per dešimtmetį aktyvios tęstinės veiklos išaugo organizacijų teikusių ir įgyvendinusių vietos projektus administraciniai gebėjimai. Visos tos pačios organizacijos dalyvavo 2007-2013 m. finansavimo periode ir vietovių, kuriose jos veikia ekonominei, socialinei ir kultūrinei plėtrai sugebėjo pritraukti keturis kartus daugiau paramos lėšų. Informacija apie tęstinę organizacijų dalyvavimą ES finansavimo 2004-2006 m. ir 2007-2013 m. perioduose, pareikiama lentelėje „Organizacijų, kurios dalyvavo abiejuose ES finansavimo 2004-2006 m. ir 2007-2013 m. perioduose pritruktų paramos lėšų dinamika 2006-2016 m.“ Priede Nr.5.</p> <p>Nustatant Utenos regiono VVG teritorijos socialinių ryšių, bendros istorijos, išskirtinumo ir identiteto įtaką vietos bendruomenės bendram požiūriui į ilgalaikę Utenos regiono VVG teritorijos plėtrą buvo siekiama, kad tarp atskirų Utenos rajono seniūnijų užsimegztų dar glaudesni socialiniai, kultūriniai ryšiai ir kad kiekvienos seniūnijos kaimo plėtros proceso dalyviai vieni kitiems galėtų pristatyti savo seniūnijose įgyvendintus projektus bei pabrėžti savo vietovių išskirtinumą. Tam seniūnijos buvo suporuotos po dvi ir kiekvienoje iš seniūnijų vyko susitikimai skirti strategijos rengimui. (Paveikslėlis priede Nr. 5.) Susitikimų seniūnijose metu į strategijos rengimą buvo įtraukti ne tik bendruomenių bet ir vietos valdžios atstovai, kitų visuomeninių organizacijų, taip pat seniūnijose plėtojamo verslo atstovai, ūkininkai. Diskusijose buvo išgryninti bendri interesai ir poreikiai bei suformuluoti juos atitinkantys strategijos prioritetai, priemonės, veiklos sritys. Buvo atliekamas Utenos kaimiškųjų seniūnijų konkurencingumo įsivertinimas, kuris grindžiamas socialiniu, aplinkosaugos, ekonominiu ir įsitvirtinimo pasaulyje aspektais. (Lentelė priede Nr.5) bei Utenos rajono kaimiškosios teritorijos kapitalo, kuris apima visus vietovėje esančius elementus – ir apčiuopiamus, ir neapčiuopiamus, – kurie vienais atvejais reiškia turta, o kitais atvejais socialinius ir</p>

kultūrinius dalykus, komponentų analizė. Seniūnijose pritaikius lyginamąją analizę buvo išanalizuota vietos kapitalo situacija buvusi prieš dešimt metų- 2004 m. ir 2015 m. Akivaizdūs pokyčiai pateikti lentelėje „Kokybinė Utenos rajono kaimiškosios teritorijos kapitalo komponentų analizė 2004-2015 m. (suvestinė lentelė)“ (esančioje Priede nr. 5) Taip pat buvo atlikta Utenos rajono kaimiškosios teritorijos kapitalo ir inovacijų poreikio analizė 2004- 2015 m. , kur kiekvienos seniūnijos kaimo plėtros dalyviai pateikė savo vertinimus, kokie buvo vietos kapitalo nuostoliai, kokie įgijimai ir koks inovacijų poreikis ir galimybės toms inovacijoms plėtoti. Informacija pateikta lentelėje „Utenos rajono kaimiškosios teritorijos kapitalo ir inovacijų poreikio analizė 2004- 2015 m. (suvestinė lentelė)“ (Lentelė priede Nr.5.) Seniūnijose nustatius teritorijos kapitalo komponentų svarbą teritorinio konkurencingumo formoms atlikus kokybinę seniūnijų teritorijos kapitalo komponentų analizę 2004-2015 bei seniūnijos teritorijos kapitalo ir inovacijų poreikio analizę 2004- 2015 m. daug lengviau ir paprasčiau tapo atlikti seniūnijų SSGG analizę.

Laikantis LEADER metodo teritorinio principo rengiant VPS buvo atlikti šie darbai:

1. Atliktos trys anketinės apklauskos: dvi visose kaimiškose seniūnijose, ir viena – giluminė vienos seniūnijos pagrindu siekiant kuo išsamiau sužinoti vietos gyventojams svarbiausias problemas, kad būtų galima identifikuoti reikalingus išteklius joms spręsti.
2. Surengti trys papildomi tiksliniai susitikimai seniūnijose kurių metu buvo diskutuota įvairiais klausimais vienur norint identifikuoti pagrindines priežastis trukdžiusias veikti pilna jėga, kitur gi buvo pasidžiaugta, apibendrinta ir paskleista geroji patirtis. Pirmasis - Tauragnų seniūnijoje, kur sunkiau sekėsi įsisavinti 2007 - 2013 m. finansinio laikotarpio investicijas. Antrasis Daugailių seniūnijoje, nes ten savo veiklą plėtoja aktyvios akvakultūra užsiimančios įmonės, bei yra galimybės žvejybai, taip pat tai seniūnija, kuri be savivaldybės pagalbos savarankiškai rengė ir įgyvendino vietos projektus 2007 - 2013 m. finansavimo laikotarpiu. Trečiasis susitikimas – Vyžuonų seniūnijoje, nes ši seniūnija 2014 m. buvo pripažinta Saugiausia Utenos rajono seniūnija.
3. Buvo atlikta visų devynių Utenos rajono kaimiškųjų seniūnijų kokybinė kapitalo komponentų analizė, pabrėžiant komponentų svarbą teritorinio konkurencingumo formų plėtrai, identifikuotas kaimiškosios teritorijos kapitalo ir inovacijų poreikis.
4. Visose devyniose seniūnijose buvo generuojamos inovatyvių vietos projektų idėjos. Idėjų generavime kiekvienoje seniūnijoje dalyvavo skirtingi partneriai: tai seniūnijų gyventojai, savanoriško sektoriaus (NVO) atstovai, ūkininkai, verslininkai, vietos valdžios atstovai. Šių susitikimų metu ne tik buvo išgeneruotos inovatyvios vietos projektų idėjos, bet susitikimai leido pasiekti geresnį supratimą ir susikalbėjimą tarp skirtingų sektorių skirtingose rajono seniūnijose.
5. Atlikta SSGG analizė visose devyniose Utenos rajono seniūnijose. Apibendrinant visų seniūnijų SSGG analizę, išryškėjo, kad panašios problemos yra seniūnijose, kurios yra priemiestinės (Utenos, Vyžuonų, Leliūnų, Kuktiškių). Kita grupė seniūnijų, kuriose identifikuotos panašios bendros problemos tai – seniūnijos turtingiausios gamtos ir kultūros paveldo objektų (Sudeikių, Tauragnų, Užpalių) ir trečia grupė tai panašių bendrų problemų turinčios toliausiai nuo rajono centro nutolusios seniūnijos (Daugailių ir Saldutiškio).
6. Kiekvienoje iš devynių seniūnijų vykusiuose susitikimuose buvo pristatytos ŽŪM rekomenduojamos tinkamos dvisektorės strategijos priemonės bei veiklos sritys. Kiekvienoje seniūnijoje atsižvelgiant į poreikius bei vietos resursus buvo suformuluotos „savos“ VPS priemonės ir veiklos sritys.
7. Kad VPS rengimas netaptų vien susitikimais, sausomis diskusijomis ir analizėmis, buvo aplankyta beveik pusė iš šešiasdešimt keturių 2007-2013 m. finansavimo

	<p>laikotarpiu sėkmingai įgyvendintų vietos projektų. Buvo surengti susitikimai kiekvienoje seniūnijoje su sėkmingų vietos ne pelno ir pelno projektų įgyvendintojais.</p> <p>8. Rengiant VPS vietos ūkininkams, verslininkams, NVO atstovams buvo surengti šešeri išvažiuojamieji ir septyneri mokymai URVVG patalpose. Mokymų temos buvo labai įvairios pasirinktinai pagal dalyvių poreikius bei pomėgius: „Socialinio verslo plėtros galimybės“ (URVVG), „Koučingas: komunikavimo aspektu“ (NVO. Utenos švietimo centras), „Koučingas: komunikavimo aspektu“ (Ūkininkams ir kaimo verslininkams. Utenos švietimo centras), „Verslo iniciatyvų skatinimas“ (URVVG), „Etnokultūros paveldo ištekliai ir sėkmingiausi tradicinių amatų plėtros projektai skirtinguose Lietuvos regionuose“ (URVVG), „Etnokultūros paveldo ištekliai ir sėkmingiausi tradicinių amatų plėtros projektai skirtinguose Lietuvos regionuose“ (Pivašiūnai), „Kaimo plėtros inovacijų ir pokyčių vadyba“ (URVVG), „Lyderystės ugdymas ir darbo komandoje skatinimas“ (URVVG), „VVG veiklos organizavimas ir kaimo plėtros procesų tobulinimas, viešieji pirkimai“ (URVVG), „VVG veiklos stebėseną, savianalizę ir vertinimą“ (Sudeikiai, Alaušynė), „Komandinio darbo svarba ir motyvacija“ (Biliakėmis), „Bendradarbiavimo gairių su Šiaurės Vakarų Lietuvos VVG rengimas remiantis sukaupta praktine patirtimi“ (Mažeikiai), „Teritorinis bendradarbiavimas: Bendradarbiavimo su Radviliškio, Pakruojo VVG galimybių plano rengimas“ (Radviliškis, Pakruojis).</p> <p>9. Parengtos VPS pristatymas: Utenos regiono plėtros taryboje, URVVG nariams bei kaimo bendruomenei taip pat Utenos rajono seniūnijose.</p> <p>10. Rubrikos „Nieko apie mus be mūsų“ sukūrimas viename iš Utenos rajono laikraščių - „Utenos diena“ bei keturiolikos straipsnių viešinančių URVVG nuveiktus darbus, laikantis Teritorinio ir kitų LEADER principų, publikavimas.</p> <p>VPS rengimo laikotarpiu svarbiausios problemos, susijusios su LEADER metodo teritorinio principu, buvo aplinkos, socialinio, ekonominio konkurencingumo didinimas bei teritorijos įvaizdžio (prekės ženklo) kūrimas. Žmogiškieji ištekliai yra pagrindinis veiksnys visoms įvardintoms problemoms spręsti. O jie Utenos rajono kaimiškose seniūnijose yra riboti- demografinis „deficitas“ labiausiai kvalifikuotų jaunų žmonių emigracija ir mažėjančios galimybės pasilikusiems. Tačiau šiuos ribotus išteklius kompensuoja fiziniai teritorijos ištekliai. Turtinga gamtos ir kultūros paveldo objektais teritorija, neblogai sutvarkyta infrastruktūra prie gražiausių Aukštaitijos ežerų bei mažuose miesteliuose, pritaikytos vietos kaimo gyventojams užsiimti vietos verslais, pastatai pritaikyti bendruomenės poreikiams teikia vilčių, kad VPS pritrauktos lėšos ženkliai prisidės prie socialinio ir ekonominio teritorijos konkurencingumo didinimo bei įvaizdžio kūrimo.</p> <p>Rengiant VPS buvo apsilankyta visose Utenos rajono seniūnijose ne po vieną kartą. Visos Utenos rajono seniūnijos yra atstovaujamos Utenos regiono vietos veiklos grupės valdyboje. Visi gauti pasiūlymai iš visų seniūnijose veikiančių bendruomenių, kitų nevyriausybinių organizacijų bei fizinių asmenų buvo įtraukti į VPS.</p>
8.1.2.	<p>principo laikymasis įgyvendinant VPS:</p> <p>Kaip įsitikinome rengdami ir įgyvendindami ankstesnes strategijas bei ruošdami pastarąją, vietovės identitetas nėra „monolitinis“ – jį sudaro daug tapatumo elementų, būdingų kiekvienai socialinei grupei, savivaldybės tarybos kadencijai, kiekvienos seniūnijos gyventojams, kaimo turizmo sodybų savininkams, ūkininkams, kaimo verslininkams ir t. t. Toks sudėtinis identitetas nėra statiškas, atvirkščiai – jis gali keistis, ir keičiasi - stiprėja ir modernėja. Utenos kaimiškosios teritorijos identitetą sudaro visų jos gyventojų kolektyvinis praeities, tradicijų, technologinės patirties, veiklų, kultūros paveldo, materialinių išteklių ir ateities suvokimas.</p>

Todėl įgyvendindami VPS **užgarantuosime** vietos išteklių tinkamą panaudojimą visos strategijos įgyvendinimo metu palaikydami ryšį su visomis kaimiškoms seniūnijomis ir jose gyvenančiais kaimo plėtros bei žvejybos ir akvakultūros plėtros dalyviais. Tuo pačiu **sudarydami sąlygas** kiekvienos Utenos kaimiškios seniūnijos įvairių interesų grupių **bendradarbiavimui ir veikimui kartu** užtikrinant integruotą VVG teritorijos plėtrą.

Padėsime strategijos įgyvendinime dalyvaujantiems veikėjams įsiklausyti vieniems į kitų interesus ir problemas. **Skatinsime** juos išreikšti savo požiūrius ir lūkesčius bei panaudoti sukauptą vietos kapitalą sėkmingam vietos projektų įgyvendinimui.

VVG teritorijos išskirtinumo ir specifinių pranašumų panaudojimą užtikrinsime nuolat **juos akcentuodami** ir padėdami kaimo plėtros dalyviams atsikratyti kartos į kartą perduodamų nuostatų (stereotipų)- perdėto savo savikritiškumo, santūrumo ir prisirišimo prie konservatyvių dalykų.

Pagelbėsime kaimo plėtros dalyviams susivokti ir surasti naujus kelius ir idėjas vietos projektų įgyvendinimui, **suteiksime** žinių, informacijos ir **padrąsinsime** naujų perspektyvų matymui bei **priminsime** inovatyvias veiklas, numatytas strategijos prioritetuose bei priemonėse. Įgyvendinant strategiją iki 2023 m. ir didėjant ekonominei globalizacijai savo teritorijos išskirtinumą ir specifinius pranašumus: gamtos išteklius, kultūros paveldą, dalykines žinias ir technologinę patirtį **skleisime** bei savo vietovės konkurencingumą **užtikrinsime** kooperuodamiesi su kitomis vietos veiklos grupėmis Lietuvoje ir užsienyje, **dalyvausime** nacionaliniuose ir tarptautiniuose tinkluose.

Globalizacijai palietus informacines technologijas, informacija tampa vis globalesne, o dėl to iš esmės keičiasi erdvės ir atstumo suvokimas. Taigi Utenos regiono VVG teritorijos didesnės pridėtinės vertės kūrimą žadame užtikrinti stiprindami vidinius ryšius bei bendraudami su išoriniu pasauliu pristatydami savo produktus ir paslaugas internete. **Rūpindamiesi** fiziniais ištekliais, kultūra ir identitetu, žmogiškaisiais ištekliais, **bendraudami** su įvairiomis vietos institucijomis ir valdžia, **kaupdami** technologinę patirtį bei įgūdžius, **bendradarbiaudami** su vietos verslu, **dalyvaudami** rinkoje ir **plėtodami** išorės ryšius, **prisidėdami** prie gero Utenos krašto įvaizdžio kūrimo.

Įgyvendinant VPS bus įgyvendinamas LEADER metodo teritorinis principas. Tai teritorijos aplinkos, socialinio, ekonominio konkurencingumo didinimas bei įvaizdžio kūrimas. Šiuos uždavinius padės įgyvendinti suplanuoti VPS prioritetai bei nuosekliai suplanuotos jų priemonės.

Teritorijos aplinkos konkurencingumą didins VPS pirmojo prioriteto pirmosios priemonės LEADER-19.2-SAVA-5 abi veiklos kryptys (LEADER-19.2-SAVA-5.1 ir LEADER-19.2-SAVA-5.2.). Įgyvendinant veiklas bus vykdoma kokybinė gamtos ir kultūros paveldo išteklių plėtra, kuri sudarys sąlygas kiekybiniais pokyčiams. Kadangi VPS lėšų kiekis labai ribotas, o jos įgyvendinimo laikotarpis ilgas planuojama atnaujinti mažos apimties infrastruktūrą, pritaikyti bendruomenės poreikiams kultūros paveldo objektus bei tinkamai panaudoti rekreaciniu požiūriu vertingas teritorijas.

Teritorijos socialinį konkurencingumą didins VPS antrojo prioriteto antroji LEADER-19.2-SAVA-7 ir trečioji LEADER-19.2-SAVA-8 priemonės. Įgyvendinant priemonę LEADER-19.2-SAVA-7 bus vykdoma ekonominės veiklos plėtra: teikiamos paslaugos, kurią vykdant siekiama gauti pajamų. Tai nepelno sektoriui skirtoji priemonė, kuri skatins vietos gyventojų verslumą bendravimą ir bendradarbiavimą. Įgyvendinant priemonę LEADER-19.2-SAVA-8 bus verslumo ir socialinio verslo kaip svarbių ekonomikos augimo, darbo vietų kūrimo, galimybių mažinti socialinę nelygybę bei atskirtį saviraiškos, ugdymo priemonių pritaikymas praktikoje. Verslumo ugdymą

	<p>skatinančių organizacijų pastangų rėmimas bei socialinio verslo kūrimas ir plėtra Utenos rajono kaimo vietovėse</p> <p>Teritorijos ekonominį konkurencingumą didins VPS antrojo prioriteto pirmos LEADER-19.2-SAVA-6 ir ketvirtos LEADER-19.2-SAVA-9 bei trečiojo prioriteto pirmoji BIVP-AKVA-SAVA-1 priemonės. Įgyvendinant priemonę LEADER-19.2-SAVA -6 bus įvairinamos veiklos, kuriamos labai mažos ir mažos įmonės ir jos plėtojamos vykdant ne žemės ūkio verslus, plėtojant kaimo turizmą, plečiant vietos produktų gamybą ir pardavimą, paslaugų teikimą. Planuojamas darbo vietų kūrimas panaudojant inovacijas saugant aplinką bei švelninant klimato kaitą. Įgyvendinant priemonę LEADER-19.2- SAVA-9 bus, veikla skirta kaimo vietovėse jaunimui ūkio ir verslo plėtrai, siekiant, kad jaunimas neišvyktų iš kaimo ir/arba grįžtų iš miestų bei iš emigracijos. Įgyvendinant priemonę BIVP-AKVA-SAVA-1 bus kuriamos darbo vietos ir didinamos įsidarbinimo galimybės, skatinant verslo kūrimą ir plėtrą, naujų technologijų diegimą ir naujų produktų kūrimą, modernizuojant žvejybos ir akvakultūros produktų perdirbimą.</p> <p>Prie URVVG teritorijos įvaizdžio kūrimo ir formavimo prisidės VPS antrojo prioriteto penktoji priemonė LEADER-19.2-SAVA-10 ir trečiojo prioriteto antroji priemonė BIVP-AKVA-SAVA-2. Įgyvendinant priemonę LEADER-19.2-SAVA-10 bus skatinamos inovacijos per bendradarbiavimą ir žinių bazės vystymas Utenos krašto gamtos ir kultūros savitumui išreikšti. Mokymosi visą gyvenimą pagrindu bus plėtojamas bendradarbiavimas tarp vietos plėtros dalyvių, bendromis kelių juridinių ir fizinių asmenų pastangomis bus rengiamos ir įgyvendinamos edukacinės programos. Įgyvendinant priemonę BIVP-AKVA-SAVA-2 bus kuriamas Utenos rajono žvejybos ir akvakultūros sektoriaus konkurencinis pranašumas taikant inovacijas bei įvairinant veiklas įtraukiant sveikatinimo, mėgėjiškos sportinės žūklės bei nardytojų veiklas, pasitelkiant vietos jaunimą siekiant rūpintis retų ir nykstančių vietinių žuvų ir vėžių formų išlikimu bei biologinės įvairovės išsaugojimu.</p>
8.2.	„Iš apačios į viršų“ principas:
8.2.1.	<p>principo laikymasis rengiant VPS:</p> <p>Platus visų kaimo plėtros veikėjų susibūrimas vyko 2015-06-20 Pačkėnuose. Tai buvo du dideli renginiai: Tarptautinė konferencija“ Dešimties metų patirtis įgyvendinant LEADER metodą“ ir XI Aukštaitijos bendruomenių sąskrydis „Senasis Aukštaitijos etnografinis kaimas“ sukvietę draugėn ir kaimyninių rajonų bei Dzūkijos ir Žemaitijos regionų vietos veiklos grupių ir bendruomenių atstovus. Konferencijoje buvo pristatyta VPS vizija ir konkretus jos rengimo planas. Sąskrydžio metu buvo padėkota visiems jau įgyvendintos strategijos 64 vietos projektų vykdytojams įteikiant jiems padėkos raštus (Žiūrėti į 4 priedą kur pateikiamos renginių darbotvarkės bei informacija apie juos iš interneto). Rugsėjo mėnesį toliau buvo rengiama VPS. Buvo vykstama į visas 9 Utenos rajono seniūnijas: Daugailių, Kuktiškių, Leliūnų, Saldutiškio, Sudeikių, Tauragnų, Utenos rajono, Užpalių, Vyžuonų. Seniūnijose buvo susitikta su bendruomenių atstovais, vietos įstaigų bei organizacijų nariais, vietos ūkininkais ir verslininkais. Kadangi rengta dvisektorė strategija- didelis dėmesys seniūnijose buvo kreipiamas žvejybos bei akvakultūros plėtros galimybėms Utenos rajone. Suinteresuotiems žvejybos ir akvakultūros plėtra buvo surengtas ir atskiras susitikimas 2015-09-22 Utenos regiono vietos veiklos patalpose.</p> <p>Kad susitikimai seniūnijose būtų konstruktyvūs, o jų metu atliekamos analizės atspindėtų tikrą situaciją bei vyktų informacijos sklaida vietose, VVG valdybos buvo nuspręsta seniūnijas sugrupuoti po dvi ir kiekvienoje iš jų surinkus aktyviausius kaimo plėtros dalyvius nustatyti seniūnijos teritorijos kapitalo komponentų svarbą teritoriniam konkurencingumui, atlikti kokybinę seniūnijos teritorijos kapitalo</p>

komponentų analizę 2004-2015, seniūnijos teritorijos kapitalo ir inovacijų poreikio analizę 2004-2015 m. Atlikus šias analizes buvo atlikta gyventojų poreikių ir SSGG analizė seniūnijose. (Žiūrėti 5 priedą, kur pateikiamos minimos apibendrintos analizės) Kad susirinkimai netaptų formaliais kaip praktinė jų dalis buvo sėkmingai įgyvendintų vietos projektų seniūnijose pristatymas, aplankymas ir diskusijos vietose.

Susirinkusiems taip pat buvo pristatyta informacija apie 2014–2020 dvisektorės strategijos rengimą Utenos rajone bei Vietos plėtros strategijų, įgyvendinamų bendruomenių inicijuotos vietos plėtros būdu, reikalavimus. Toliau buvo atliekamas seniūnijų gyventojų poreikių nustatymas ir prioretizavimas bei rekomenduojamų tinkamų dvisektorės strategijos prioritetų, priemonių bei veiklos sričių pasirinkimas pagal seniūnijos poreikius bei „SAVŪ“ strategijos priemonių ir veiklos sričių formulavimas.

Susitikimų metu buvo pristatyti visi iš 2007-2013 m. kaimo plėtros strategijos lėšų įgyvendinti vietos projektai (ypatingą dėmesį skiriant investiciniams projektams iš Kaimų atnaujinimo priemonės), nes jie sudaro ekonomines prielaidas darbo vietų kūrimui. Ekonominiai socialiniai vietos veiklos grupės partneriai susitikimų metu akcentavo, kad darbo vietų kūrimas bus didelis iššūkis visiems Utenos rajono kaimo plėtros veikėjams įgyvendinant VPS. Kiekvienoje seniūnijoje darbo grupėse metu buvo generuojamos idėjos vietos produktų gamybos ir / arba paslaugų teikimo bei tam jau sukurtos ir/ arba reikalingos infrastruktūros kūrimo, gerinimo ir plėtros temomis.

Įvykus visiems susitikimams seniūnijose buvo suformuluoti pirmas ir antras VPS prioritetai ir jų priemonės bei veiklos sritys. Trečiajam prioritetui- žvejybos ir akvakultūros plėtros prioritetui galutinai suformuluoti „SAVOMS“ priemonės buvo sukviesta tikslinė grupė- fiziniai asmenys, įvairių organizacijų atstovai, kurie domisi ir žvejybos ir akvakultūros plėtra. Šio susitikimo metu taip pat buvo papildyta anksčiau seniūnijose atliktos SSGG ir gyventojų poreikių analizė, kuri susijusi su žvejybos ir akvakultūros plėtra.

Įvertindami įvairių seniūnijų sukauptą patirtį ir atkreipdami dėmesį į probleminius dalykus surengėme tris papildomus tikslinius susitikimus Tauragnų, Vyžuonų ir Daugailių seniūnijose. Įvertindami Utenos rajono seniūnijų aktyvumą įsisavinant 2007-2013 m. kaimo plėtros strategijos paramos lėšas atkreipėme dėmesį, kad pati neaktyviausia seniūnija buvo Tauragnų. Iš šios seniūnijos buvo įgyvendinta tik 3 vietos projektai už 68 075 Eur, kai tuo tarpu pavyzdžiui iš Užpalių seniūnijos buvo įgyvendinta 4 vietos projektai už 220 609 Eur, t.y. 3,2 karto daugiau. Todėl 2015-09-01 buvo surengtas tikslinis susitikimas į Tauragnų seniūniją, kurio tikslas buvo aktyvinti šios seniūnijos naujosios VPS potencialius vietos projektų pateikėjus.

Sekantis tikslinis susitikimas 2015-09-17 buvo surengtas į Vyžuonų seniūniją, kadangi ši seniūnija 2014 m. buvo išrinkta Saugiausia Utenos rajono seniūnija, o gyventojų saugumas pagal prioritetinius poreikius yra vienas iš 12 svarbiausių. Todėl buvo domimasi patirtimi ir kokių priemonių ėmėsi seniūnijos organizacijos, kad seniūnija taptų saugiausia. Kaip įvardino susitikimo dalyviai didelę įtaką tam turėjo vienas iš 64 įgyvendintų vietos projektų, kurio vykdytojai buvo Utenos policijos asociacija, o dalis veiklų vyko Vyžuonų seniūnijoje.

Dar vienas tikslinis susitikimas įvyko Daugailių seniūnijoje 2015-09-18, kurio tikslas buvo diskusija su žvejybos ir akvakultūros atstovais, nes šioje seniūnijoje dirba per 15 darbuotojų dviejose akvakultūros uždarnosiose akcinėse bendrovėse „Geri produktai“ ir „Giedrupė“. Kitas diskusijos objektas buvo patirties pasidalinimas apie tai, kaip Daugailių seniūnijos organizacijos be savivaldybės teikto projekto sugebėjo sėkmingai įgyvendinti 5 vietos projektus (iš 9 seniūnijų Utenos rajono savivaldybė iš kaimo plėtros strategijos įgyvendino 6 seniūnijose) ir pritraukti 72 807 Eur paramos lėšų.

	<p>VPS įgyvendinimo etapai bei finansiniai ištekliai, atsižvelgiant į strategijai rengti skirtų renginių metu surinktą informaciją ir atliktas analizes, buvo formuluojami Utenos regiono vietos veiklos grupės administracijos darbuotojų, kurie turi didelę strategijų įgyvendinimo patirtį. Utenos regiono vietos veiklos grupės strategija turi tris prioritetus. Pirmasis prioritetas turi vieną priemonę, kuri susideda iš dviejų veiklos sričių. Antrasis prioritetas turi penkias priemones ir trečiasis prioritetas turi dvi priemones. Strategija buvo pristatyta Utenos regione plėtros posėdyje 2015-09-15, o 2015-09-23 jai pritarė visuotinis Utenos regiono vietos veiklos grupės suvažiavimas (visuotinis susirinkimas) (6 priedas Informacija apie vietos projektus įgyvendintus Utenos rajono seniūnijose pagal priemonę „Kaimų atnaujinimas ir plėtra“ 2007-2013 m. finansavimo laikotarpiu, ir kurie sudaro ekonomines prielaidas kurti darbo vietas Utenos rajono kaimiškose seniūnijose įgyvendinant VPS vietos projektus, Utenos regiono plėtros tarybos posėdžio 2015-09-15 darbotvarkė)</p>
8.2.2.	<p>principo laikymasis įgyvendinant VPS:</p> <p>Bendruomenines organizacijas, kitas kaimo NVO, taip pat kitus pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios atstovus rengiant kvietimus teikti vietos projektams dokumentaciją įtrauksime per vietos veiklos grupės valdybos narius, kurie dalyvaudami valdybos posėdžiuose, turėdami teisę ir pareigą atstovauti juos į vietos veiklos grupę delegavusias institucijas bus įpareigoti skleisti informaciją visoje Utenos rajono kaimiškojoje teritorijoje. Visą dokumentaciją vietos projektų pateikimui tvirtins vietos veiklos grupės valdyba. Informacija bus skleidžiama informacinių technologijų pagalba, bei susitikimuose.</p> <p>Kvietimai teikti vietos projektų paraiškas bus talpinami Vietos veiklos grupės, savivaldybės interneto puslapiuose, kitose popierinės ir internetinės žiniasklaidos priemonėse. Surinkus kiekvieno kvietimo paraiškas (planuojami 6 vietos projektų paraiškų surinkimo kvietimai) vietos veiklos grupių valdybos nariams ir kitiems norintiems nariams bus sudarytos sąlygos aplankyti vietos projektus seniūnijose. Tai palengvins valdybos narių darbą vertinant ir tvirtinant vietos projektus. Projektų atrankos komiteto posėdžiai bus atviri ir juose galės dalyvauti ir projektų pateikėjai, ir žiniasklaidos atstovai.</p> <p>VPS įgyvendinimo rezultatai bus pristatomi gyvai Utenos rajono seniūnijose, Utenos rajono savivaldybėje, vietos veiklos grupės patalpose, bus rengiama informacija interneto svetainei bei žiniasklaidai. Vykdamas vietos projektus stebėsenoje dalyvaus tiesiogiai su projektais susiję asmenys.</p> <p>Į gyventojų aktyvinimo veiklas įtrauksime bendruomenines organizacijas, kitas NVO, taip pat kitus pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios atstovus rengdami tarpsektorinius forumus bei muges į kurių sudėtį įeis informaciniai ir mokomieji renginiai. Šiam tikslui planuojame maksimaliai išnaudoti Utenos regiono vietos veiklos grupės patalpas - valdybos posėdžiams skirtą patalpą, kuri dar vadinama Menų kamara.</p>
8.3.	Partnerystės principas:
8.3.1.	<p>principo laikymasis rengiant VPS:</p> <p>Utenos regiono vietos veiklos grupė jungia svarbiausias Utenos rajono institucijas ir organizacijas bei aktyvius ir profesionalius veikėjus. Visos kaimiškiosios Utenos rajono seniūnijos vietos veiklos grupėje yra atstovaujamos aktyvių pilietinės visuomenės (kaimo bendruomenių, bendrijų, moterų, jaunimo ir kitų organizacijų) dalyvių bei kaimo verslininkų ir ūkininkų, o tai leidžia užtikrinti veiklos skaidrumą, viešumą bei garantuoja veiklos efektyvumą.</p> <p>Utenos kaimo plėtros dalyviai pajuto bendro darbo reikšmę rengiant ir įgyvendinant jau dvi kaimo plėtros strategijas ir vieną žuvininkystės plėtros strategiją.</p>

	<p>Regint puikius bendros veiklos kilusios „iš apačios“ rezultatus, kilęs noras tęsti veiklą teigiamai prisidėjo prie tolesnės partnerystės tarp pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios stiprinimo.</p> <p>Rengiant strategiją atspirties taškas bei proga susitikti visiems kaimo plėtros dalyviams buvo 2015 m. liepos 20d., kai buvo surengta tarptautinė baigiamoji 2007-2013 m. strategijos įgyvendinimo konferencija „Dešimties metų patirtis įgyvendinant Leader metodą“ ir XI Aukštaitijos bendruomenių sąskrydis „Senasis Aukštaitijos etnografinis kaimas“ (darbotvarkės ir informacija iš interneto pridedama 7 priede). Apie renginius Žinių radijas sukūrė videofilmą: http://www.ziniuradijas.lt/epizodas/2015/06/26/tai-mes/45695 Minėtuose renginiuose dalyvavo ir svečiai: LR Seimo nariai, Žemės ūkio ir Socialinės pasaugos ministerijų atstovai, žiniasklaidos atstovai. Šių renginių metu buvo pristatytas naujosios dvisektorės Utenos vietos plėtros strategijos rengimo planas (detalizuotas planas pateiktas parengiamosios paramos paraiškoje).</p> <p>Liepos - rugsėjo mėnesiais vyko konsultacijos strategijos rengimo klausimais su: Utenos rajono savivaldybės administracijos bei Tarybos vadovybe (meras Alvydas Katinas, mero pavaduotojas Vidmantas Valinčius, mero patarėjas Gintautas Petravičius, mero patarėjas Henrikas Zabiela, administracijos direktorius Jonas Slapšinskas, administracijos direktoriaus pavaduotoja Zita Ringelevičienė, finansų skyriaus vedėja Alma Vidrickienė, tarybos sekretorė Indra Malašičevienė, viešųjų ryšių vyr. Specialistė Lolita Kaminskienė) bei su atskirų skyrių atsakingais darbuotojais: Strateginio planavimo ir investicijų valdymo skyrius vedėjo pavaduotoja Romualda Serbentiene, Kaimo plėtros skyriaus vedėja Raimonda Jankauskiene ir vyr. Specialiste Jolanta Guobaite, Kultūros skyriaus vedėja Jūrate Misiūniene ir specialistu Arvydu Mitalu, visų kaimiškųjų seniūnijų seniūnais, jų pavaduotojais, seniūnaičiais ir seniūnijų specialistais.</p> <p>Lygiagrečiai buvo susitikinėjama ir su Utenos rajono verslo atstovais. Kadangi rengiama dvisektorė vietos plėtros strategija ir labai svarbu buvo, kad akvakultūrą plėtojančiųjų bei žuvies produktus perdirbančiųjų verslininkų lūkesčiai atsispindėtų strategijoje, todėl ne kartą buvo susitikta ir diskutuota su akvakultūrą Utenos rajone plėtojančios UAB „Giedrupė“ direktoriumi Artūru Merkiu ir su UAB „Geri produktai“ direktoriumi Giriumi Merkiu.</p> <p>Utenos rajono kaimo bendruomenėmis ir kitomis ne pelno organizacijomis bendruomenėmis, kurioms rūpi ne tiek tradicinių visuomenės problemų (globalizacija, mokslo ir visuomenės progresas, makroekonomikos efektyvumas ir t. t.) sprendimai, kiek konkretūs atsakymai, kaip kasdien savo gyvenamojoje aplinkoje išspręsti bedarbystės, saugumo, gyvenimo kokybės, aplinkos gerinimo bei kitus panašius uždavinius. Šioms problemoms išsiaiškinti buvo nuspręsta vykti į seniūnijas ir vietose susitikti su kaimo žmonėmis.</p> <p>Susitikimuose seniūnijose dalyvavo ne vien bendruomenių atstovai, bet ir biudžetinių įstaigų darbuotojai bei vietos verslininkai bei ūkininkai, todėl tai buvo inovatyvu, nes tokia veikla priešingai sektarinei kaimo plėtrai formuoja kelias reikšmingas ir novatoriškas kaimo plėtros pozicijas. Susitikimuose buvo diskutuojama ne vien apie ekonomikos augimą, bet ir apie tai kaip užtikrinti Utenos rajono kaimo vietovių gyvybingumą sprendžiant įvairias kitas plėtros problemas.</p>
8.3.2.	<p>principo laikymasis įgyvendinant VPS:</p> <p>Per dešimt praktinės veiklos metų Leader principų veikiama Utenos rajone susiformavo bendradarbiavimo kultūra tarp trijų sektorių. Veikdami Utenos krašto labai visų sektorių atstovai vieni iš kitų mokosi ir nuolat tobulėja. Per eilę metų įsitraukiant vis kitiems kaimo plėtros veikėjams partnerystė tapo lanksčiu ir veiksmingu plėtros instrumentu, kurio veiklai būdingas tikslingumas (užsibrėžtų tikslų pasiekimas),</p>

	<p>suinteresuotumas (laukiamais rezultatais), efektyvumas (taikomų priemonių sėkmingumas), motyvacija (atsakomybės prisiėmimas) ir prisitaikymas (veiklos tęstinumo užtikrinimas).</p> <p>Utenos regiono vietos veiklos grupė yra juridinis asmuo pripažintas, žinomas ir dirbantis kaimo plėtros srityje. Mūsų gebėjimas ir ateityje efektyviai veikti labai priklauso nuo vietos gyventojų dalyvavimo įvairovės bei aktyvumo. Vietos plėtros strategijos įgyvendinimo metu siekdami Utenos rajono kaimiškųjų teritorijų vidinio atsinaujinimo ir augimo paskatos laikysimės partnerystės principo įtraukdami į vietos plėtrą svarbiausius ir aktyviausius krašto kaimo plėtros veikėjus bei palaikysime partneryste grindžiamus ryšius su vietos valdžios institucijomis bei vietos verslininkais ir ūkininkais.</p> <p>Siekdami partnerystės tarp pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios stiprinimo VPS įgyvendinimo metu planuojame:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Į plėtros procesą įtraukti papildomus išteklius- daugiau savanorių; 2. Geriau koordinuoti veiklą tarp įvairių atskirų Utenos rajono įstaigų- rengsime informacinius renginius, apvalių stalų diskusijas; 3. Sudaryti geresnes sąlygas bendroms viešoms ir privačioms iniciatyvoms įgyvendinti, kaip efektyviai vietos problemų sprendimo priemonei - rengti daugiau mugių, parodų; 4. Ugdyti bendradarbiavimo ryšius tarp sektorių: Utenos rajono viduje - bendrą regiono plėtros poreikių ir galimybių suvokimą bei partnerystės naudą išsąmoninimo augimą- rengti tarpsektorinius forumus; 5. Formuosime teigiamą Utenos rajono įvaizdį - rengti vietos projektų apžiūras, viešus pristatymus. <p>Taip bus užtikrintas Utenos rajono kaimiškosios teritorijos gyvybingumas ir stimuliuojama jo kuriamoji galia viso vietos plėtros strategijos įgyvendinimo metu.</p>
8.4.	Inovacijų principas:
8.4.1.	<p>principo laikymasis rengiant VPS:</p> <p>Rengiant VPS naudotas novatoriškas bendradarbiavimo ir inovacijų generavimo formas galima suskirstyti į tris etapus :</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 2015-04-09 vykusiame Utenos rajono bendruomenių susitikime, skirtame strategijos rengimui inovacijoms generuoti buvo panaudotas kūrybos proceso valdymo metodas „O generatorius“. Tai remiantis kūrybinio proceso bei kūrybiškumo skatinimo metodų analize, sukurta kūrybinio proceso valdymui skirta metodika. Ši metodika išsiskiria tuo, kad įdiegiamos kūrybos proceso valdymo priemonės, kurios integruojamos į jau susiformavusį organizacijos veiklos modelį. Naudojant šias priemones, vyksta nuolatinis organizacijos ir jos bendradarbiavimo partnerių veiklos tobulinimas ir palaipsniui keičiamas susiformavęs veiklos modelis. Dalyviai tampa pokyčių iniciatoriais, panaudojamas jų kūrybinis potencialas. Nuolat naudojant „O generatorių“, ugdomi inovaciniai gebėjimai.(9 priede šio užsiėmimo dalyvių sąrašas, bei sukonzentruoti rezultatai su išgeneruotomis 15 inovatyviomis idėjomis, bei darbiniai idėjų generavimo dokumentai). 2. 2015 m. balandžio- rugpjūčio mėnesiais Utenos regiono vietos veiklos grupės nariai, Utenos rajono bendruomenių atstovai, ūkininkai bei kaimo verslininkai buvo supažindinti su Radviliškio, Pakruojo, Mažeikių, Zarasų, Alytaus rajonų vietos veiklos grupių įgyvendintais vietos projektais. Išvykų į šiuos rajonus tikslas buvo kuo didesnę Utenos rajono kaimo plėtros veikėjų skaičių išvežti akivaizdžiai supažindinti kaip projektai buvo įgyvendinami kituose Lietuvos regionuose, kad rengiant strategiją 2016-2023 m. (9 priede pateikta informacija apie šias išvykas į Radviliškio, Pakruojo, Mažeikių, Zarasų, Alytaus rajonus).

	<p>3. 2015 m. liepos- rugsėjo mėn. vyko tarptautinė konferencija bei susitikimai Utenos rajono seniūnijose ir Utenos regiono vietos veiklos grupės patalpose su bendruomenių atstovais, vietos įstaigų bei organizacijų darbuotojais ir nariais, vietos ūkininkais ir verslininkais. Susitikimai buvo gyventojų poreikių analizei ir SSGG analizei atlikti bei identifikuoti Utenos regiono vvg atstovaujamos teritorijos plėtros poreikiams. Susitikimams seniūnijose buvo panaudota inovatyvi forma - seniūnijos suporuotos po dvi. Tai buvo padaryta tam, kad Utenos rajono kaimo plėtros dalyviai geriau susipažintų vieni su kitų įgyvendintais vietos projektais ir inovacijas pamatytas kitur galėtų prisitaikyti savo veikloje.</p> <p>Utenos regiono vietos veiklos grupė pati pagal savo sudėtį yra palanki struktūra inovacijų generavimui, nes apjungia skirtingus sektorius ir šis susibūrimas skatina inovatyvius: supratimą, požiūrį, interesus, galimybes modernizuoti ir žinias bei įgūdžius. Kaip tai vyksta ir kaip gimsta inovatyvios idėjos vietos projektams (informacija pateikiama 9 priede lentelėje „Utenos regiono vietos veiklos grupė- inovacijų generavimas 2016 -2023 m.“)</p> <p>Pagrindinės inovatyviausios idėjos:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nei geografijos, nei istorijos , nei pilietinio ugdymo pamokose mokyklose vaikai ir jaunimas nėra informuojami apie savo rajono geografiją, istoriją, ekonomiką, politiką. Išleisti spalvinimo knygelę pradinių klasių mokiniams, o atlasą apie Utenos rajono istoriją ir šiandieną vyresnių klasių moksleiviams (Utenos žuvininkystės regiono VVG) - Daugelis pagyvenusių žmonių kaime bijo ir nelaukia žiemos ir norėtų ją praleisti draugijoje. O vaikų ir jaunimo tėvai ir jaunuoliai nelaukia vasaros, nes nebus kur turiningai praleisti laiką. Vietos projekto esmė-pagyvenusių žmonių peržiemojimo centras žiemą, vaikų ir jaunimo vasaros stovyklų vieta vasarą (Utenos seniūnijos bendruomenė) <p>Klykių ežeras labai mėgstamas žvejų ir poilsiautojų vasarą ir žiemą, o Klykių bendruomenė yra įsikūrusi kaip tik prie šio ežero, todėl žiemą užsiims žvejų maitinimu, o vasarą, žvejų bei poilsiautojų maitinimu ir valčių, vandens dviračių nuoma. (Klykių bendruomenė). Kitos inovatyvios idėjos pateikiamos lentelėje Utenos regiono vietos veiklos grupė - inovacijų generavimas 2016 - 2023 m. 5 priede.</p>
8.4.2.	<p>principo laikymasis įgyvendinant VPS:</p> <p>Kūryba ir polinkis kurti – bet kuriam visuomenės nariui, ir visuomenei apskritai, būdingi bruožai: kiekvienas individas ar individų grupė, bet kurio tipo organizacija ar jų visuma pasižymi tuo, kad vykdo kūrybinę veiklą ir joje dalyvauja, įgyvendina nuostatą, kad kūrybos gebėjimų ugdymas ir plėtojimas visada yra vienas iš esminių tobulinimo, tobulėjimo ir pažangos veiksnių (Melnikas <i>et al.</i> 2011).</p> <p>Kadangi procesas lemia rezultata, kūrybinio proceso valdymui išskyla didelis iššūkis – sutvarkyti šį procesą taip, kad kiekvieną kartą būtų gaunamas vis kitoks rezultatas – naujovė. Tai reiškia, kad norint gauti kitokį rezultata, kiekvieną kartą turėtų kisti ir kūrybos procesas. Tačiau labai svarbu, kad visada vyktų visos trys iš esamų kūrybos valdymo priemonių: situacijos suvokimas, idėjų generavimas, veiksmų planavimas. Todėl ir toliau vietos veiklos grupė taikys kūrybos proceso valdymo metodą „O generatorius“. Šiuo modeliu galima patobulinti kūrybos proceso valdymą. Pagal „O generatoriaus“ metodiką kūrybos procesas skirstomas į keturis pagrindinius etapus:</p> <ul style="list-style-type: none"> - suvokimo - idėjų generavimo - idėjų vertinimo; - įgyvendinimo.

	<p>Pati Utenos regiono vietos veiklos grupė rodo vietos paraiškų teikėjams gerą pavyzdį, nes yra inovatyvios veiklos plėtotėja Utenos krašte: yra sukūrusi inovatyvių produktų. Jau 11 metų iš eilės yra rengiamas Aukštaitijos bendruomenių sąskrydis, kuris nežiūrint, kad jau tapo tradiciniu, neprarado savo inovatyvumo dvasios. Arba Utenos regiono vietos veiklos grupės gaminami patiekalai iš savo krašto ežerų žuvies, arba įrengta galerija Menu kamara, kur vyksta įvairios parodos, ir kiti renginiai arba sukurta interneto parduotuvė www.menukamara.lt.</p> <p>Naudodami įvairias inovacijų skatinimo metodikas bei rodydami inovatyvios veiklos pavyzdžius aktyvinsime potencialius vietos projektų pateikėjus per visą strategijos administravimo laikotarpį, kad tinkamai būtų suprasta situacija, sugeneruotos idėjos, bei suplanuoti tinkami veiksmai. Vertinant vietos projektų paraiškas už gerai atliktus minėtus du etapus - suvokimą ir idėjų generavimą - bus skiriami papildomi balai už projektų novatoriškumą.</p> <p>Paskatinus vietos projektų įgyvendintojų kūrybiškumą, tačiau nesukūrus tinkamos aplinkos arba apsunkinus jų įgyvendinimą, gali būti sulaukta neigiamų rezultatų. Inovatyvių vietos projektų įgyvendinimo metu atliksime patikras vietoje taip, kad vietos projekto inovatyvumas nepridėtų papildomų biurokratinių reikalavimų vietos projektų pareiškėjams ir nesumažintų motyvacijos juos įgyvendinti. Vietos projektų pateikėjus ir ateityje supažindinsime su kaimyninių rajonų ir kitų vietos Lietuvos regionų vietos veiklos grupių inovatyviais projektais.</p> <p>Inovatyvių projektų pristatymui bei sklaidai visuomenėje naudosime forumų ir mugių formatą bei informacines technologijas.</p>
8.5.	Integruoto požiūrio principas:
8.5.1.	<p>principo laikymasis rengiant VPS:</p> <p>Rengiant VPS stengėmės įtraukti kuo daugiau vietos veikėjų, kurie turi vertingų žinių apie Utenos rajoną. Integruotas teritorinis požiūris į plėtrą apima socialiai ir ekonomiškai homogeniško Utenos rajono kaimo švietimą, aplinkos apsaugą, apgyvendinimo problemas, visuomenines paslaugas, lyderystės ir vadovavimo gebėjimus bei daugelį kitų kultūros ir bendruomenės sambūvio dalykų.</p> <p>Tiriant socialinių, ekonominių ir aplinkosauginių sektorių situaciją didžiausi pagalbininkai buvo vietos veiklos grupės nariai, kurie teritoriniu požiūriu atstovauja visoms Utenos rajono seniūnijoms, o kaip specialistai daugelis iš jų yra tikri savo sričių ekspertai.</p> <p>Vietos veiklos grupės pastangos rengiant strategiją buvo nukreiptos į tris pagrindines sritis:</p> <ul style="list-style-type: none"> - gebėjimų imtis naujovių skatinimą, - tarpinstitucinių ryšių ir konsultavimo mechanizmų gerinimą, - tvirtesnių ryšių tarp vietos verslo įmonių skatinimą. <p>Gebėjimų imtis naujovių skatinimas. 2015-04-09 vietos veiklos grupės patalpose buvo surengtas darbinis susitikimas, kurio metu iš įvairių kaimo plėtros dalyvių suformuotos darbo grupės, identifikavo kaimo problemas, ieškojo jų sprendimo būdų, generavo naujas inovatyvias vietos projektų idėjas, svarstė jų įgyvendinimo galimybes. Vertino vieni kitų sugeneruotas vietos projektų idėjas, rengė veiksmų planus joms įgyvendinti, skaičiavo žmogiškuosius ir finansinius resursus reikalingus inovatyvioms idėjomis įgyvendinti. (Žiūrėti į 8 priedą, kur pateikiama renginio darbinė medžiaga, dalyvių sąrašas bei apibendrinta informacija).</p> <p>Tarpinstitucinių ryšių ir konsultavimo mechanizmų gerinimas: Jau trijų ankstesnių įgyvendintų strategijų Leader metodu patirtis ir akivaizdūs rezultatai subūrė įvairias institucijas sudominus jas teigiamais kaime vykstančiais procesais. (9 priede pateikiama</p>

schema apie vietos projektus, įgyvendintus iš bandomosios integruotos strategijos, bei informacija apie pritrauktas lėšas iš Utenos žuvininkystės regiono vietos veiklos grupės, įgyvendinant žuvininkystės plėtros strategiją Utenos rajone 2010-2015 m.). Utenos rajonas, nežiūrint, kad pramonė Utenos mieste yra gana išvystyta ir koncentruota, yra kaimiškas rajonas. Beveik kiekvienas Utenos rajono gyventojas turi gyvas šaknis su kaimu, todėl rengiant VPS, tiek rinkti statistinius duomenis iš įvairių institucijų (seniūnijų, savivaldybės, mokesčių inspekcijos, sodros, darbo biržos ir kt.), tiek vykdyti anketines apklausas, tiek rengti įvairius susitikimus buvo gerokai lengviau, negu ankstesnėms strategijoms. Gerokai lengviau reiškia, kad: atsakymus gaudavome per daug trumpesnį laiką, anketos grįžo beveik visos, į susitikimus ateidavo du – tris kartus didesnis gyventojų skaičius. Antra vertus konsultuoti kaimo gyventojus ir organizacijas irgi tapo lengviau, nei tarkime 2004-2006 metų finansavimo laikotarpiu, nes visi įgavome daugiau patirties projektų rengime bei įgyvendinime.

Tvirtesnių ryšių tarp vietos verslo įmonių skatinimas: žemės ūkis dėl nenašių žemių Utenos rajone yra silpnai išplėtotas, todėl lieka kitas kelias užsiimti ne žemės ūkio veiklomis. O joms plėtoti reikia finansinių bei žmogiškųjų resursų bei verslumo, technologinių, rinkodaros bei kitų žinių ir įgūdžių. Sklandžiam verslo plėtros proceso vyksmui ir ekonominio vietovės konkurencingumo didinimui yra būtinas ryšių tarp vietos verslininkų stiprinimas ir kooperacija. Utenos regiono vietos veiklos grupė įgyvendindama 2007-2013 m. kaimo plėtros strategiją parėmė 9 kaimo turizmo veiklos skatinimo vietos projektus ir 8 verslo kūrimo ir plėtros projektus, bei kasmet rengdavo po informacinį ir po mokomąjį renginį vietos verslininkams ir ūkininkams. Įgyvendinus šias veiklas sustiprėjo ryšiai tarp vietos verslininkų. 9 priede pateikiama Utenos rajono schema, kur pavaizduota Vietos projektai įgyvendinti Utenos rajono seniūnijose pagal priemones „Kaimo turizmo veiklos skatinimas“ ir „Parama verslo kūrimui ir plėtrai“ iš Utenos regiono vietos veiklos grupės kaimo plėtros strategijos „Gyvenimo kokybė kaimo vietovėse bei kaimo ekonomikos įvairinimas“ 2007-2013m.

Rengiant VPS buvo atsižvelgta į vietos plėtros poreikius įgyvendinant LEADER metodo integruoto požiūrio principą. Tarpusavyje buvo susieti prioritetai ir priemonės, kurios skirtos visų trijų sektorių problemoms spręsti. Kiekvienoje seniūnijoje su įvairių sektorių atstovais buvo diskutuojama dėl VPS „SAVŪ“ priemonių pavadinimų ir numatyti „SAVŪ“ priemonių pagrindiniai tikslai.

Susitikimuose Utenos rajono seniūnijose, kurie vyko 2015 m. rugsėjo mėnesį buvo pasiūlyti šie „SAVŪ“ priemonių pavadinimai: Leliūnų seniūnijoje - „Parama investicijoms, skirtoms ekonominės veiklos kūrimui ir plėtrai“, Daugailių seniūnijoje – „Parama ne pelno sektoriaus organizacijų investicijoms į socialinio verslo kūrimą ir plėtrą bei užimtumo skatinimą kaimiškose Utenos rajono vietovėse“, Vyžuonų seniūnijoje - „Palankių sąlygų sudarymas jaunimui ir jauniems žmonėms kurti verslą ir skatinti užimtumą kaimo vietovėse“, Utenos rajono seniūnijoje - „Vietos ūkio ir verslo plėtra, kuriant naujas darbo vietas“, Kuktiškių seniūnijoje - „Palankių sąlygų sudarymas jaunimui ir jauniems žmonėms kurti verslą ir skatinti užimtumą kaimo vietovėse“, Užpalių seniūnijoje „Parama investicijoms į viešųjų erdvių sutvarkymą ir infrastruktūros atnaujinimą“, Tauragnų seniūnijoje - „Ūkio ir verslo plėtra, kuriant naujas darbo vietas“, Sudeikių seniūnijoje - „Parama investicijoms į viešosios infrastruktūros kūrimą bei kultūros paveldo objektų atnaujinimą ir pritaikymą bendruomenės poreikiams“, Saldutiškio seniūnijoje - „Parama investicijoms į kaimo kultūros paveldo objektų atnaujinimą, kraštovaizdį“. Susirinkimų protokolų kopijos buvo pateiktos NMA kartu su Parengiamosios paramos galutine ataskaita.

Vietos verslininkų problemoms spręsti ryšių tarp kaimo turizmo verslą plėtojančiųjų bei paslaugas teikiančiųjų bei vietos produktus gaminančiųjų kooperacijai

	<p>stiprinti strategijoje numatytos šios priemonės: „Vietos ūkio ir verslo plėtra, kuriant naujas darbo vietas“ (LEADER-19.2-SAVA-6), „Palankių sąlygų sudarymas jaunimui ir jauniems žmonėms kurti verslą ir skatinti užimtumą kaimo vietovėse“ (LEADER-19.2-SAVA-9), „Žuvininkystės verslo kūrimas ir plėtra Utenos rajone“ (BIVP-AKVA-SAVA-1).</p> <p>Vietos bendruomenių plėtrai, verslumo skatinimui, savanorystės skatinimui, socialinio verslo kūrimui ir plėtrai skirtos šios VPS priemonės: „Parama investicijoms, skirtoms ekonominės veiklos kūrimui ir plėtrai“ (LEADER-19.2-SAVA-7), „Parama ne pelno sektoriaus organizacijų investicijoms į socialinio verslo kūrimą ir plėtrą bei užimtumo skatinimą kaimiškose Utenos rajono vietovėse“ (LEADER-19.2-SAVA-8): „Mokymų, skirtų žinių atnaujinimui ir įgūdžių formavimui, vykdymas, edukacinių programų Utenos krašto gamtos ir kultūros savitumo išsaugojimui plėtrai kūrimas bei įgyvendinimas“ (LEADER-19.2-SAVA-10): „Sveikatingumo skatinimas bei geresnių galimybių žūklės mėgėjų bei nardytojų veiklai sudarymas Utenos rajone“ (BIVP-AKVA-SAVA-2).</p> <p>Vietos savivaldybei, kaip viešajam juridiniam asmeniui, kuris pagal patikėjimo teisę disponuoja valstybine žeme bei rūpinasi viešųjų erdvių tvarkymu, rajono gamtiniu ir kultūriniu paveldu šioms veikloms plėtoti VPS buvo numatytas pirmasis prioritetas, priemonė „Parama investicijoms į viešosios infrastruktūros kūrimą bei kultūros paveldo objektų atnaujinimą ir pritaikymą bendruomenės poreikiams“ (LEADER-19.2-SAVA-5), susidedanti iš dviejų veiklos sričių: „Parama investicijoms į viešųjų erdvių sutvarkymą ir infrastruktūros atnaujinimą“ (LEADER-19.2-SAVA-5.1) ir „Parama investicijoms į kaimo kultūros paveldo objektų atnaujinimą, kraštovaizdį“ (LEADER-19.2-SAVA-5.2).</p> <p>Rengiant VPS taip pat kiekvienoje priemonėje atsižvelgta į horizontaliųjų principų laikymąsi ir vertikaliąją integraciją.</p>
8.5.2.	<p>principo laikymasis įgyvendinant VPS:</p> <p>Utenos RVVG VPS sudaro trys prioritetai. Pirmasis prioritetas: „Viešosios infrastruktūros kūrimas ir tvarkymas skatinant ekonominę, socialinę, kultūrinę veiklą“ ir antrasis „Darbo vietų kūrimas įskaitant palankios aplinkos verslui Utenos RVVG teritorijoje bei sąlygų grįžti į darbo rinką sudarymas“ prioritetai yra skirti kaimo plėtros vietos projektams. Trečiasis prioritetas „Inovacijų plėtra, pridėtinės vertės bei darbo vietų kūrimas Utenos žvejybos ir akvakultūros regione“ bus skirtas žvejybos akvakultūros bei su šiomis sritimis susijusioms vietos projektų idėjoms finansuoti.</p> <p>Planuojama pirmiesiems dviem prioritetams skirti 84,21 procento visų vietos projektams skirtų VPS lėšų. Trečiasis prioritetas: „Inovacijų plėtra, pridėtinės vertės bei darbo vietų kūrimas Utenos žvejybos ir akvakultūros regione“ skirtas žuvininkystės fondo remiamiems vietos projektams ir VPS vietos projektų biudžeto dalyje sudaro 15,79 procento.</p> <p>Pirmasis prioritetas spręs viešųjų erdvių sutvarkymo, infrastruktūros atnaujinimo, kultūros paveldo objektų atnaujinimo, kraštovaizdžio sutvarkymą ir pritaikymą bendruomenės poreikiams. Antrasis prioritetas sudarytas iš penkių priemonių. Pirmoji „Vietos ūkio ir verslo plėtra, kuriant naujas darbo vietas“, trečioji „Parama ne pelno sektoriaus organizacijų investicijoms į socialinio verslo kūrimą ir plėtrą bei užimtumo skatinimą kaimiškose Utenos rajono vietovėse“ ir ketvirtoji „Palankių sąlygų sudarymas jaunimui ir jauniems žmonėms kurti verslą ir skatinti užimtumą kaimo vietovėse“ priemonės bus skirtos pelno sektoriaus projektams. Antroji ir penktoji priemonės – ne pelno projektams. Bet siekiant integruotai spręsti atskirų socialinių, ekonominių ir aplinkosauginių sektorių problemas jos visos bus skirtingos. Antroji priemonė „Parama investicijoms, skirtoms ekonominės veiklos kūrimui ir plėtrai“ Jos</p>

investicijos bus skirtos naujoms darbo vietoms sukurti, įsigyjant reikiamą materialinį inventorių, susitvarkant reikalingą viešąją infrastruktūrą. Bus remiama kaimo vietovėje veikiančių NVO ekonominė veikla: produktų gamyba ir pardavimas, paslaugų teikimas. Įvairios žmonių veiklų kombinacijos, teikiančios jiems materialinio apsirūpinimo ir suteikiančios motyvacijos aktyviai įsijungti į bendruomeninio gyvenimo struktūras. Ši priemonė skatins asociacijas ir viešąsias įstaigas, veikiančias Utenos rajono kaimiškose seniūnijose tapti versliomis, bendraujančiomis ir bendradarbiaujančiomis. Trečioji priemonė yra „Parama ne pelno sektoriaus organizacijų investicijoms į socialinio verslo kūrimą ir plėtrą bei užimtumo skatinimą kaimiškose Utenos rajono vietovėse“. Pagal ją bus vykdomas verslumo ugdymą skatinančių organizacijų vietos projektų, susijusių su socialinio verslo kūrimu ir plėtra kaimo vietovėse rėmimas. Šios priemonės įgyvendinimo investicijos bus naudojamos naujoms darbo vietoms sukurti, mažinant kaimo gyventojų socialinę atskirtį. Penktoji priemonė „Mokymų, skirtų žinių atnaujinimui ir įgūdžių formavimui, vykdymas, edukacinių programų Utenos krašto gamtos ir kultūros savitumo išsaugojimui plėtrai kūrimas bei įgyvendinimas“ bus skirta edukacinių programų sveikos gyvensenos, kultūrinių, gamtinių edukacijų bei vyresniosios kartos amatininkų patirties perdavimo jaunimui edukacinėms programoms kurti ir įgyvendinti.

Trečiojo prioriteto pirmoji priemonė „Žuvininkystės verslo kūrimas ir plėtra Utenos rajone“ bus skirta žvejybos ir akvakultūros verslo kūrimui ir plėtrai, produktų perdurbimo modernizavimui, skatinant naujų technologijų diegimą ir naujų produktų kūrimą. Utenos regione šis verslas yra pakankamai naujas ir nepakankamai išplėtotas. Priemonės įgyvendinimas skatins žvejybos ir akvakultūros produktų gamybos ir perdurbimo augimą, taip pat naujų produktų kūrimą panaudojant jau turimus ir naujus resursus, bei technologijas. Antroji trečiojo prioriteto priemonė „Sveikatingumo skatinimas bei geresnių galimybių žūklės mėgėjų bei nardytojų veiklai sudarymas Utenos rajone“ bus skirta sveikatingumo, mėgėjiškos sportinės žūklės bei nardytojų veiklos skatinimui pasitelkiant vietos jaunimą rūpintis retų ir nykstančių vietinių žuvų ir vėžių formų išlikimu bei biologinės įvairovės išsaugojimu. Pavyzdžiui planuojamos įgyvendinti tokios inovatyvios veiklos, kaip dirbtinių nerštaviečių įrengimas vertingų rūšių žuvims vietos ežeruose. Į šią panašias veiklas planuojama įtraukti nardytojus ir vietinį jaunimą. Utenos kraštas garsėja savo ežerais, tačiau šis gamtos duotas potencialas nėra pilnai išnaudotas.

VPS planuojama įgyvendinti skelbiant šešis kvietimus vietos projektų paraiškoms surinkti. Optimali projekto įgyvendinimo trukmė planuojama 24 mėnesiai. Įgyvendinant VPS planuojama sukurti 26 darbo vietas.

Įgyvendindami VPS ir siekdami integruotai spręsti atskirų sektorių problemas vadovausimės:

- atvirumu ir lankstumu, suteikiančiais galimybę daugybei Utenos rajono žmonių įsitraukti į veiklą ir užtikrinančiais įvairovę, kuri yra būtina kūrybiškumo ir pažangos sąlyga;
- išsiklausymu, pagarba ir pasitikėjimu, kurie yra būtini veiksniai, siekiant įveikti išorinį pasipriešinimą, įtraukti skirtingus požiūrius ir pasiekti susitarimus, o ne neapibrėžtą konsensumą;
- tarpusavio supratimu, suteikiančiu galimybę susipažinti su partnerių gebėjimais ir turimomis galimybėmis ir greitai rasti būdus optimaliai organizuoti veiklą bei dalytis atsakomybe;
- supratimu ir prisitaikymu prie įvairių socialinių grupių poreikių, siekiant paskatinti Utenos rajono gyventojus telktis ir prisiimti atsakomybę;
- skaidrumu ir poreikiu bendrauti, kad kiekvienas galėtų būti veiklos dalimi ir taip keistųsi mąstymo būdas;

	<ul style="list-style-type: none"> - asmeniniu ir socialiniu kvietimu gilintis į kiekvieną partnerį, jo vaidmenį ir funkcijas, kad būtų užtikrintas paramos teikimas ir įsipareigojimų vykdymas; - būtinu stipriu palaikymu, kurį suteikia ribotas žmonių branduolys, užtikrinant VPS rišlumą ir užkertant kelią nesuderintiems veiksams. <p>Strategijos prioritetai ir priemonės yra suformuluoti dalyvaujant dideliame kaimo plėtros ir žvejybos bei akvakultūros veikėjų skaičiui, o kvietimai pagal atskiras VPS priemones, suplanuoti patyrusios jau dvi strategijas sėkmingai įgyvendinusios administravimo komandos. Pagrindinis tikslas integruoto požiūrio aspektu įgyvendinant VPS - bus naujas atsakomybės padalijimas, pilnai panaudojant jau pripažintus ar naujai atrastus asmenų sugebėjimus individualiu ir kolektyviniu lygiu.</p>
8.6.	Tinklaveikos ir bendradarbiavimo principas:
8.6.1.	<p>principo laikymasis rengiant VPS:</p> <p>Utenos regiono vietos veiklos grupė yra Vietos veiklos grupių tinklo narė, o kadangi parengta dvisektorė strategija, tai nuo 2015 m. rugsėjo 16 d. Utenos regiono vietos veiklos grupė yra ir Žuvininkystės vietos veiklos grupių tinklo narė. (10 priede pateikiamas Žuvininkystės regionų vietos veiklos grupių tinklo visuotinio narių susirinkimo protokolo 2015-09-16 d. išrašas).</p> <p>Nuo 2011 metų Utenos regiono vietos veiklos grupės nariai dalyvavo aštuoniuose vietos veiklos grupių tinklo surengtuose renginiuose kaip dalyviai. O Žuvininkystės vietos grupių tinklo susitikimą 2015-09-16 iniciavo suteikdama jo dalyviams susirinkimo vietą savo patalpose Taikos g. 6, Utenoje.</p> <p>Utenos regiono vietos veiklos grupė yra pasirašiusi bendradarbiavimo sutartis su Suomijos LAG Karelian Hill'sLeader Association, Vokietijos Sudliches Paderborner Land LAG, Latvijos vietos veiklos grupė – asociacija „Partnerība Sēlija”, Telšių, Anykščių, Kupiškio rajonų vietos veiklos grupėmis, Šiaurės Vakarų Lietuvos ir Dzūkijos kaimo plėtros partnerių asociacija.</p> <p>Utenos regiono vietos veiklos grupė per 2011-2015 laikotarpį surengė ir dalyvavo daugiau nei 40 įvairių bendradarbiavimo su kitomis Lietuvos bei užsienio vietos veiklos grupėmis renginių.</p> <p>Kaip projekto koordinatorius įgyvendino projektą „Vietos produktų populiarinimas, amatų ir paslaugų plėtra Aukštaitijoje ir Žemaitijoje“ (Partneriai: Anykščių r. VVG ir Šiaurės vakarų Lietuvos vietos veiklos grupė), kaip partneris dalyvavo tarptautiniame projekte “Tradicinio meno ir amatų mainai 2011-2012 m.“ (koordinatorius Suomijos vietos veiklos grupė „LAG Karelian Hill'sLeader Association”), kaip vienas iš partnerių dalyvavo teritoriniame projekte „Tarpreregioninio baidarių maršrutų tinklo „Baidarėmis per Lietuvą“ įrengimas“ (koordinatorius Šilutės r. VVG „Lamatos žemė“, partneriai: Šiaulių r. VVG, Kretingos r. kaimo plėtros asociacija, Ignalinos r. VVG, Anykščių r. VVG, Utenos RVVG, Bikavėnų kaimo bendruomenė, Rusnės bendruomenė „Rusnės sala“, „Kintų bendruomenė“, „Micaičių bendruomenė“).</p> <p>Kaip tarptautinių renginių iniciatorius ir organizatorius Utenos regiono vietos veiklos grupė surengė: tarptautines konferencijas „Tarptautinio bendradarbiavimo galimybės įgyvendinant LEADER metodą Latvijoje ir Lietuvoje“, „Dešimties metų patirtis įgyvendinant LAEDER metodą“, konferenciją „Tarpteritorinis bendradarbiavimas: bendruomeniškumo skatinimas ir gerosios patirties sklaida su Kupiškio rajono VVG“, bei susitikimus su Šiaurės Vakarų Lietuvos, Radviliškio, Pakruojo ir Alytaus rajonų vietos veiklos grupėmis. (Utenos regiono vietos veiklos grupės tinklaveikos ir bendradarbiavimo veiksmų sąrašai 2011-2015 m. pateikiami 10 priede)</p>
8.6.2.	principo laikymasis įgyvendinant VPS:

	<p>Utenos žuvininkystės vietos veiklos grupė yra pasirašiusi bendradarbiavimo sutartis su Žuvininkystės regiono vietos veiklos grupe „Klaipėdos rajono iniciatyvos“, Latvijos asociacija „Liepāja District Partnership“, Estijos West-Estonian Islands Fisheries Partnership bei Suomijos –Eastern Finland Fisheries Group. Kadangi ši vietos veiklos grupė įgyvendino 2010-2015 m. strategiją ir daugiau veiklos kaip vietos veiklos grupė nebevykdys, o Utenos regiono vietos veiklos grupė 2016-2023 m. įgyvendins dvisektorių strategiją, planuojama perimti tarptautinio bendradarbiavimo partnerius ir su jais persirašyti bendradarbiavimo sutartis.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kaip Vietos veiklos grupių tinklo narys Utenos regiono vietos veiklos grupė inicijuos forumo vietos produktų gamybos ir paslaugų teikimo klausimais organizavimą, - Kaip Žuvininkystės vietos veiklos grupių tinklo narys Utenos regiono vietos veiklos grupė planuoja inicijuoti forumą žvejybos ir akvakultūros plėtros tema. - Kaip aktyvi Aukštaitijos regiono vietos veiklos grupė planuojame ir toliau rengti Aukštaitijos bendruomenių sąskrydžius. <p>Planuojame rengti regioninio bendradarbiavimo projektą su Dzūkijos regiono vietos veiklos grupėmis. Planuojame pasirašyti bendradarbiavimo sutartį su naujais partneriais iš Latvijos Rigas rajona Lauku attistivas biedribas, su kuriais 2013-2015 m. buvo apsikeista bendradarbiavimo vizitais. Su naujaisiais ir senaisiais užsienio partneriais planuojame rengti du tarptautinius projektus: vieną kaimo plėtros, kitą žvejybos ir akvakultūros plėtros srityje susijusius su vietos produktų ir paslaugų populiarinimu, jaunimo ir moterų įtraukimu.</p>
8.7.	Vietos finansavimo ir valdymo principas:
8.7.1.	<p>principo laikymasis rengiant VPS:</p> <p>Įgyvendinant 2007-2013 m. kaimo plėtros strategiją Utenos regiono vietos veiklos grupė tampriai bendradarbiavo su Utenos kredito unija, Utenos rajono savivaldybe bei privataus kapitalo turinčiais fiziniiais ir juridiniais asmenimis. Sukaupia patirtis leidžia teigti, kad ir kitame finansavimo periode sukaupia patirtis pravers ir tai gali lemti teigiamus Utenos kaimo vietovių finansavimo pokyčius, nors tiesiogiai nė viena finansinė institucija nedalyvauja Utenos regiono vietos veiklos grupės veikloje.</p> <p>Vietos projektų vykdytojai ar pelno sektoriaus, ar viešojo sektoriaus jie bebūtų neturi pakankamai apyvartinių lėšų vietos projektams įgyvendinti, todėl labai reikalingi lengvatiniai kreditai, garantijos, rizikos kapitalo finansavimas ar pan. Tačiau dažnai įgyvendinant vertingus ir vietovės plėtrai svarbius projektus, pastebimas neatitikimas tarp finansavimo pasiūlos ir paklausos.</p> <p>Ieškantys finansinių išteklių vietos projektų pateikėjai negali užmegzti ryšių su finansinių išteklių turėtojais nes jie vieni kitų nepažįsta; o jei pažįsta, tai vienas kitu nepakankamai pasitiki arba nesutaria; projektų teikėjai nepateikia pakankamų garantijų, tai ypač aktualu mažos apimties projektams. Nesutampa projektų įgyvendintojų ir disponuojančių finansiniais ištekliais tikslai, nes pastarieji investuodami kitose srityse gauna didesnę pelną už savo lėšas, o be to mažo biudžeto projektų vykdymo sąnaudos yra pernelyg didelės, o finansavimo mechanizmai yra netinkami arba per daug formalūs tikslinėms grupėms.</p> <p>Dirbant pagal Leader metodą, kur taikomas teritorinio koordinavimo principas, galima būtų padėti spręsti kredito gavimo užtikrinimo ir savitarpio pagalbos instrumentų kūrimo bei taip pat nacionalinės paramos kaimo plėtrai efektyvumo didinimo problemas. Tarpininkavimo paslaugų kūrimas ir viešos-privačios partnerystės telkimas, įgyvendinant naująją strategiją ieškant finansinių išteklių vietos projektams įgyvendinti, išlieka vienu iš pagrindinių VVG veiklos iššūkių.</p>

	<p>Utenos regiono vietos veiklos grupės veikla įgyvendinant vietos finansavimo ir valdymo principą buvo ir yra orientuota į tarpininkavimą, kurio esmė užtikrinti regiono valdžios, vietos verslo, bankų, kredito unijos ir kitų finansų įstaigų atstovų glaudų bendradarbiavimą bei padėti kurti bendrus fondus ir/arba kitus finansinės paramos mechanizmus, orientuotus į konkrečios vietovės plėtros poreikius. Pradinis žingsnis šia linkme yra padarytas – tai VVG vietos valdžios, VšĮ Utenos regiono bendruomenės fondo (veikiančio Utenos apskrities mastu) bei vietos verslininkų glaudus bendradarbiavimas įgyvendinant vietos projektus 2007-2013 m.</p> <p>Labai svarbu tobulinant valstybės paramą kaimo plėtrai, skatinti kelių finansavimo schemų - tiesioginės ir negrąžinamos paramos (subsidijų) bei privačių lėšų, kreditų ir garantijų derinimą, ir taip sumažinti visų potencialių investuotojų riziką.</p>
8.7.2.	<p>principo laikymasis įgyvendinant VPS:</p> <p>Finansavimas – tai esminis įrankis, kuriantis naujas sąsajas ir sprendimus, siekiant vietovės gyventojų ir jos institucijų suartėjimo, stiprinantis socialinę sanglaudą ir demokratiją. Visais atvejais išteklių tiekėją ir naudos gavėją sieja bendras tikslas. Todėl finansavimą traktuojame kaip pirminę ir vieną svarbiausių partnerystės formų.</p> <p>Šią partnerystę grįsime bendradarbiavimu su kredito įstaigomis, kurių tikslas suteikti klientui kreditą, ir tikimės, kad jis išaugs į partnerystę tarp projekto iniciatoriaus ir vieno ar daugiau veikėjų, sutelkiančių savo idėjas, žinias, patirtį ir finansinius išteklius projektui įgyvendinti.</p> <p>VPS įgyvendinimo metu panaudosime sukauptą patirtį finansavimo mechanizmų paieškų srityje. Kad VPS lėšos vietos projektų pateikėjams neatrodytų kaip išteklių paskirstymas, stengsimės išjudinti mechanizmus, įtraukiančius projektų naudos gavėjus į vietos konsultavimo, tikslų dalijimosi, kolektyvinio mokymosi, patirties dalijimosi procesus.</p> <p>Kursime esmines sąsajas tarp finansavimo institucijų ir vietos veiklos grupės, nes šis ryšys padės pilnai suvokti finansavimo svarbą ir leis jam tapti reikšmingu vietos plėtros įrankiu.</p> <p>Stiprinsime ir stengsimės sukurti bendrumo, pasitikėjimo jausmą, kuris turėtų suteikti postūmį proporcingai subalansuoti kiekvieno partnerio išteklius, skirtus bendriems tikslams t.y. dėsime pastangas, kad sumažintume atotrūkį tarp finansavimo paklausos ir pasiūlos.</p> <p>Būdai, kuriais užtikrinsime VPS įgyvendinimo metu LEADER metodo vietos finansavimo ir valdymo principą:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Bendradarbiavimo galimybių išnaudojimas. Galimybė suvienyti partnerių išteklius yra vietos projektuose, kurie bus teikiami ne pelno sektoriaus organizacijų. Šios organizacijos galėtų teikti projektus su partneriu savivaldybe ar jos institucijomis, kurios turi apyvartinių lėšų. Išnaudojus šią galimybę vietos projektų partneriai galėtų prie vietos projektų prisidėti grynais pinigais, kas paspartintų projektų įgyvendinimą ir sumažintų problemas apyvartinių lėšų trukumo projektų veikloms įgyvendinti. Kita galimybė, ne pelno sektoriaus vietos projektų pateikėjams, kurie teiks vietos projektų paraiškas į pirmuosius paskelbtus kvietimus 2016, 2017 ar 2018 metais ir sėkmingai įgyvendins projektus paslaugų teikimo bei socialinio verslo kūrimo ir plėtros priemonėms. Jie turės galimybę sukaupti apyvartinių lėšų būtent naujų arba tęstinių projektų teikimui ir įgyvendinimui 2019 - 2023 m. 2. Mokymai ir patirties pasidalinimas. Bendrų užsibrėžtų vietos plėtros uždavinių sprendimo sieksime VPS įgyvendinimo metu rengdami konferencijas ir mokymus, kurių metu bus dalinamasi sukaupta patirtimi finansavimo mechanizmų paieškų srityje. Kad VPS lėšos vietos projektų lėšas pateikėjai naudotų taupiai įtrauksime projektų naudos

	gavėjus į vietos konsultavimo, tikslų dalijimosi, kolektyvinio mokymosi, patirties dalijimosi procesus, kurie bus vykdomi iš VPS aktyvinimo veikloms skirtos lėšų dalies.
Horizontalieji principai ir prioritetai:	
8.8.	Jaunimas:
8.8.1.	<p>VVG veiksmi, susiję su principo laikymusi rengiant VPS: VVG veiksmi, susiję su principo laikymusi rengiant VPS:</p> <p>Jaunų žmonių pritraukimui į Utenos regiono vietos veiklos grupės strategijos rengimą pasitarnavo sėkmingai kartu su kolegomis iš Suomijos vietos veiklos grupės LAG Karelian Hill's Leader Association įgyvendintas tarptautinio bendradarbiavimo projektas „Tradicinio meno ir amatų mainai 2011-2012“. Kurio tikslinė grupė buvo kaimo jaunimas nuo 13 iki 19 metų. Pagrindinės projekto veiklos: ekologijos, amatų ir verslumo teoriniai ir praktiniai mokymai, informacinės kampanijos Utenos rajono mokyklose apie gyvenimo kokybės gerinimą vartojimo bei įpročių keitimą, jaunimo sukurtų darbų eksponavimas Lietuvoje ir Suomijoje.</p> <p>Žmones nuo 30 iki 40 metų buvo įtraukti į teritorijos socialinės, ekonominės ir aplinkos situacijos analizę ir SSGG analizės atlikimo procesą padėjo įtraukti tai, kad Utenos regiono vietos veiklos grupės valdyboje jaunų iki 40 metų yra net 6 iš 15, o tai yra 40 procentų, o administracijoje taip pat dirba 40 procentų jaunimo.</p> <p>Įgyvendinant kaimo plėtros strategiją 2007-2013 m. buvo vietos projektų, kurių pateikėjai buvo jauni žmonės arba jauni žmonės buvo tų projektų tikslinių grupių nariai. Šių projektų įgyvendinimas paskleidė pozityvią informaciją apie Utenos regiono vietos veiklos grupę ir buvo sulaukta jaunų žmonių, norinčių tapti vietos veiklos grupės savanoriais. Taip pat iš mokymų ir aktyvinimo projekto buvo rengiami mokymai jaunimui apie verslumą bei socialinį verslą bei koučingo esmę ir naudą.</p> <p>Rengiant VPS buvo vykta į seniūnijas, kad jaunimas galėtų dalyvauti susirinkimuose jiems patogiu laiku. Atlikus SSGG ir identifikavus gyventojų poreikius, jaunų žmonių poreikiai taip pat buvo nustatyti. Norėdami suteikti jiems prioritetus naudojome interviu metodą. URVVG atlikdama SSGG analizę ir identifikudama teritorijos plėtros poreikius įgyvendindama VPS horizontalųjį principą ir prioritetą „Jaunimas“ padedama socialinių ekonominių partnerių: Utenos policijos asociacijos, Daugailių krašto bendruomenės, Vyžuoniškių bendrijos „Vyžuona“ Rytų Aukštaitijos krepšinio teisėjų asociacijos, Utenos ekonomikos ir kompiuterijos klubo surengė penkis susitikimus Utenos rajono seniūnijose, kurių metu buvo išdiskutuotos temos:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Utenos rajono jaunimo indėlis kaimo gyventojų saugumo stiprinimo srityje. 2. Jaunimo užimtumo per kultūrinę ir sportinę veiklą galimybės Utenos rajone. 3. Jaunimo dalyvavimo kaimo bendruomenių gyvenime bei saviraiškos ir kūrybinių galių panaudojimo kaimo plėtros procesuose galimybių aptarimas. 4. Sąlygų aptarimas, kurios reikalingos jaunimui kurti verslą kaimo vietovėse. <p>Susitikimuose dalyvavo 525 jauni žmonės iš įvairių seniūnijų iš jų 135 asmenys nuo 14 iki 29 m. ir 390 asmenų nuo 30 m. iki 40 m.</p> <p>Jaunų žmonių poreikiams tenkinti strategijoje yra skirta antrojo prioriteto ketvirtoji priemonė „Palankių sąlygų sudarymas jaunimui ir jauniems žmonėms kurti verslą ir skatinti užimtumą kaimo vietovėse“. Šiai priemonei planuojama skirti 12,4 procentus lėšų nuo viso vietos projektams skirto biudžeto.</p> <p>Planuojama sulaukti ne mažiau negu 5 vietos projektų. Taip pat jaunimas teikdamas vietos projektus ir kitoms priemonėms, gaus papildomų balų, nes ši sąlyga bus įtraukta į vietos projektų atrankos kriterijus kaip pozityvioji diskriminacija.</p>
8.8.2.	VVG veiksmi, susiję su principo laikymusi įgyvendinant VPS:

	<p>Strategijos pateikimo momentu Utenos regiono vietos veiklos grupės administracijoje yra 2 jauni žmonės iš 5 arba 40 procentų. URVVG administracijoje asmenys nuo 14 iki 29 sudaro 20 procentų ir taip pat 20 procentų sudaro asmenys nuo 30 iki 40 m. Toks pats santykis yra ir valdyboje, kur yra 6 jauni žmonės iš 15 arba 40 procentų. URVVG valdyboje asmenys nuo 14 iki 29 sudaro 20 procentų ir taip pat 20 procentų sudaro asmenys nuo 30 iki 40 m.</p> <p>Igyvendindami VPS ir toliau jaunus žmones įtrauksime į VVG valdybą ir į jos darbą, kadangi valdyboje vyks valdybos narių rotacija, daugiau jaunų žmonių įtrauksime į Utenos regiono vietos veiklos grupės narius. Visus valdybos narius tame tarpe ir jaunus valdybos narius į valdybą deleguoja kaimo bendruomenės arba kitos ne pelno organizacijos, todėl jie yra suinteresuoti gerai atstovauti juos delegavusias organizacijas. Jaunimo atstovai nuo verslo yra suinteresuoti, kad VVG būtų tinkamai atstovaujamas verslas, o jaunimo atstovai, kurie yra deleguoti savivaldybės yra atsakingi už savivaldybės ir/ ar jos institucijų atstovavimą valdyboje.</p> <p>Jaunus valdybos narius supažindinsime su jų pareigomis ir teisėmis, suteiksime visą reikalingą informaciją. Kad jie įgytų reikalingų žinių ir susiformuotų reikalingus įgūdžius, siūsim juos į mokymus.</p> <p>Prieš vietos projektų kvietimo paskelbimą bus vykdomas potencialių vietos pateikėjų forumas, kuris susidės iš informacinių ir mokomųjų renginių. Informacinių renginių metu jaunieji organizacijos nariai galės praktiškai susipažinti su vietos projektais, kadangi Utenos regiono vietos veiklos grupė praktikuoja išvykų į vietos projektų įgyvendinimo vietas išvykimą bei pabendravimą su projektų pateikėjais prieš vietos projektų atrankos komiteto sukvietimą.</p> <p>Kviečiant teikti vietos projektų paraiškas kreipsimės į jaunuosius vietos veiklos grupės valdybos ir organizacijos narius, dėl informacijos viešinimo. Tikimės, kad jaunimas sugebės vietos projektais sudominti potencialius jų pateikėjus Utenos rajono kaimiškoje teritorijoje. Tikimės, kad jaunesnių vietos projektų pateikėjų projektai bus įdomesni, inovatyvesni.</p> <p>Atrenkant vietos projektus valdybos nariai privalės juos vertinti, nes turės dalyvauti vietos projektų atrankos komitete, kaip ir kiti vietos veiklos grupės nariai. Jauni vietos veiklos grupės nariai taip pat bus kviečiami dalyvauti pristatant VPS įgyvendinimo rezultatus bei kaip savanoriai- vykdam VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimo veiklas.</p> <p>Jaunimui kaip fiziniams asmenims nuo 14 iki 29 metų, o taip pat ir nuo 30 iki 40 metų kaip pareiškėjams yra patraukliausia VPS priemonė „Palankių sąlygų sudarymas jaunimui ir jauniems žmonėms kurti verslą ir skatinti užimtumą kaimo vietovėse“ (LEADER-19.2-SAVA-9) bei „Vietos ūkio ir verslo plėtra, kuriant naujas darbo vietas“ (LEADER-19.2- SAVA -6), o norintiems užsiimti žuvininkyste -„Žuvininkystės verslo kūrimas ir plėtra Utenos rajone“ (BIVP-AKVA-SAVA-1). Jaunimui nuo 14 iki 29 metų kaip projektų dalyviams, bei savanoriams patraukli priemonė yra „Mokymų, skirtų žinių atnaujinimui ir įgūdžių formavimui, vykdymas, edukacinių programų Utenos krašto gamtos ir kultūros savitumo išsaugojimui plėtrai kūrimas bei įgyvendinimas“ (LEADER-19.2-SAVA-10), nes šiai priemonei teikiama vietos projektais bus kuriamos edukacinės programos skirtos sukauptos Utenos krašto amatininkų, meno žmonių patirties perdavimui jaunimui.</p>
8.9.	Kultūra:
8.9.1.	<p>VVG veiksmai, susiję su prioriteto laikymusi rengiant VPS:</p> <p>Nustatydami VVG teritorijos kultūros išteklių plėtros poreikius kaip ir kitus Utenos regiono VVG atstovaujamos teritorijos poreikius vykdome į Utenos rajono seniūnijas, kur susitikome su įvairių sektorių, socialinių grupių kaimo plėtros dalyviais,</p>

taip pat atlikome anketines apklausas fokus grupės interviu, naudojome inovacijų generavimo būdus. Džiugu, kad kiekviename susitikime dalyvaudavo ne vienas kultūros darbuotojas, todėl kultūros išteklių bei jų plėtros poreikiai visur buvo pilnai identifikuoti.

Utenos regiono vietos veiklos grupė palaiko gerus bendradarbiavimo ryšius su Utenos rajono savivaldybės Kultūros skyriumi, bei kultūros centru, Utenos regiono bendruomenėmis, tautodailininkais, amatininkais, kuriems nesvetima kultūrinė veikla, todėl buvo aptartos galimybės kaip būtų galima kuo efektyviau panaudoti lėšas kultūros plėtrai Utenos rajono kaimiškose vietovėse. Neatsitiktinai VPS „atsirado“ pirmasis prioritetas „Viešosios infrastruktūros kūrimas ir tvarkymas skatinant ekonominę, socialinę ir kultūrinę veiklą“ Šiam prioritetui yra suplanuota panaudoti 14,87 procentus nuo visų vietos projektams suplanuotų skirti paramos lėšų.

Viena iš vietos projektų idėjų, kuri buvo aptarta su Utenos rajono savivaldybės kultūros skyriaus vedėja yra Užpalų dvaro, kuris yra kultūros paveldo objektas rekonstrukcija ir pritaikymas bendruomenės poreikiams. Šiai idėjai labai pritarė ir Utenos regiono plėtros tarybos nariai, bei pristatant parengtą strategiją Utenos regiono vietos veiklos grupės suvažiavimui (visuotiniam susirinkimui).

Kultūrinės veiklos yra nesvetimos ir pačiai vietos veiklos grupei, nes visai neseniai Utenos regiono vietos veiklos grupė pasirūpino ir savo patalpose, kurias yra panaudos būdu gavusi iš Utenos rajono savivaldybės ir jose įsirengė patalpas, skirtas savo narių bei valdybos narių suvažiavimams bei susirinkimams. Tuo pačiu ši patalpa tapo ir Utenos regiono vietos veiklos grupės galerija- Menų kamara, kurioje jau įvykę daugiau nei 10 įvairių žanrų ir autorių parodų (11 priede pateikiama informacija apie kultūrinę-bendruomeninę veiklą Utenos regiono vietos veiklos grupės galerijoje Menų kamara).

URVVG įgyvendindama savo misiją teikdama kokybiškas konsultavimo paslaugas, aktyvindama bendruomenes bei skatindama verslumą Utenos krašte siekia įgyvendinti URVVG teritorijos viziją, kad Utenos regionas iki 2023 m. taptų patrauklia ir saugia gyventi ir dirbti vietoje, kurioje puoselėjami gamtos ir **kultūros** išteklių. Kaimo gyventojai verslūs, sugebantys išreikšti save, bendraujantys ir bendradarbiaujantys piliečiai, turintys galimybes naudotis naujausiomis technologijomis, puoselėjantys **tautines** ir bendruomenines vertybes, besiorientuojantys į ateitį.

Utenos rajone gausus **kultūros** paveldo objektų - tai viešieji archeologijos, istorijos, meno, mokslo ir technikos, urbanistikos paveldo objektai, folkloras, kulinarija, tradicijos ir liaudies amatai, šiuolaikiniai meno kūriniai ir mokslo laimėjimai, kolekcijos, kiti **kultūros** objektai ir saugomos teritorijos, kurių vertybės sudaro galimybes juos naudoti vietos gyventojų poreikiams bei įvairioms turizmo rūšims.

URVVG turi daug patirties stiprinant Utenos krašto pavienių gyventojų kaip fizinių asmenų ir bendruomenių kaip juridinių asmenų kultūrinę tapatybę, didinant jų kūrybiškumą, bendruomeniškumą ir pilietiškumą. Ta patirtis buvo kaupiama dviem etapais: 2006-2008 metais įgyvendinant bandomąją integruotą ir 2007-2015 metais įgyvendinant Utenos rajono kaimo plėtros strategiją. 2006-2008 metais įgyvendinamoje strategijoje buvo finansuoti ir sėkmingai įgyvendinti 6 su **kultūros** plėtra susiję vietos projektai iš 7 finansuotų. Tai Utenos kraštotyros muziejaus vietos projektas „Puodžių amato centras - V.Valiušo keramikos muziejuje Leliūnuose“, Kuktiškių seniūnijos bendruomenės vietos projektas „Ugdyme pilietinę visuomenę per gerį, grožį, kultūrą“, Leliūnų seniūnijos bendruomenės vietos projektas „Ką išmoksi ant pečių nenešiosi“, Daugailių bendruomenės vietos projektas „Per informaciją į bendruomenės sutelktumą“, Vaikutėnų krašto bendruomenės vietos projektas „Vaikutėnų menininkų kūrybos sklaida Šiaurės Rytų Aukštaitijoje“, Utenos rajono tautodailininkų klubo „Svirnas“ vietos projektas „Karpinių knygos „Mokomės karpyti“ leidyba“. Nors paramos suma visiems projektams įgyvendinti tesiekė 33 912 eurų, projektai buvo sėkmingai įgyvendinti ir turėjo

tęstinumą įgyvendinant 2007-2015 metų strategiją. Minėtu laikotarpiu buvo įgyvendinti 25 su **kultūros** plėtra susiję vietos projektai iš skirtingų strategijos priemonių. Tai keturiolika iš trisdešimt keturių vietos projektų įgyvendintų iš priemonės „Kaimų atnaujinimas ir plėtra“: Pakalnių moterų užimtumo centro vietos projektas „Pakalnių bendruomenės namų atnaujinimas“, Leliūnų seniūnijos bendruomenės vietos projektas „Leliūnų Šv. Juozapo bažnyčios fasado ir miestelio kapinių apšvietimas“, Utenos rajono savivaldybės administracijos vietos projektas „Kirdeikių mokyklos - darželio remontas ir pritaikymas bendruomenės poreikiams“, Utenos rajono Užpalių gimnazijos vietos projektas „Patraukli biblioteka - geresnės gyvenimo kokybės garantas“, Utenos rajono Klykių bendruomenės vietos projektas „Darželio pastato remontas, pritaikant jį bendruomenės poreikiams“, Vyžuonų pagrindinės mokyklos vietos projektas „Šiuolaikinė moderni biblioteka - informacijos, kultūros ir bendruomenės centras“, Utenos rajono savivaldybės administracijos vietos projektas „Leliūnų miestelio centro aplinkos sutvarkymas ir automobilių stovėjimo aikštelės įrengimas“, Utenos kraštotyros muziejaus vietos projektas „V. Valiušio keramikos muziejaus ir Meno centro infrastruktūros plėtra“, Radeikių krašto bendrijos vietos projektas „Radeikių krašto bendrijai priklausančių patalpų remontas, pritaikant socialinėms ir kultūrinėms bendruomenės reikmėms“, Vyžuoniškių bendrijos „Vyžuona“ vietos projektas „Vyžuoniškių bendrijos patalpų pritaikymas bendruomeninėms veikloms“, Utenos A. ir M. Miškinių viešosios bibliotekos vietos projektas „Informacinių, kultūros ir švietimo paslaugų tobulinimas Juknėnų ir Sirutėnų gyventojams“, Utenos rajono savivaldybės administracijos vietos projektas „Buvusio darželio pastato aplinkos sutvarkymas bei Kirdeikių krašto bendruomenės informacinių ir kultūrinių paslaugų gerinimas“, Juknėnų kaimo bendruomenės vietos projektas „Juknėnų kaimo kapinių infrastruktūros sutvarkymas, Utenos seniūnijos bendruomenės vietos projektas „Utenos seniūnijos bendruomenės namų įrengimas“. Sėkmingas šių vietos projektų įgyvendinimas sudarė sąlygas kultūriniais Utenos rajono žmonių poreikiams tenkinti bei kultūrinėms veikloms plėtoti.

Penki vietos projektai: Utenos moterų veiklos centro „Kaimo žmonių sveikatingumo stiprinimas suteikiant jiems teorinių žinių ir formuojant praktinius gebėjimus“, Utenos rajono tautodailininkų klubo „Svirnas“ „Tradicinių amatų mokymai Utenos rajono kaimų bendruomenėms“ Šv. Kazimiero ordino Utenos apskrities Komtūrijos „Utenos krašto kulinarinis paveldas“, Informacinio centro „Užpalėnų krivulė „Laisvalaikio centrų steigimas Užpalių seniūnijoje“, Tauragnų krašto bendruomenės „Kraštiečių šventės organizavimas Tauragnuose“ buvo įgyvendinti iš priemonės „Kaimo gyventojų saugumo stiprinimas ir bendruomeniniais pagrindais teikiamų paslaugų kaimo gyventojams organizavimas“. Visi paminėti projektai yra tiesiogiai susiję su kultūros plėtra, nes kaimo gyventojų saugumo stiprinimas vyko per kultūros plėtrą, o bendruomeniniais pagrindais gyventojams teikiamos paslaugos buvo ir kultūrinės.

Trys iš aštuonių vietos projektų: Daugailių bendruomenės „Jaunimo užimtumo problemų sprendimas Daugailių bendruomenėje“, Kultūros ir socialinės plėtros centro „Sudeikiai - ateities kartoms“, Utenos Kraštonos progimnazijos „Įvairiapusė veikla - turiningesnis kaimo gyvenimas“ sėkmingai buvo įgyvendinti iš priemonės „Kaimo jaunimo padėties gerinimas ir bendruomeniškumo skatinimas“. Šių projektų veikla tiesiogiai buvo skirta kultūros plėtrai. Jaunimo padėtis gerinama ir bendruomeniškumas buvo ir yra skatinamas per kultūrą.

Trys iš aštuonių vietos projektų priemonėje „Parama verslo kūrimui ir plėtrai“ buvo tiesiogiai skirti amatų plėtrai: Vytauto Šemelio „Vytauto Šemelio dirbtuvių įrengimas“, Odetos Bražėnienės „Odetos Bražėnienės sertifikuotų karpinių bei margučių

	<p>gamyba, sandėliavimas ir reprezentacija“, Genės Adomėnienės „Dirbtuvių įrengimas Vido ir Genės Adomėnų sodyboje, baldų iš medžio ir metalo gamyba bei remontas“.</p> <p>Visi 25 su kultūros plėtra susiję projektai sėkmingai įgyvendinti ir kultūrinės veiklos yra tęstinės, todėl rengiant VPS buvo labai svarbu sudaryti galimybes, kad vietos projektų pareiškėjai galėtų užtikrinti sėkmingą kultūros veiklą tęstinumą ir galėtų juos plėtoti ir /arba įgyvendinti naujas, susijusias su kultūra, veiklas 2016-2023 metų laikotarpiu.</p> <p>Kultūriniais projektams įgyvendinti, kur paraiškėjai galės būti viešieji juridiniai asmenys VPS yra suplanuotas pirmasis prioritetas: „Viešosios infrastruktūros kūrimas ir tvarkymas skatinant ekonominę, socialinę ir kultūrinę veiklą“, kuris turi vieną priemonę „Parama investicijoms į viešosios infrastruktūros kūrimą bei kultūros paveldo objektų atnaujinimą ir pritaikymą bendruomenės poreikiams“ ir dvi veiklos sritis: „Parama investicijoms į viešųjų erdvių sutvarkymą ir infrastruktūros atnaujinimą“ bei „Parama investicijoms į kaimo kultūros paveldo objektų atnaujinimą, kraštovaizdį“.</p> <p>Antrasis strategijos prioritetas „Darbo vietų kūrimas įskaitant palankios aplinkos verslui Utenos RVVG teritorijoje kūrimą bei sąlygų grįžti į darbo rinką sudarymas“ sudarytas iš penkių priemonių, kur kultūros plėtrai galėtų tikti pelno siekiantiems subjektams skirtos pirmoji „Vietos ūkio ir verslo plėtra, kuriant naujas darbo vietas“ ir ketvirtoji „Palankių sąlygų sudarymas jaunimui ir jauniems žmonėms kurti verslą ir skatinti užimtumą kaimo vietovėse“ priemonės. Iš šioms priemonėms skirtų lėšų galėtų būti puoselėjami vietos amatai, teikiamos mokamos kultūrinės paslaugos ir kt.</p> <p>URVVG teritorijos gyventojų ir bendruomenių kultūrinę tapatybę galėtų stiprinti vietos projektai teikiami antrojo prioriteto penktajai priemonei: „Mokymų, skirtų žinių atnaujinimui ir įgūdžių formavimui, vykdymas, edukacinių programų Utenos krašto gamtos ir kultūros savitumo išsaugojimui plėtrai kūrimas bei įgyvendinimas“. Ši priemonė pasitarnautų kultūros edukacijoms bei kultūros puoselėjimui tiek tarp Utenos krašto žmonių, tiek pristatant savąjį kraštą atvykstantiesiems svečiams kultūriniu turizmu besidomintiems turistams.</p> <p>Rengdami VPS ugdydami Utenos krašto gyventojų ir bendruomenių kūrybiškumą bendradarbiauome su įvairiomis Utenos rajono organizacijomis: Utenos turizmo informacijos centru, kuris viešina URVVG Menų kamara ir joje vykstančius renginius: http://utenainfo.lt/lt/galerija_menu_kamara, su Utenos tautodailininkų klubu „Svirnas“, Užpalių seniūnijos bendruomenėmis, kurios viešino mūsų leidinius savo interneto puslapiuose: http://www.uzpaliai.lt/images/2015/Lankstinukas_menu_kamara.pdf, Utenos kraštotyros muziejumi ir kitomis organizacijomis, Verslo informacijos centru ir kitomis.</p> <p>Skatindami bendruomeniškumą, bendradarbiauome ir su neįgaliųjų organizacijų nariais kūrėjais. Drauge su jais URVVG galerijoje Menų kamara surengėme respublikinę neįgaliųjų draugijos dailininkų parodą: http://www.kulturautenoje.lt/renginiu-atgarsiai/53-atgarsiai-2015/605-utenos-regiono-vg-galerijoje-menu-kamara-atidaryta-lietuvos-neigaliuju-draugijos-nariu-darbu-paroda.</p> <p>Ugdyti pilietiškumui 2015 m. pavasarį galerijoje Menų kamara surengėme tarptautinę parodą. Tai buvo Odetos Tumėnaitės - Bražėnienės ir Innos Šabuninos (Novosibirskas, Rusija) bendra karpinių ir margučių paroda „Draugystės ažūrai“ http://www.odetosgalerija.lt/index.php?limitstart=16.</p>
8.9.2.	<p>VVG veiksmams, susiję su prioriteto laikymusi įgyvendinant VPS:</p> <p>Įgyvendindami VPS vykdant VVG teritorijos gyventojų aktyvinimo veiklas, kuriomis siekiama VVG teritorijos gyventojų ir jų bendruomenių kultūrinės tapatybės stiprinimo, jų kūrybingumo didinimo, bendruomeniškumo ir pilietiškumo ugdymo dirbsime keturiomis kryptimis:</p>

	<p>1. Visuomenės informavimo gerinimo:</p> <ul style="list-style-type: none"> - VVG teritorijos gyventojų aktyvinimo veiklų pagalba rinksime ir skleisime informaciją apie numatytus ir įvykusius kultūros renginius Utenos rajono kaimiškos seniūnijose. <p>2. Utenos rajono įvaizdžio stiprinimo:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Stiprinsime Utenos rajono kaip rekreacinio – pažintinio turizmo regiono įvaizdį. - Skatinsime tarpsektorinį dialogą kultūros poreikiams nustatyti ir kultūrinėms iniciatyvoms reikštis Utenos rajone. - Vietos projektų pagalba sudarysime geresnes sąlygas visuomenei dalyvauti kultūroje ir ją vartoti realizuojant nevyriausybinę organizacijų, gyventojų, menininkų, kultūros įstaigų iniciatyvas ir inovacijas. <p>3. Kultūrinio švietimo tobulinimo:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vietos projektų pagalba rengsime ir įgyvendinsime švietėjiškas ir mokomąsias edukacines programas, skirtas įvairaus amžiaus žmonėms. - VVG teritorijos gyventojų aktyvinimo veiklų pagalba tobulinsime Utenos rajono kultūros darbuotojų kompetencijas. <p>4. Kultūros formų pasiūlos plėtros:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vietos projektų pagalba įvairinsime teatro spektaklių vaikams, jaunimui ir visai šeimai tematikos pasiūlą. - Vietos projektų pagalba stiprinsime muziejų ir parodų galerijų veiklos formų ir patrauklumą.
8.10.	Darnus vystymasis (įskaitant aplinkosaugą ir klimato kaitos švelninimo veiksmus):
8.10.1.	<p>VVG veiksmas, susijęs su principo laikymusi rengiant VPS:</p> <p>Nustatydami VVG teritorijos <i>darnaus vystymosi, įskaitant aplinkosaugą ir klimato kaitos švelninimą</i> poreikius kaip ir kitus Utenos regiono VVG atstovaujamos teritorijos poreikius vykdome į Utenos rajono seniūnijas, kur susitikome su įvairių sektorių, socialinių grupių kaimo plėtros dalyviais, taip pat atlikome anketines apklausas fokus grupės interviu, naudojome inovacijų generavimo būdus.</p> <p>Įgyvendinant URVVG viziją yra labai svarbu turėti pavyzdį šalies, kuri gyvenimo kokybės gerinimo bei darnaus vystymosi srityje yra pasiekusi daugiausiai. URVVG yra susipažinusi su keleto ES šalių (Vokietijos, Italijos, Švedijos, Suomijos) kaimo plėtros procesais ir pasiekimais šioje srityje. Labiausiai tinkamais ir vertais sekti pavyzdžiais Utenos RVVG valdyba yra įvardijusi Šiaurės šalis. Todėl rengiant VPS labai pravertė bendradarbiavimo ryšiai ir perimta patirtis iš partnerių Suomijoje Finnish LAG Karelian Hill's Leader Association. Šios organizacijos kvietimu esame lankęsi Karelijoje, kur buvome supažindinti su šios organizacijos veikla ir per daugelį metų sukauptą patirtimi.</p> <p>Įgyvendindami su partneriais iš Suomijos bendrą projektą „Tradicinio meno ir amatų mainai“ URVVG siekė sukurti sistemą, kuri padėtų dviejų šalių organizacijoms dalinantis patirtimi gerinant gyvenimo kokybę, keičiant vartojimo įpročius bei sustiprintų šiam tikslui pasiekti reikalingus gebėjimus.</p> <p>Projekto tikslinė grupė buvo kaimo jaunimas. Pagrindinės projekto veiklos apėmė visą Utenos rajoną bei po to persikėlė į Suomijos Karelijos regioną. Buvo vykdomos šios konkrečios veiklos: ekologiškų amatų teoriniai ir praktiniai mokymai, informacinė kampanija Utenos rajono mokyklose apie gyvenimo kokybės gerinimą</p>

vartojimo įpročių keitimą, kuri įtraukė per 1000 dalyvių, geriausių 30 jaunujų autorių darbų buvo eksponuojama Lietuvoje bei Suomijoje, buvo surengtos dvi tarptautinės konferencijos. Konferencijų metu lektoriai skaitė pranešimus, kuriuose buvo pateikta svarbiausia, informacija, apie tvarią plėtrą, vartojimo įpročių keitimo būtinybę, naujas ekologiškas technologijas.

Šis projektas padėjo daugeliui žmonių tiek iš Lietuvos Utenos krašto, tiek iš Suomijos Karelijos pusės geriau vieniems kitus pažinti ir suprasti bei sustiprino ryšius tarp taip svarbių socialinių grupių – abiejų šalių kaimo jaunimo. VPS įgyvendinimo metu planuojame ir toliau bendradarbiauti su Suomijos Finnish LAG Karelian Hill's Leader Association.

1. Būdai, kuriais tyrėme aplinkos situaciją URVVG teritorijoje:

- 1.1 SSGG analizė bei kokybinė Utenos rajono kaimiškiosios teritorijos kapitalo komponentų analizė, kurios metu nustatėme, kad URVVG teritorijoje vykdomos įvairesnės veiklos rūšys, didėja sugebėjimas kurti ir išlaikyti pridėtinę vertę: plėtojasi medienos apdirbimo ir rąstinių ir karkasinių namų statyba vietos ir užsienio rinkoms. Nepalankiose žemėse ūkininkai užsiima mėsinio tipo gyvulininkyste.
- 1.2 Susitikimai ir diskusijos su visų Utenos kaimiškųjų seniūnais ir seniūnaičiais bei bendruomenių lyderiais, kurių metu buvo nustatyta, kad trūksta kolektyvinio suvokimo, kaip svarbu atsižvelgiant į darnaus vystymosi principus, puoselėti kiekvienos seniūnijos savitumą.
- 1.3 Dokumentinio filmo susijusio su darniu Utenos krašto vystymusi gamtos ir kultūros išteklių plėtra kūrimas ir pristatymas <http://udiena.lt/ivairenybes/item/5552-penkerius-metus-kurtas-filmas-pristatomas-ziurovams>, <https://m.facebook.com/vvgtinklas/posts/516543558519237>
- 1.4 Mokymų organizavimas, siekiant suformuoti vietovės identitetą plėtimas ir stiprinimas, kaip daugybės ežerų, giliausio Lietuvos ežero Tauragno regiono įvaizdžio formavimas.
- 1.5 Knygų apie Utenos rajono gamtą pristatymas URVVG Menų kamaroje : <http://udiena.lt/aktualijos/item/4287-zveju-dziaugsmui-pazintis-su-musu-krasto-ezerais>.

2. VPS prioritetai, kurie turės teigiamos įtakos VVG teritorijos darniam vystymuisi:

2.1. Pirmasis VPS prioritetas: „Viešosios infrastruktūros kūrimas ir tvarkymas, skatinant ekonominę, socialinę ir kultūrinę veiklą“ Jo esmė: atnaujinti mažos apimties infrastruktūrą, pritaikyti bendruomenės poreikiams kultūros paveldo objektus bei tinkamai panaudoti rekreaciniu požiūriu vertingas teritorijas.

Trečiasis VPS prioritetas: „Inovacijų plėtra, pridėtinės vertės kūrimas Utenos žvejybos ir akvakultūros regione“ Teigiamos įtakos turės antroji šio prioriteto priemonė: „Sveikatingumo skatinimas bei geresnių galimybių žūklės mėgėjų bei nardytojų veiklai sudarymas Utenos rajone“ (BIVP-AKVA-SAVA-2).

VPS priemonės, jų veiklos sritys pagal poveikį VVG teritorijos darniam vystymuisi

Eil. Nr.	Priemonės, jų veiklos sritys	Turės tiesioginės neigiamos įtakos darniam vystymuisi	Bus neutralios darnaus vystymosi atžvilgiu	Turės tiesioginės teigiamos įtakos darniam vystymuisi
1.	Priemonė: „Parama investicijoms į viešosios infrastruktūros kūrimą bei kultūros paveldo objektų atnaujinimą ir pritaikymą bendruomenės poreikiams“	-	-	Taip
1.1.	- veiklos sritys: „Parama investicijoms į viešųjų erdvių sutvarkymą ir infrastruktūros atnaujinimą“	-	-	Taip
1.2.	- veiklos sritys: „Parama investicijoms į kaimo kultūros paveldo objektų atnaujinimą, kraštovaizdį“	-	-	Taip
2.	Priemonė: „Vietos ūkio ir verslo plėtra, kuriant naujas darbo vietas“	-	Taip	-
3.	Priemonė: „Parama investicijoms, skirtoms ekonominės veiklos kūrimui ir plėtrai“	-	Taip	-
4.	Priemonė: „Parama ne pelno sektoriaus organizacijų investicijoms į socialinio verslo kūrimą ir plėtrą bei užimtumo skatinimą kaimiškose Utenos rajono vietovėse“	-	Taip	-
5.	Priemonė: „Palankių sąlygų sudarymas jaunimui ir jauniems žmonėms kurti verslą ir skatinti užimtumą kaimo vietovėse“	-	Taip	-
6.	Priemonė: „Mokymų, skirtų žinių atnaujinimui ir įgūdžių formavimui, vykdymas, edukacinių programų Utenos krašto gamtos ir kultūros savitumo išsaugojimui plėtrai kūrimas bei įgyvendinimas“	-	-	Taip

	7.	Priemonė: „Žuvininkystės verslo kūrimas ir plėtra Utenos rajone“	-	Taip	-
	8.	Priemonė: „Sveikatingumo skatinimas bei geresnių galimybių žūklės mėgėjų bei nardytojų veiklai sudarymas Utenos rajone“	-	-	Taip
8.10.2.	<p>VVG veiksmai, susiję su principo laikymusi įgyvendinant VPS:</p> <p>Utenos RVVG atstovauja Utenos regiono verslo, valdžios ir ne pelno sektorius, todėl VPS duos potencialią naudą tiek vietos valdžiai priimant sprendimus, tiek verslininkai, bendruomenės ir kitos nevyriausybinės organizacijos galės veikti įgyvendinant jiems svarbias veiklas, nedarydami žalos aplinkai, puoselėdami gamtą.</p> <p>Veiklos, kurios bus vykdomos įgyvendinant VPS ugdys žmonių kūrybingumą, propaguos tautines vertybes ir padės formuoti visapusiškas asmenybes. Utenos regiono gyventojams aktyviau įsitraukus į gamtos ir kultūros paveldo apsaugą sustiprės vietos plėtros tvarumas.</p> <p>Atskirais VPS įgyvendinimo etapais imsime veiksmų kurie ugdys žmonių kūrybingumą, propaguos tautines vertybes ir padės formuoti visapusiškas asmenybes. Utenos regiono gyventojams aktyviau įsitraukus į gamtos ir kultūros paveldo apsaugą sustiprės vietos plėtros tvarumas.</p> <p>VPS prisidės prie ekonominės ir socialinės Utenos regiono padėties, bus plečiamas tiek organizacijos narių, tiek ir plačiosios visuomenės narių akiratis bei kompetencijos tvarios plėtros srityje. Įgyvendinant VPS jaunimas bei kitos socialinės Utenos regiono grupės turės galimybę išreikšti savo iniciatyvas ir energiją per vietos projektus. Bus galimybė jaunimą įtraukti į gamtosauginę veiklą, sveiko kulinarinio paveldo ir tautinių amatų bei tradicijų populiarinimo veiklas, o tai prisidės prie tvarios regiono plėtros.</p> <p>VPS įgyvendinimas nepablogins ekologinės situacijos, įgyvendinimo metu sukurtų edukacinių programų padedami apmokėti žmonės ims vykdyti draugiškas gamtai veiklas. Tai yra bus skatinama ir plėtojama vietos ekologiškų produktų gamyba ir vartojimas, panaudojant Utenos krašto gamtos sąlygas bei sukaupią ilgametę patirtį. VPS – tai bendrą gyvenimo kokybę gerinantis, sudarantis galimybes ateities kartoms gyventi ir kurti ilgalaikis projektas.</p> <p>VPS įgyvendinimo metu palaikys bendrą gyvenimo kokybę Utenos rajono kaimiškose seniūnijose, užtikrins nuolatinį gamtos išteklių prieinamumą ir tausų jų naudojimą, nepažeis aplinkosauginių reikalavimų, tenkins dabartinius darnaus vystymosi poreikius užtikrinant galimybes ateities kartų poreikiams tenkinti. Šios nuostatos bus laikomasi:</p> <p>Visi vietos pareiškėjų teikiami vietos projektai turės atitikti horizontalųjį darnaus vystymosi principą ir neturės prieštarauti aplinkosaugos reikalavimams.</p> <p>1. Visi vietos projektai, kurie turės tiesioginį poveikį aplinkai (Pirmojo VPS prioriteto „Viešosios infrastruktūros kūrimas ir tvarkymas, skatinant ekonominę, socialinę ir kultūrinę veiklą“ pirmosios priemonės abi veiklos sritys: LEADER-19.2- SAVA-5.1, LEADER-19.2- SAVA-5.2. ir trečiojo prioriteto „Inovacijų plėtra, pridėtinės vertės kūrimas Utenos žvejybos ir akvakultūros regione“ “(</p>				

	<p>BIVP-AKVA-SAVA-2) bus vertinami nuodugniai išanalizuojant planuojamas veiklas.</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Tiems vietos projektų pareiškėjams, kurių įgyvendinimo vieta bus Aukštaitijos nacionalinio parko teritorija ir/arba bus susieti su Valstybės ar savivaldybės saugomais gamtos objektais, bus teikiamos papildomos konsultacijos darnaus vystymo tema. 3. URVVG toliau pratęs bendradarbiavimą su Suomijos Finnish LAG Karelian Hill's Leader Association, toliau perims geriausią patirtį darnaus vystymo srityje. 4. Įgyta patirtis darnaus vystymo srityje bus skleidžiama URVVG teritorijoje VPS įgyvendinimo metu aktyvinant vietos gyventojus ir organizacijas. Bus rengiami mokymai, forumai, vietos produktų mugės ir kt. <p>Siekdami VVG teritorijos darnaus vystymosi ir jos aplinkos gerinimo būklės pilnai panaudosime valdyboje esančių asmenų turimus gebėjimus darnaus vystymosi ir aplinkos apsaugos srityje, o reikalui esant, į valdymo organą įtrauksime naujus žmones turinčius tokių žinių, arba į pagalbą pasitelksime šios srities ekspertus. Teiksime metodinę pagalbą darnaus vystymosi klausimais vietos projektų vykdytojams.</p>
8.11.	<p>Moterų ir vyrų lygios galimybės ir nediskriminavimo skatinimas <i>Rekomenduojama vadovautis metodinėmis gairėmis dėl lyčių lygybės ir nediskriminavimo, kurios yra skelbiamos interneto tinklalapyje www.esparama.lt nuorodos „Paramos administravimas“ skiltyje „Rekomendacijos“.</i></p>
8.11.1.	<p>VVG veiksmi, susiję su principo laikymusi rengiant VPS:</p> <p>VPS pagrindinis iššūkis – darbo vietų kūrimas bei socialinio verslo kūrimas ir plėtra, todėl rengiant strategiją, buvo neužmirštas moterų ir vyrų lygios galimybės ir nediskriminavimo skatinimas buvo atsižvelgta į piliečių lygias galimybes dėl tautinės kilmės, religijos ar įsitikinimų, negalios, amžiaus, šeimyninės padėties, lytinės orientacijos.</p> <p>Lygiagrečiai su VPS rengimu URVVG susiremontavo 83,84 kv. m patalpas, kurias pavadino Menų kamara ir jose vykdė įvairias veiklas. Rengiant VPS menų kamaroje vyko: URVVG valdybos posėdžiai, visuotiniai susirinkimai, potencialių vietos projektų pareiškėjų mokymai ir aktyvinimas, tautodailės, tapybos, keramikos, fotografijos, karpinių, lino raižinių, margučių, tapybos parodos, bendruomeninės mugės, knygų, video filmų pristatymai. Vyko susitikimai Lietuvos vietos veiklos grupių atstovais su įvairiais žinomais Lietuvos menininkais, kraštiečiais. Kitos 22,95 kv. m patalpos buvo susiremontuotos ir jose įrengta moderni virtuvė- specializuota žuvies patiekalų gamybai. Šioje patalpoje VPS rengimo metu vyko mokymai susiję su maisto ruošimu bei degustavimu, receptūrų kūrimu. Patalpos pilnai atitinka Maisto ir veterinarijos tarnybos reikalavimus. Rengiant VPS šiomis patalpomis naudojosi visi kaip kūrėjai, lankytojai, maisto ruošėjai ir/ar kaip degustatoriai nediskriminuojant ir nežiūrint skirtumų dėl tautinės kilmės, religijos ar įsitikinimų, negalios, amžiaus, šeimyninės padėties, lytinės orientacijos. Taip pat nediskriminuojant ir nežiūrint skirtumų dėl tautinės kilmės, religijos ar įsitikinimų, negalios, amžiaus, šeimyninės padėties, lytinės orientacijos, URVVG teritorijoje gyvenantys fiziniai ir juridiniai asmenys gali pagal poreikius naudotis ir 16 vietų mikroautobusų, kurių Utenos regiono vietos veiklos grupė įsigijo įgyvendindama teritorinį projektą.</p> <p>URVVG ne vienerius metus dirbo ir dirba jauni sukūrę šeimas žmonės, todėl organizacija turi teorinių ir praktinių žinių kaip skatinti atsakingą tėvystę ir motinystę. Vietos veiklos grupė buvo išleidusi savo darbuotoją tėvystės atostogų, taip pat pagal darbo sutartį buvo įdarbinusi jauną mamą po motinystės atostogų. URVVG šiuo metu nėra patraukli darbovietė šeimoms, kurių nariai joje dirba, nes tai yra asociacija- ne pelno sektoriaus organizacija. Dėl netobulos teisinės bazės ir skirtingų institucijų teisės aktų nesuderinamumo darbuotojai dirba daug „savanoriško“ darbo, panaudodami savo</p>

	<p>asmeninį laiką, kurį galėtų skirti šeimai. Kita vertus, URVVG yra patraukli organizacija kūrybingiems iniciatyviems asmenims, kurie dirbdami savanoriškai įgyja įvairiausios patirties ir turi plačias galimybes saviraiškai.</p> <p>VPS rengimo ir įgyvendinimo metodologija paremta tolydžios žmogaus socialinės raidos koncepcija, kur lygių galimybių užtikrinimas yra vienas iš pagrindinių principų. Visiems asmenims bus sudarytos lygios galimybės dalyvauti VPS veiklose ir naudotis pasiektais rezultatais.</p> <p>Utenos regiono vietos veiklos grupė 2012 m. yra sėkmingai įgyvendinusi Šiaurės kraštų ministrų tarybos finansuotą tarptautinį projektą, kurio įgyvendinimo metu buvo įgyta neįkainojama patirtis susijusi „su vienodu požiūriu“ į vyrus ir moteris, todėl šią patirtį būtų galima pritaikyti įgyvendinant VPS organizuojant seniūnijų ir jose veikiančių bendruomenių, užtikrinančių vienodą požiūrį į vyrus ir moteris, kampaniją Utenos rajone.</p> <p>2014 m. buvome teikę paraišką LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai - Nevyriausybių organizacijų projektų, skirtų įgyvendinti Valstybinės moterų ir vyrų lygių galimybių 2010–2014 metų programą užimtumo srityje, paraiškos forma. Kadangi esame tik kaimo organizacija, tai ir projektą teikėme regioninio pobūdžio. Tai buvo drąsus bandymas, nes pati organizacija yra, kaip nedaugelis, atitinkanti proporcingą abiejų lyčių dalyvavimą veikloje, tačiau kadangi nesikėsino veikti visos šalies mastu. Vertintojams taip pat nebuvo aišku „kaip renginys Motinos dienos blynų degustavimo tarp šeimų varžytuvės prisidėtų prie atsakingos tėvystės skatinimo“, taip pat buvo suabejota mūsų organizacijos patirtimi, susijusia su Valstybinės moterų ir vyrų lygių galimybių programose nurodytų priemonių įgyvendinimu ir kt. Pastangos buvo įdėtos, tačiau finansavimo negavome. (12 priede pateikiamas LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos 2015-03-26 raštas Nr. (26.3-8) SD-2137).</p> <p>Pati Utenos regiono vietos veiklos grupės valdyba yra sudaryta atsižvelgiant į proporcingą lyčių atstovavimą, todėl valdybos nariai dalyvaudami ankstesnių strategijų įgyvendinimo laikotarpiu skleidė kiekvienas savo asmenišką bei skirtingose organizacijose sukauptą patirtį, todėl tikėtina, kad ją dalinsis, bei ją pristatys VPS įgyvendinimo veiklose.</p>
8.11.2.	<p>VVG veiksmas, susijęs su principo laikymusi įgyvendinant VPS:</p> <p>VPS prisidės prie nediskriminavimo principų įgyvendinimo. Tai bus pabrėžiama viešinant projektą straipsniuose, kurie bus talpinami Utenos rajono bei regiono spaudoje. Į visas projekto veiklas bus įtraukiami tiek vyrai, tiek moterys, įvairaus amžiaus, kaimo ir miesto, įvairių socialinių sluoksnių atstovai.</p> <p>Siekdami skatinti moterų ir vyrų lygių galimybių ir nediskriminavimą dėl tautinės kilmės, religijos ar įsitikinimų, negalios, amžiaus įgyvendindami VPS, organizuosime administracijos ir valdybos darbo procesus nepažeisdami šių principų.</p> <p>Devyniose Utenos rajono seniūnijose socialiniams partneriams (seniūnijų, kultūros centrų, mokyklų, nevyriausybių organizacijų kolektyvams) planuojame surengti kampaniją kaip tapti šeimai patrauklia darbovieta. Taip būtų sukurtas Utenos regiono vietos veiklos grupės kaip patrauklios šeimai darbovietės modelis bei pristatytas visuomenei ir socialiniams partneriams. VPS prisidės prie nediskriminavimo principų įgyvendinimo. Tai bus pabrėžiama viešinant VPS straipsniuose, kurie bus talpinami Utenos rajono bei regiono spaudoje bei internete.</p> <p>Į visas VPS veiklas bus įtraukiami tiek vyrai, tiek moterys, įvairaus amžiaus, kaimo įvairių socialinių sluoksnių atstovai. Tarp pat vietos projektus galės teikti ir įgyvendinti bei dalyvauti VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimo veiklose įvairių</p>

	<p>socialinių sluoksnių atstovai. Todėl VPS įgyvendinimas ugdyt socialinį solidarumą ir atitiks labiausiai pažeidžiamų gyventojų grupių poreikius.</p> <p>VPS įgyvendinimo metu bus įgyvendintas horizontalusis principas ir prioritetas „Moterų ir vyrų lygios galimybės ir nediskriminavimo skatinimas“:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Organizuojant URVVG administracijos darbą administracijos darbuotojai bus informuojami priimant į darbą, kad jie priimami atsižvelgiant tik į jų kvalifikaciją, priimami į darbą nediskriminuojant jų ir nežiūrint skirtumų dėl tautinės kilmės, religijos ar įsitikinimų, negalios, amžiaus, šeimyninės padėties, lytinės orientacijos. Pagal konkrečius - Organizuojant URVVG valdymo organo darbą vykdam valdybos rotaciją ir renkant naujus narius visi bus informuojami, kad VVG svarbus kiekvieno dalyvavimas nežiūrint skirtumų dėl tautinės kilmės, religijos ar įsitikinimų, negalios, amžiaus, šeimyninės padėties, lytinės orientacijos. - Kviečiant teikti vietos projektų paraiškas vietos paraiškų pateikėjai bus informuojami, kad VVG svarbūs visi vietos projektai nediskriminuojant ir nežiūrint į skirtumus dėl tautinės kilmės, religijos ar įsitikinimų, negalios, amžiaus, šeimyninės padėties, lytinės orientacijos. - Tvirtinant vietos projektus: vietos paraiškų pateikėjai bei atrankos komiteto nariai bus informuojami, kad VVG reikalingas jų dalyvavimas, nediskriminuojant ir nežiūrint į skirtumus dėl tautinės kilmės, religijos ar įsitikinimų, negalios, amžiaus, šeimyninės padėties, lytinės orientacijos. - Pristatant VPS įgyvendinimo rezultatus dalinsime VPS įgyvendinimo metu pasigamintus lipdukus „Visi skirtingi. Visi lygūs“ ir paaiškinsime šio veiksmo prasmę. - Vykdam VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimo veiklas niekas dalinsime VPS įgyvendinimo metu pasigamintus lipdukus „Visi skirtingi. Visi lygūs“ ir paaiškinsime šio veiksmo prasmę.
--	--

9. VPS priemonių ir veiklos sričių aprašymas		
9.1.VPS priemonės, neturinčios veiklos sričių		
9.1.1.VPS prioritetas Nr. II “DARBO VIETŲ KŪRIMAS ĮSKAITANT PALANKIOS APLINKOS VERSLUI UTENOS RVVG TERITORIJOJE KŪRIMĄ BEI SĄLYGŲ GRĮŽTI Į DARBO RINKĄ SUDARYMAS“		
9.1.2. VPS priemonė „Vietos ūkio ir verslo plėtra, kuriant naujas darbo vietas“ (LEADER-19.2- SAVA-6)		
9.1.3.	VPS priemonės tikslas: Vietos verslo iniciatyvų, kuriančių pridėtinę vertę bei didinančių užimtumą Utenos rajono kaimo vietovėse, skatinimas ir rėmimas.	
9.1.4.	Priemonės apibūdinimas	<p>Utenos rajonas yra mažiau palankioje ūkininkauti vietovėje, kurioje nedarbo lygis yra žymiai didesnis nei laisvų darbo vietų pasiūla. Viena iš alternatyvų - skatinti Utenos kaimo seniūnijų gyventojų užimtumą, mažinant bedarbystę bei gyventojų migraciją į miestus ar užsienį, yra veiklų įvairinimas, vietos verslo kūrimas ir plėtojimas, remiant naujų darbo vietų sukūrimą.</p> <p>Pagal priemonę parama teikiama vietos verslininkams bei ūkininkams, kurie didins pagaminamos produkcijos ar</p>

		<p>teikiamų paslaugų pridėtinę vertę ir sukurs naujas darbo vietas.</p> <p>Tinkami paramos gavėjai – tai Utenos regiono VVG veiklos teritorijoje (Utenos rajono kaimo seniūnijose), registruoti privatūs juridiniai asmenys / deklaratyvią nuolatinę gyvenamąją vietą fiziniai asmenys / įregistravę žemės ūkio valdą ir ūkį ūkininkai. VPS įgyvendinime pagal šią priemonę gali dalyvauti tautodailininkai, kaip fiziniai asmenys, suinteresuoti užsiėmimą tradiciniais amatais paversti ekonomine veikla, gaunant iš to pajamų bei sukuriant darbo vietą (-as).</p> <p>Parama nėra skiriama tiesiogiai žemės ūkio plėtrai, įsigyjant technikos ar technologijų, skirtų žemės ūkio produktų gamybai.</p> <p>Numatyta skirti paramą vietos projektams, susijusiems su alternatyvaus žemės ūkiui verslo kūrimu ar plėtra, įskaitant veiklą, susijusią su paslaugų žemės ūkiui teikimu, vietos projektams, susijusiems su maisto produktų ar gėrimų gamyba, įskaitant apdorojimą ir perdirbimą, paslaugų gyventojams ir verslui teikimui, kaimo turizmo plėtrai, tradicinių amatų vystymu.</p> <p>Planuojama įgyvendinti 15 vietos projektų ir sukurti 14,5 naujų darbo vietų.</p> <p>(Priemonė tęsiama)</p>
9.1.5.	Pagal priemonę remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.1.5.1	<i>pelno</i>	☒
9.1.5.2.	<i>ne pelno</i>	☐
9.1.6.	Tinkami paramos gavėjai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Teisinis statusas - privatūs juridiniai asmenys. Pobūdis – labai mažos, mažos ir vidutinės įmonės. 2. Teisinis statusas – fiziniai asmenys. Pobūdis – ūkininkai ir kaimo gyventojai. <p>Utenos regiono VVG veiklos teritorijoje (Utenos rajono kaimo seniūnijose), registruoti privatūs juridiniai asmenys / deklaratyvią nuolatinę gyvenamąją vietą fiziniai asmenys / įregistravę žemės ūkio valdą ir ūkį ūkininkai.</p>
9.1.7.	Priemonės tikslinė grupė	Paramos gavėjai
9.1.8.	Tinkamumo sąlygos	<ol style="list-style-type: none"> 1. Įgyvendinant vietos projektą sukuriama naujos darbo vietos; 2. Pareiškėjas juridinis asmuo yra registruotas Utenos rajono kaimo vietovėje ir veikiantis Utenos rajono savivaldybės teritorijoje. 3. Pareiškėjas fizinis asmuo, kurio nuolatinė gyvenamoji vieta yra Utenos rajono kaimo vietovėje.
9.1.9.	Vietos projektų atrankos kriterijai	1. Didesnis naujų darbo vietų skaičius;

		2. Projekto įgyvendinimo metu diegiamos inovacijos Utenos rajono savivaldybės mastu.
9.1.10.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	71 153,65
9.1.11.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	1. Nedaugiau kaip 50 proc. tinkamų finansuoti išlaidų, išskyrus asmenis, atitinkančius labai mažai įmonei keliamus reikalavimus. 2. Nedaugiau kaip 70 proc. tinkamų finansuoti išlaidų, kai vietos projektą teikia asmenys, atitinkantys labai mažai įmonei keliamus reikalavimus, nurodytus Lietuvos Respublikos smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatyme (taikoma juridiniams asmenims) ir Europos Komisijos 2003 m. gegužės 3 d. rekomendacijoje Nr. 2003/361/EC dėl labai mažos, mažos ir vidutinės įmonės apibrėžimo (taikoma fiziniams asmenims).
9.1.12.	Priemonės įgyvendinimo finansavimo šaltinis:	
9.1.12.1.	<i>EŽŪFKP ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšos</i>	☒
9.1.12.2.	<i>EJRŽF ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšos</i>	☐

9.1.13. VPS priemonė „Parama investicijoms, skirtoms ekonominės veiklos kūrimui ir plėtrai“ (LEADER-19.2-SAVA-7)		
9.1.14.	VPS priemonės tikslas: Ekonominės veiklos kūrimas ir plėtra (įskaitant gamybą, prekybą, paslaugų teikimą, žemės ūkio veiklą, profesinę veiklą), kurią vykdančios siekiama gauti pajamų.	
9.1.15.	Priemonės apibūdinimas	Priemonės įgyvendinimo investicijos skirtos ekonominės veiklos kūrimui ir plėtrai, įsigyjant reikiamą materialinį inventorių, susitvarkant reikalingą viešąją infrastruktūrą. Remiama kaimo vietovėje veikiančių kaimo bendruomenių, visuomeninių organizacijų, kitų kaimo vietovėje įsteigtų arba joje veikiančių viešų juridinių asmenų ekonominė veikla: produktų gamyba ir pardavimas, paslaugų teikimas. Įvairios žmonių veiklų kombinacijos, teikiančios jiems materialinio apsirūpinimo ir suteikiančios motyvacijos aktyviai įsijungti į bendruomeninio gyvenimo struktūras. Šia priemone asociacijos ir viešosios įstaigos, veikiančios Utenos rajono kaimiškose seniūnijose, skatinamos tapti versliomis, sugebančiomis išreikšti save, bendraujančiomis ir bendradarbiaujančiomis, kurios turi galimybes naudotis naujausiomis technologijomis,

		puoselėdamos tautines ir bendruomenines vertybes, besiorientuojančios į ateitį. Šia priemone skatinamas bedarbių (registruotų darbo biržoje), bei jaunimo (iki 29 metų), gyvenančių Utenos rajono kaimo vietovėje, įtraukimas į darbo rinką, juos įdarbinant. Planuojama įgyvendinti 2 vietos projektus ir sukurti 2 naujas darbo vietas. (Priemonė uždaroma)
9.1.16.	Pagal priemonę remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.1.16.1	<i>pelno</i>	☒
9.1.16.2.	<i>ne pelno</i>	☐
9.1.17.	Tinkami paramos gavėjai	1. Teisinis statusas – asociacijos ir viešosios įstaigos. Pobūdis – subjektai registruoti Utenos rajone ir veiklą vykdančys Utenos regiono VVG teritorijoje.
9.1.18.	Priemonės tikslinė grupė	VVG teritorijos gyventojai, paramos gavėjas
9.1.19.	Tinkamumo sąlygos	1. Pareiškėjo steigimo dokumentuose numatyti veiklos tikslai susiję su projekte numatyta vykdyti veikla (-omis) (vertinama pagal pareiškėjo steigimo dokumentų duomenis). 2. Projekto įgyvendinimo metu sukuriama naujos darbo vietos.
9.1.20.	Vietos projektų atrankos kriterijai	1. Į kuriamą (-as) naują (-as) darbo vietą (-as) įdarbinamas (-i) registruotas (-i) darbo biržoje asmuo ir / arba jaunas asmuo (iki 29 metų), kaimo gyventojas (-ai) iš Utenos regiono VVG teritorijos. 2. Projektas įgyvendinamas bendradarbiaujant su kitais subjektais (juridiniais, fiziniiais) partnerystės pagrindu.
9.1.21.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	31 260,75
9.1.22.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	Nedaugiau kaip 95 proc. tinkamų finansuoti išlaidų
9.1.23.	Priemonės įgyvendinimo finansavimo šaltinis:	
9.1.23.1.	<i>EŽŪFKP ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšos</i>	☒
9.1.23.2.	<i>EJRŽF ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšos</i>	☐

9.1.24. VPS priemonė „Parama ne pelno sektoriaus organizacijų investicijoms į socialinio verslo kūrimą ir plėtrą bei užimtumo skatinimą kaimiškose Utenos rajono vietovėse“
(LEADER-19.2-SAVA-8)

9.1.25.	VPS priemonės tikslas: socialinio verslo kaip svarbaus ekonomikos augimo, darbo vietų kūrimo, galimybių mažinti socialinę nelygybę bei atskirtį saviraiškos, ugdymo priemonių pritaikymas praktikoje.	
9.1.26.	Priemonės apibūdinimas	<p>Utenos rajono kaimo vietovėse mažėjant gyventojų skaičiui, atitinkamai mažėja viešųjų paslaugų prieinamumas, nes uždaromi socialinės reikšmės objektai, tokie, kaip mokyklos, ambulatorijos.</p> <p>Pagal šią priemonę vykdomas verslumo skatinimas, remiant ne pelno sektoriaus organizacijų (kaimo bendruomenių, visuomeninių organizacijų, kitų kaimo vietovėje veikiančių viešųjų juridinių asmenų ir viešųjų įstaigų) pastangas, susijusias su socialinio verslo kūrimu ir plėtra kaimo vietovėse. Priemonės įgyvendinimo investicijos (paslaugoms teikti ar produkcijai gaminti reikiamos įrangos įsigijimas ar kita), skirtos naujoms darbo vietoms sukurti, mažinant kaimo gyventojų socialinę atskirtį. Remiama kaimo bendruomenių, visuomeninių organizacijų, kitų kaimo vietovėje veikiančių viešųjų juridinių asmenų ir viešųjų įstaigų ekonominė veikla: produktų gamyba ir pardavimas, paslaugų teikimas, kuri atitinka nacionalinę socialinio verslo koncepciją, patvirtintą 2015 m. balandžio 3 d. Lietuvos Respublikos ūkio ministro įsakymu Nr. 4-207 „Dėl socialinio verslo koncepcijos patvirtinimo“ (toliau – Socialinio verslo koncepcija).</p> <p>Šia priemone asociacijos ir viešosios įstaigos, veikiančios Utenos rajono kaimiškose seniūnijose, skatinamos tapti versliomis, sugebančiomis išreikšti save, bendraujančiomis ir bendradarbiaujančiomis, puoselėjančios tautines ir bendruomenines vertybes, kurios turi galimybes naudotis naujausiomis technologijomis, ir besiorientuojančios į ateitį.</p> <p>Šia priemone skatinamas bedarbių (registruotų darbo biržoje), gyvenančių Utenos rajono kaimo vietovėje, įtraukimas į darbo rinką, juos įdarbinant.</p> <p>Planuojama įgyvendinti 4 vietos projektus (iš jų 1 vietos projektas iš EURI lėšų) ir sukurti 4,5 naujas darbo vietas (iš jų 1,5 naujų darbo vietų iš EURI lėšų).</p> <p>(Priemonė uždaroma)</p>
9.1.27.	Pagal priemonę remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.1.27.1	<i>pelno</i>	☒
9.1.27.2.	<i>ne pelno</i>	☐

9.1.28.	Tinkami paramos gavėjai	1. Teisinis statusas – asociacijos ir viešosios įstaigos. Pobūdis – subjektai registruoti Utenos rajone ir veiklą vykdančys Utenos regiono VVG teritorijoje.
9.1.29.	Priemonės tikslinė grupė	VVG teritorijos gyventojai, paramos gavėjas
9.1.30.	Tinkamumo sąlygos	1. Projekto įgyvendinimo metu sukuriama naujos darbo vietos. 2. Pareiškėjo steigimo dokumentuose numatyti veiklos tikslai susiję su projekte numatyta vykdyti veikla (-omis) (vertinama pagal pareiškėjo steigimo dokumentų duomenis). 3. Projekte numatyto verslo sritis turi atitikti Socialinio verslo koncepciją.
9.1.31.	Vietos projektų atrankos kriterijai	1. Projekte nurodytos veiklos (-ų) tikslas yra mažinti socialinę atskirtį ir skatinti socialinę integraciją. 2. Projektas įgyvendinamas bendradarbiaujant su kitais subjektais (juridiniais, fizininiais) partnerystės pagrindu.
9.1.32.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	58 617,33; 91 584 iš EURI lėšų
9.1.33.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	Nedaugiau kaip 95 proc. tinkamų finansuoti išlaidų
9.1.34.	Priemonės įgyvendinimo finansavimo šaltinis:	
9.1.34.1.	<i>EŽŪFKP ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšos</i>	☒
9.1.34.2.	<i>EJRŽF ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšos</i>	☐

9.1.35. VPS priemonė „Palankių sąlygų sudarymas jaunimui ir jauniems žmonėms kurti verslą ir skatinti užimtumą kaimo vietovėse“ (LEADER-19.2-SAVA-9)		
9.1.36.	VPS priemonės tikslas: Sudaryti galimybes vietos jaunimui ir jauniems žmonėms pasinaudoti paramos lėšomis verslo pradžiai ir/ ar tolesnei plėtrai	
9.1.37.	Priemonės apibūdinimas	Remiantis Utenos rajono kaimo seniūnijų pateiktais duomenimis apie jose gyvenančių žmonių skaičių pagal amžiaus grupes, nuo 2012 m. iki 2014 metų jaunimo (nuo 14 iki 29 m.) sumažėjo 14 proc. ir jaunų žmonių (nuo 30 iki 39 m.) - 9 proc. Šio rodiklio kitimo pagrindinės priežastys, tai esanti bedarbiystė kaime, mažas užimtumas, kurios įtakojo mažėjantį gimstamumą bei gyventojų migraciją į miestus, emigraciją į užsienį. Pagal priemonę parama, kurios tikslinis gavėjas jaunimas iki 29 metų ir jauni žmonės iki 40 metų amžiaus, teikiama ūkininkams, kaimo gyventojams, mažoms, labai mažoms ir vidutinėms įmonėms, kuriančioms ar plečiančioms verslą, didinant užimtumą Utenos rajono kaimo vietovėse.

		<p>Tinkami paramos gavėjai – Utenos regiono VVG veiklos teritorijoje (Utenos rajono kaimo seniūnijose), registruoti privatūs juridiniai asmenys / deklaruojant nuolatinę gyvenamąją vietą fiziniai asmenys / įregistravę žemės ūkio valdą ir ūkį ūkininkai.</p> <p>Šia priemone skatinamas jaunimo ir jaunų žmonių užimtumas kaime, jiems skiriant paramą jų verslo kūrimui ar plėtrai kaime, bei mažinti jaunimo išvykimą į miestą, emigraciją į užsienį ir kviečiant sugrįžti.</p> <p>Parama nėra skiriama tiesiogiai žemės ūkio plėtrai, įsigyjant technikos ar technologijų, skirtų žemės ūkio produktų gamybai.</p> <p>Numatyta skirti paramą ne žemės ūkio verslui, kaimo turizmo plėtrai, tradicinių amatų vystymui, produktų gamybai ir pardavimui, paslaugų teikimui.</p> <p>Pagal minėtą priemonę skatinamas naujų inovacijų diegimas, todėl prioritetą bus skiriamas projektų teikėjams, kurie atitiks šį taikomą atrankos kriterijų.</p> <p>Planuojama įgyvendinti 4 vietas projektus ir sukurti 4,5 naujas darbo vietas.</p> <p>(Priemonė uždaroma)</p>
9.1.38.	Pagal priemonę remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.1.38.1	<i>pelno</i>	☒
9.1.38.2.	<i>ne pelno</i>	☐
9.1.39.	Tinkami paramos gavėjai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Teisinis statusas – fiziniai asmenys. Pobūdis – ūkininkai ir kaimo gyventojai (asmenys nuo 18 iki 40 metų amžiaus). 2. Teisinis statusas - privatūs juridiniai asmenys. Pobūdis – labai mažos, mažos ir vidutinės įmonės, kurių steigėjas nuo 18-40 metų amžiaus. <p>Utenos regiono VVG veiklos teritorijoje (Utenos rajono kaimo seniūnijose), registruoti privatūs juridiniai asmenys / deklaruojant nuolatinę gyvenamąją vietą fiziniai asmenys / įregistravę žemės ūkio valdą ir ūkį ūkininkai.</p>
9.1.40.	Priemonės tikslinė grupė	Paramos gavėjas
9.1.41.	Tinkamumo sąlygos	<ol style="list-style-type: none"> 1. Projekto įgyvendinimo metu sukuriamos naujos darbo vietos. 2. Pareiškėjas juridinis asmuo yra registruotas Utenos rajono kaimo vietovėje ir veikiantis Utenos rajono savivaldybės teritorijoje. Pareiškėjas fizinis asmuo, kurio nuolatinė gyvenamoji vieta Utenos rajono kaimo vietovėje.
9.1.42.	Vietos projektų atrankos kriterijai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Didelis naujų darbo vietų skaičius 2. Projekto įgyvendinimo metu diegiamos inovacijos Utenos rajono savivaldybės mastu.

9.1.43.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	39 095,75
9.1.44.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	1. Nedaugiau kaip 50 proc. tinkamų finansuoti išlaidų, išskyrus asmenis, atitinkančius labai mažai įmonei keliamus reikalavimus. 2. Nedaugiau kaip 70 proc. tinkamų finansuoti išlaidų, kai vietos projektą teikia asmenys, atitinkantys labai mažai įmonei keliamus reikalavimus, nurodytus Lietuvos Respublikos smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatyme (taikoma juridiniams asmenims) ir Europos Komisijos 2003 m. gegužės 3 d. rekomendacijoje Nr. 2003/361/EC dėl labai mažos, mažos ir vidutinės įmonės apibrėžimo (taikoma fiziniams asmenims).
9.1.45.	Priemonės įgyvendinimo finansavimo šaltinis:	
9.1.45.1.	<i>EŽŪFKP ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšos</i>	☒
9.1.45.2.	<i>EJRŽF ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšos</i>	☐

9.1.46. VPS priemonė „Priemonė: „Mokymų, skirtų žinių atnaujinimui ir įgūdžių formavimui, vykdymas, edukacinių programų, Utenos krašto gamtos ir kultūros savitumo išsaugojimui ir plėtrai, kūrimas bei įgyvendinimas“ (LEADER-19.2- SAVA -10)

9.1.47. VPS priemonės tikslas: skatinti mokymosi visą gyvenimą pagrindu bendradarbiavimą, žinių bazės vystymą, edukacinių programų, orientuotų į Utenos krašto gamtos ir kultūros savitumo išsaugojimą, sudarymą.

9.1.48. Priemonės apibūdinimas

Mokymosi visą gyvenimą pagrindu, priemonės įgyvendinimas paskatins įvairių amžiaus grupių ir skirtingų pomėgių kaimo gyventojus bendradarbiauti tarpusavyje ir mokymo procesą pavers išskirtiniu bendruomenės įvykiu, telkiančiu bendruomenę ir atskleidžiančiu naujas užimtumo skatinimo galimybes.

Pagal šią priemonę planuojamos edukacinės programos pagal:

1. Amžiaus grupės: vaikams, jaunoms mamoms, jauniems ūkininkams, jauniems amatininkams, jaunimo edukacijos senjorams ir kt.
2. Pagal veiklos sritį: kultūros (amatų mokymai), kulinarinio paveldo (maisto ruošimas ir degustacijos), sociokultūrinės (laisvalaikio praleidimo), sveikatinimo (per sportą ir žolininkystę), gamtos pažinimo (per gamtos paveldo objektus) ir kt.

Paminėtina, kad kuriamos edukacinės programos prisidės prie sukauptos Utenos krašto amatininkų, meno žmonių patirties perdavimo jaunimui, įtraukiant minėtas grupes.

Ši priemonė pasitarnautų kultūros edukacijoms bei puoselėjimui tiek tarp Utenos krašto žmonių, tiek

		<p>pristatant savąjį kraštą atvykstantiesiems svečiams, kultūrinio turizmu besidomintiems turistams.</p> <p>Įgyvendinami šios priemonės projektai leis įtraukti vietos gyventojus į paslaugų teikimo atvykstantiems turistams kokybės gerinimą, patiems semiantis naujų žinių ir formuojant bendravimo ir bendradarbiavimo įgūdžius.</p> <p>Pagal šią priemonę darbo vietos bus kuriamos netiesiogiai. Asmenys, įgiję žinių ir įgūdžių mokymų metu bei suinteresuoti rengti ir organizuoti projektų metu sukurtas edukacines programas, tęs veiklas pagal verslo liudijimus, darbo sutartis ar kita.</p> <p>Planuojama įgyvendinti 10 vietų projektų, kurių metu nebus kuriamos tiesioginės darbo vietos.</p> <p>(Priemonė tęsiama)</p>
9.1.49.	Pagal priemonę remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.1.49.1	<i>pelno</i>	☐
9.1.49.2.	<i>ne pelno</i>	☒
9.1.50.	Tinkami paramos gavėjai	<p>1. Teisinis statusas – asociacijos, labdaros ir paramos fondai ir viešosios įstaigos.</p> <p>Pobūdis – subjektai registruoti Utenos rajone ir veiklą vykdančys Utenos regiono VVG teritorijoje.</p>
9.1.51.	Priemonės tikslinė grupė	VVG teritorijos gyventojai
9.1.52.	Tinkamumo sąlygos	<p>1. Edukacinės programos sukūrimas</p> <p>2. Projekto poreikis pagrįstas atliktomis apklausomis, tyrimais, analize ir pan.</p>
9.1.53.	Vietos projektų atrankos kriterijai	<p>1. Didesnis projekto naudos gavėjų skaičius.</p> <p>2. Projektas įgyvendinamas bendradarbiavimo su kitais subjektais, kurie dalyvauja projekto veiklose, pagrindu.</p>
9.1.54.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	9766,10
9.1.55.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	Iki 100 proc. tinkamų finansuoti išlaidų.
9.1.56.	Priemonės įgyvendinimo finansavimo šaltinis:	
9.1.56.1.	<i>EŽŪFKP ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšos</i>	☒
9.1.56.2.	<i>EJRŽF ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšos</i>	☐

9.1.57. VPS prioritetas Nr. III “INOVACIJŲ PLĖTRA, PRIDĖTINĖS VERTĖS BEI DARBO VIETŲ KŪRIMAS UTENOS ŽVEJYBOS IR AKVAKULTŪROS REGIONE”	
9.1.58. VPS priemonė „Žuvininkystės verslo kūrimas ir plėtra Utenos rajone“ (BIVP-AKVA-SAVA-1)	
9.1.58.	VPS priemonės tikslas: Darbo vietų kūrimas ir įsidarbinimo galimybių didinimas, kuriant ir plečiant žvejybos ir akvakultūros verslą, modernizuojant esamas bei diegiant naujas produktų perdirbimo technologijas.

9.1.59.	Priemonės apibūdinimas	<p>Žvejybos ir akvakultūros verslo kūrimas ir plėtra, produktų perdirbimo modernizavimas, skatinant naujų technologijų diegimą ir naujų produktų kūrimą. Viena iš vietinio verslo, dirbančio žvejybos ir akvakultūros perdirbimo srityje, problema ta, kad regione šis verslas pakankamai naujas ir neišplėtotas.</p> <p>Priemonė skirta darbo vietoms kurti panaudojant privačią iniciatyvą. Priemonės įgyvendinimas skatins žvejybos ir akvakultūros produktų gamybos ir perdirbimo augimą, taip pat naujų produktų kūrimą panaudojant jau turimus ir naujus resursus, bei technologijas.</p> <p>Tinkami paramos gavėjai – tai Utenos regiono VVG veiklos teritorijoje (Utenos rajono kaimo seniūnijose), registruoti privatūs juridiniai asmenys / deklaratyvu nuolatine gyvenamąją vietą fiziniai asmenys / įregistravę žemės ūkio valdą ir ūkį ūkininkai.</p> <p>Planuojama įgyvendinti 3 vietas projektus ir sukurti 4 naujas darbo vietas.</p> <p>(Priemonė uždaroma)</p>
9.1.60.	Pagal priemonę remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.1.60.1	<i>pelno</i>	☒
9.1.60.2.	<i>ne pelno</i>	☐
9.1.61.	Tinkami paramos gavėjai	<p>1. Teisinis statusas – privatūs juridiniai asmenys. Pobūdis – labai mažos, mažos ir vidutinės įmonės.</p> <p>2. Teisinis statusas – fiziniai asmenys. Pobūdis – ūkininkai ir /arba kaimo gyventojai turintys verslo liudijimą arba dirbantys su individualios veiklos pažyma.</p>
9.1.62.	Priemonės tikslinė grupė	VVG teritorijoje veikiantys privatūs juridiniai ir fiziniai asmenys.
9.1.63.	Tinkamumo sąlygos	<p>1. Darbo vietų sukūrimas</p> <p>2. Pareiškėjas juridinis asmuo yra registruotas Utenos rajono kaimo vietovėje ir veikiantis Utenos rajono savivaldybės teritorijoje. Pareiškėjas fizinis asmuo, kurio nuolatinė gyvenamoji vieta yra Utenos rajono kaimo vietovėje.</p>
9.1.64.	Vietos projektų atrankos kriterijai	<p>1. Didesnis naujų darbo vietų skaičius</p> <p>2. Projekto įgyvendinimo metu diegiamos inovacijos Utenos rajono savivaldybės mastu.</p>
9.1.65.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	65 650,00
9.1.66.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	<p>1. Nedaugiau kaip 50 proc. tinkamų finansuoti išlaidų, kai vietos projektas yra privataus verslo pobūdžio ir jį teikia privatus juridinis arba fizinis asmuo.</p> <p>2. Nedaugiau kaip 80 proc. tinkamų finansuoti išlaidų, kai vietos projektas yra privataus verslo pobūdžio ir jį teikia privatus juridinis arba fizinis asmuo, ir vietos projektas yra inovatyvus vietos lygiu.</p>
9.1.67.	Priemonės įgyvendinimo finansavimo šaltinis:	

9.1.67.1.	<i>EŽŪFKP ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšos</i>	☐
9.1.67.2.	<i>EJRŽF ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšos</i>	☒

9.1.58. VPS priemonė „Sveikatingumo skatinimas bei geresnių galimybių žūklės mėgėjų bei nardytojų veiklai sudarymas Utenos rajone“ (BIVP-AKVA- SAVA-2)		
9.1.58.	VPS priemonės tikslas: Utenos kaip žvejybos regiono konkurencinio pranašumo kūrimas per veiklas, žuvininkystės paveldo ir kultūros puoselėjimas, su gamtosauga susijusio sąmoningumo skatinimas.	
9.1.59.	Priemonės apibūdinimas	<p>Utenos kraštas garsėja savo ežerais, tačiau šis gamtos duotas potencialas nėra pilnai išnaudotas kuriant Utenos kaip žvejybos regiono konkurencinį pranašumą, nekuriamos priemonės turimam žuvininkystės paveldo pristatymui visuomenei, su gamtosauga susijusio sąmoningumo ugdymui.</p> <p>VPS priemonės tikslui įgyvendinti galimos veiklos:</p> <ul style="list-style-type: none"> - teminių žvejų kaimelių tvarkymas, įrengimas ar pritaikymas kultūros ir turizmo reikmėms; - žuvininkystės ekspozicijų įrengimas, pritaikymas kultūros ir turizmo reikmėms; - žvejo šventėms organizuoti; - kultūrinių ir pažintinių maršrutų, teminių takų, susijusių su žuvininkyste, įrengimas; - priemonių, susijusių su žuvininkystės tradicinių amatų, kultūros ir paveldo išsaugojimo kūrimu. <p>Įgyvendinant šią VPS priemonę vietos gyventojai bus integruojami į vietos bendruomenės veiklas, ši priemonė formuos jaunų žmonių savimone, propaguos sveiką gyvenimo būdą, leis pajusti bendras Utenos krašto, kaip žvejybos regiono, vertybes, taip didės teritorinė sanglauda. Priemonė skirta sveikatingumo, mėgėjiškos sportinės žūklės bei nardytojų veiklos skatinimui pasitelkiant vietos jaunimą rūpintis retų ir nykstančių vietinių žuvų ir vėžių formų išlikimu bei biologinės įvairovės išsaugojimu. Pavyzdžiui tokių inovacijų, kaip dirbtinių nerštaviečių įrengimas, į šią veiklą įtraukiant nardytojus ir vietinį jaunimą.</p> <p>Planuojama įgyvendinti 3 vietos projektus. Pagal šią priemonę darbo vietos nebus kuriamos.</p> <p>(Priemonė uždaroma)</p>
9.1.60.	Pagal priemonę remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.1.60.1	<i>pelno</i>	☐
9.1.60.2.	<i>ne pelno</i>	☒
9.1.61.	Tinkami paramos gavėjai	1. Teisinis statusas – asociacijos, paramos bei labdaros fondai ir viešosios įstaigos.

		Pobūdis – subjektai registruoti Utenos rajone ir veiklą vykdančys Utenos regiono VVG teritorijoje.
9.1.62.	Priemonės tikslinė grupė	VVG teritorijos gyventojai, paraiškavas
9.1.63.	Tinkamumo sąlygos	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pareiškėjas juridinis asmuo yra registruotas Utenos rajone ir veikiantis Utenos regiono VVG teritorijoje. 2. Pareiškėjo steigimo dokumentuose numatyti veiklos tikslai susiję su projekte numatyta vykdyti veikla (-omis) (vertinama pagal pareiškėjo steigimo dokumentų duomenis).
9.1.64.	Vietos projektų atrankos kriterijai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Projektas įgyvendinamas bendradarbiavimo su kitais subjektais, kurie dalyvauja projekto veiklose, pagrindu. 2. Projektą teikia jaunimo, su jaunimu dirbanti organizacija.
9.1.65.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	19 774,00
9.1.66.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	Nedaugiau kaip 95 proc. tinkamų finansuoti išlaidų.
9.1.67.	Priemonės įgyvendinimo finansavimo šaltinis:	
9.1.67.1.	<i>EŽŪFKP ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšos</i>	☐
9.1.67.2.	<i>EJRŽF ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšos</i>	☒

9.2. VPS priemonės, turinčios veiklos sritis

9.2.1.	VPS prioritetas Nr. I „VIEŠOSIOS INFRASTRUKTŪROS KŪRIMAS IR TVARKYMAS SKATINANT EKONOMINĘ, SOCIALINĘ, KULTŪRINĘ VEIKLĄ“	
9.2.2.	VPS priemonė „Parama investicijoms į viešosios infrastruktūros kūrimą bei kultūros paveldo objektų atnaujinimą ir pritaikymą bendruomenės poreikiams“ kodas LEADER-19.2- SAVA-5)	
9.2.3.	VPS priemonės tikslas: Atnaujinti mažos apimties infrastruktūrą, pritaikyti bendruomenės poreikiams kultūros paveldo objektus bei tinkamai panaudoti rekreaciniu požiūriu vertingas teritorijas	
9.2.4.	1 veiklos sritis	„Parama investicijoms į viešųjų erdvių sutvarkymą ir infrastruktūros atnaujinimą“ (kodas LEADER-19.2-SAVA -5.1.)
9.2.4.1.	Veiklos srities apibūdinimas	<p>Kaimiškose seniūnijose bus tvarkoma infrastruktūra, įrengiant parkuose ir skvereliuose komunikacijas, pastatant suoliukus, suformuojant takelius, žalias vejas, kur miestelių ir kaimų gyventojai bei svečiai galėtų praleisti savo laisvalaikį. Šiuo metu teikiama labai mažai laisvalaikio praleidimo paslaugų.</p> <p>Atsižvelgiant į vietos gyventojų poreikius, planuojama teikti sociokultūrinės paslaugas asmenims ir</p>

		<p>organizacijoms - kas sudarytų sąlygas ir ugdytų bendruomenės narių gebėjimus kultūringai praleisti laisvalaikį. Numatomos teikti laisvalaikio organizavimo paslaugos ženkliai prisidėtų prie visuomenės narių bendravimo skatinimo, sveiko gyvenimo būdo propagavimo ir saugumo stiprinimo. Sociokultūrinės paslaugos būtų teikiamos kaimiškujų seniūnijų parkuose bei skvereliuose seniūnijų miestelių šventėse, mugėse, bendruomenių sueigose bei savaitgaliais.</p> <p>Priemonei numatytos skirti investicijos bus skirtos viešųjų erdvių sutvarkymui ir infrastruktūros atnaujinimui. Veiklos sritimi numatoma remti projektus, skirtus viešojo naudojimo infrastruktūros sutvarkymui, atnaujinimui ir pritaikymui ekonominiam, socialiniam ir kultūriniam užimtumui. Planuojama įgyvendinti 1 vietos projektą. Pagal šią priemonę naujos darbo vietos nekuriamos.</p> <p>(Priemonės veiklos sritis tęsiama)</p>
9.2.4.2.	Pagal veiklos sritį remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.2.4.2.1.	<i>pelno</i>	☐
9.2.4.2.2.	<i>ne pelno</i>	☒
9.2.4.3.	Tinkami paramos gavėjai	<p>1. Teisinis statusas – asociacijos, viešosios įstaigos ir biudžetinės įstaigos.</p> <p>Pobūdis – subjektai registruoti Utenos rajone ir veiklą vykdančios Utenos regiono VVG teritorijoje. Tai kaimo bendruomenės, visuomeninės organizacijos, savivaldybė, kiti VVG teritorijoje įsteigti ir (arba) joje veikiantys viešieji juridiniai asmenys.</p>
9.2.4.4.	Priemonės veiklos srities tikslinė grupė	Utenos rajono kaimo vietovių gyventojai
9.2.4.5.	Tinkamumo sąlygos	<p>1. Pareiškėjo steigimo dokumentuose numatyti veiklos tikslai susiję su projekte numatyta vykdyti veikla (-omis) (vertinama pagal pareiškėjo steigimo dokumentų duomenis. Ši sąlyga netaikoma pareiškėjui Utenos rajono savivaldybės administracijai ir jos biudžetinėms įstaigoms, kurių veiklos tikslai apima visą Utenos rajoną.</p> <p>2. Projekto poreikis yra suderintas su Utenos rajono savivaldybe (Utenos rajono savivaldybės administracijos ir / ar tarybos pritarimas projekto idėjai), kai to reikalauja teisės aktai.</p>
9.2.4.6.	Vietos projektų atrankos kriterijai	<p>1. Projektas įgyvendinamas su partneriais, mažiausiai iš dviejų skirtingų sektorių.</p> <p>2. Didesnis sutvarkytose viešosiose erdvėse ir atnaujintoje infrastruktūroje vykdomų veiklų skaičius.</p>
9.2.4.7.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	40 045,00

9.2.4.8.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	Nedaugiau kaip 80 proc. tinkamų finansuoti išlaidų
9.2.4.9.	Priemonės veiklos srities finansavimo šaltinis:	
9.2.4.9.1.	<i>EŽŪFKP ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšos</i>	☒
9.2.4.9.2.	<i>EJRŽF ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšos</i>	☐
9.2.5.	2 veiklos sritis	„Parama investicijoms į kaimo kultūros paveldo objektų atnaujinimą, kraštovaizdį“ (kodas) LEADER-19.2- SAVA -5.2.
9.2.5.1.	Veiklos srities apibūdinimas	<p>Priemonei numatytos investicijos bus skirtos kaimo Utenos rajono kaimiškoje teritorijoje esančių kultūros paveldo objektų tokių kaip viešieji archeologijos, istorijos, meno, mokslo ir technikos, urbanistikos paveldo objektai, folkloras, kulinarija, tradicijos ir liaudies amatai, šiuolaikiniai meno kūriniai ir mokslo laimėjimai, kolekcijos, kiti kultūros objektai ir saugomos teritorijos ir kiti, kurių vertybės sudaro galimybes naudoti juos vietos gyventojų poreikiams bei verslumo skatinimui – teikiant paslaugas įvairioms turizmo rūšims, atnaujinimui. Taip pat kraštovaizdžio formavimui. Investicijos pagal priemonę ir jos veiklos sritį galės būti skiriamos istorinę, etnokultūrinę, architektūrinę ar kitokią kultūrinę vertę turinčių nekilnojamųjų kultūros paveldo objektų ir vietovių tvarkybos darbams, bei parama tradicinių amatų veikloms. Per šią priemonę numatoma plėsti rajono kultūros ištekliams paremtų prekių ir paslaugų pasiūlą, išsaugojant ir puoselėjant Utenos rajono kaimo vietovių identitetą, gerinti rajono turistinį įvaizdį. Priemonė prisidėtų ieškant potencialių turistų pritraukimo būdų ir siekiant geriau pritaikyti kultūrinį paveldą vietos gyventojų ir turistų poreikiams, tapti konkurencinga gyvenamąja vietoje.</p> <p>Veiklos sritimi numatoma remti projektus, skirtus kaimo kultūros objektų atnaujinimui bei kraštovaizdžio formavimui ir jų panaudojimui jaunimo, kultūrinei, laisvalaikio, poilsio, sporto, ir kitomis veiklomis kaime plėtoti Planuojama įgyvendinti 1 vietos projektą. Pagal šią priemonę naujos darbo vietos nekuriamos.</p> <p>(Priemonės veiklos sritis uždaroma)</p>
9.2.5.2.	Pagal veiklos sritį remiamų vietos projektų pobūdis:	

9.2.5.2.1.	<i>pelno</i>	☐
9.2.5.2.2.	<i>ne pelno</i>	☒
9.2.5.3.	Tinkami paramos gavėjai	1. Teisinis statusas – asociacijos, viešosios įstaigos ir biudžetinės įstaigos. Pobūdis – subjektai registruoti Utenos rajone ir veiklą vykdančios Utenos regiono VVG teritorijoje. Tai kaimo bendruomenės, visuomeninės organizacijos, savivaldybė, kiti VVG teritorijoje įsteigti ir (arba) joje veikiančios viešieji juridiniai asmenys.
9.2.5.4.	Priemonės veiklos srities tikslinė grupė	Utenos rajono kaimo vietovių gyventojai
9.2.5.5.	Tinkamumo sąlygos	1. Pareiškėjo steigimo dokumentuose numatyti veiklos tikslai susiję su projekte numatyta vykdyti veikla (-omis) (vertinama pagal pareiškėjo steigimo dokumentų duomenis. Ši sąlyga netaikoma pareiškėjui Utenos rajono savivaldybės administracijai ir jos biudžetinėms įstaigoms, kurių veiklos tikslai apima visą Utenos rajoną. 2. Projekto poreikis yra suderintas su Utenos rajono savivaldybe (Utenos rajono savivaldybės administracijos ir / ar tarybos pritarimas projekto idėjai), kai to reikalauja teisės aktai.
9.2.5.6.	Vietos projektų atrankos kriterijai	1. Projekte numatytas tvarkomas kultūros paveldas įtrauktas į kultūros vertybių sąrašą. 2. Didesnis atnaujintuose kultūros objektuose vykdomų veiklų skaičius.
9.2.5.7.	Didžiausia paramos suma projektui (Eur)	195321,00
9.2.5.8.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	Nedaugiau kaip 80 proc. tinkamų finansuoti išlaidų
9.2.5.9.	Priemonės veiklos srities finansavimo šaltinis:	
9.2.5.9.1.	<i>EŽŪFKP ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšos</i>	☒
9.2.5.9.2.	<i>EJRŽF ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšos</i>	☐

10. VPS įgyvendinimo veiksmų planas			
	Planuojami veiksmai	Sąsaja su VPS ir priemonėmis	ES fondas (EŽŪFKP, EJRŽF)
10.1.	2015 m.		
10.1.1.	Susiję su VPS įgyvendinimu: VPS pateikimas vertinimui.	-	-
10.1.2.	Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu. Parengtos VPS pristatymas VVG visuotiniame susirinkime, Utenos rajono gyventojams, dalyvaujant renginiuose, potencialių vietos projektų pareiškėjų teikėjų konsultavimas.	AKTYVUMO SKATINIMO VEIKSMAI SUSIJĘ SU VISOMIS 1-OJO, 2-OJO IR 3-OJO PRIORITETO PRIEMONĖMIS	EŽŪFKP, EJRŽF
10.2.	2016 m.		
10.2.1.	Susiję su VPS įgyvendinimu: 1. VPS pristatymas ŽŪM PAK; 2. VVG administracijos darbuotojų atranka ir sutarčių pasirašymas; 3. VPS įgyvendinimo sutarties derinimas su Agentūra ir jos pasirašymas; 4. VVG valdybos ir narių informavimas apie pasirašytą VPS įgyvendinimo sutartį; 5. Patvirtintos VPS pristatymas VVG valdybai ir aptarimas; 6. Metinio VPS administravimo išlaidų poreikio, avansinio mokėjimo prašymo, ataskaitų ir kitos informacijos teikimas Agentūrai; 7. Viešųjų pirkimų, susijusių su VPS administravimo išlaidomis, vykdymas ir derinimas; 8. Dalyvavimas VVG tinklo veikloje, Agentūros, ŽŪM ir susijusiuose su LEADER programa renginiuose Lietuvoje ir ES šalyse; 9. Potencialių vietos projektų pareiškėjų konsultavimas; 10. VPS įgyvendinimo stebėsenos organizavimas; 11. VPS įgyvendinimo eigos apžvalga ir aptarimas.	VPS ĮGYVENDINIMO VEIKSMAI SUSIJĘ SU VISOMIS 1-OJO, 2-OJO IR 3-OJO PRIORITETO PRIEMONĖMIS	EŽŪFKP EJRŽF
10.2.2.	Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu: 1. Interneto svetainės modifikavimas, palaikymas ir priežiūra. Informacijos apie VPS įgyvendinimo eigą talpinimas interneto svetainėje; 2. Aiškinamojo stendo įrengimas;	AKTYVUMO SKATINIMO VEIKSMAI SUSIJĘ SU VISOMIS 1-OJO,	EŽŪFKP EJRŽF

	<p>3. Informacijos apie planuojamus ir įvykusius renginius viešinimas;</p> <p>4. Rengiami lankstinukai, atmintinės pareiškėjams;</p> <p>5. Utenos rajono bendruomenių forumas, kurio metu vykdomas VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimas, pristatant VPS, diskutuojama apie pirmo kvietimo paskelbimą.</p>	2-OJO IR 3-OJO PRIORITETO PRIEMONĖMIS	
10.3.	2017 m.		
10.3.1.	<p>Susiję su VPS įgyvendinimu:</p> <p>1. Metinės ataskaitos rengimas, tvirtinimas ir teikimas Agentūrai už 2016 m.</p> <p>2. I-ojo ir II-ojo mokėjimo prašymų teikimas Agentūrai;</p> <p>3. Viešųjų pirkimų, susijusių su VPS administravimo išlaidomis, vykdymas ir derinimas;</p> <p>4. Potencialių projektų pareiškėjų konsultavimas;</p> <p>5. Metinio VPS administravimo išlaidų poreikio aprašo rengimas ir teikimas Agentūrai;</p> <p>6. Dalyvavimas VVG tinklo veikloje, Agentūros, ŽŪM ir susijusiuose su LEADER programa renginiuose Lietuvoje ir ES šalyse;</p> <p>7. VPS įgyvendinimo stebėsenai reikalingų duomenų rinkimas ir analizė;</p> <p>8. VPS įgyvendinimo eigos apžvalga ir aptarimas;</p> <p>9. 1-ojo kvietimo teikti vietos projektų paraiškas finansavimo sąlygų aprašų rengimas, teikimas derinimui.</p>	VPS ĮGYVENDINIMO VEIKSMAI SUSIJĘ SU VISOMIS 1-OJO, 2-OJO IR 3-OJO PRIORITETO PRIEMONĖMIS	EŽŪFKP
10.3.2.	<p>Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:</p> <p>1. Interneto svetainės palaikymas ir priežiūra, svetainės informacijos atnaujinimas, duomenų apie VPS įgyvendinimo eigą skelbimas;</p> <p>2. Informacijos apie planuojamus ir įvykusius renginius viešinimas;</p> <p>3. Potencialių vietos projektų vykdytojų konsultavimas ir aktyvinimas;</p> <p>4. Rengiami lankstinukai, atmintinės pareiškėjams.</p>	AKTYVUMO SKATINIMO VEIKSMAI SUSIJĘ SU VISOMIS 1-OJO, 2-OJO IR 3-OJO PRIORITETO PRIEMONĖMIS	EŽŪFKP
10.4.	2018 m.		
10.4.1.	<p>Susiję su VPS įgyvendinimu:</p> <p>1. Ataskaitos rengimas, tvirtinimas ir teikimas Agentūrai už 2017 m.;</p> <p>2. III-ojo ir IV-ojo mokėjimo prašymų teikimas Agentūrai;</p> <p>3. Metinio VPS administravimo išlaidų poreikio aprašo rengimas ir teikimas Agentūrai;</p>	VPS ĮGYVENDINIMO VEIKSMAI SUSIJĘ SU VISOMIS 1-OJO, 2-OJO IR 3-OJO	EŽŪFKP EJRŽF

	<p>4. Viešųjų pirkimų, susijusių su VPS administravimo išlaidomis, vykdymas ir derinimas;</p> <p>5. Dalyvavimas VVG tinklo veikloje, Agentūros, ŽŪM ir susijusiuose su LEADER programa renginiuose Lietuvoje ir ES šalyse;</p> <p>6. VPS įgyvendinimo stebėsenos organizavimas;</p> <p>7. 1-ojo kvietimo teikti vietos projektų paraiškas finansavimo sąlygų aprašų rengimas, suderinimas su Agentūra, kvietimo skelbimas, vietos projektų surinkimas, vertinimas, tvirtinimas ir sutarčių su vietos projektų vykdytojais pasirašymas;</p> <p>8. 2-ojo kvietimo teikti vietos projektų paraiškas finansavimo sąlygų aprašų rengimas, suderinimas su Agentūra, kvietimo skelbimas, vietos projektų rinkimas;</p> <p>9. 3-ojo kvietimo teikti vietos projektų paraiškas finansavimo sąlygų aprašų rengimas, suderinimas su Agentūra, kvietimo skelbimas, vietos projektų surinkimas, vertinimas;</p> <p>10. 4-ojo kvietimo teikti vietos projektų paraiškas finansavimo sąlygų aprašų rengimas, suderinimas su Agentūra, kvietimo skelbimas, vietos projektų surinkimas, vertinimas;</p> <p>11. 5-ojo kvietimo teikti vietos projektų paraiškas finansavimo sąlygų aprašų rengimas, kvietimo skelbimas, vietos projektų surinkimas, vertinimas;</p> <p>12. Projektų pareiškėjų ir vykdytojų konsultavimas.</p>	<p>PRIORITETO PRIEMONĖMIS</p>	
10.4.2.	<p>Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Interneto svetainės palaikymas ir priežiūra, svetainės informacijos atnaujinimas, duomenų apie VPS įgyvendinimo eigą skelbimas; 2. Potencialių vietos projektų vykdytojų konsultavimas ir aktyvinimas; 3. Rengiami lankstinukai, atmintinės pareiškėjams; 4. Bus vykdomas potencialių vietos pateikėjų forumas, kuris susidės iš informacinių ir mokomųjų renginių; 5. Kvietimų teikti vietos projektų paraiškas ir su kvietimu susijusių dokumentų viešinimas, informacijos apie įgyvendinamus projektus viešinimas; 6. Kvietimų vietos projektų vertinimo ir tvirtinimo rezultatų viešinimas; 7. Kvietimų teikti vietos projektų paraiškas viešinimas regioninėje spaudoje, internetinėje svetainėje, informacija tiesiogiai siunčiama potencialiems VP pareiškėjams. 	<p>AKTYVUMO SKATINIMO VEIKSMAI SUSIJĘ SU VISOMIS 1-OJO, 2-OJO IR 3-OJO PRIORITETO PRIEMONĖMIS</p>	<p>EŽŪFKP</p> <p>EJRŽF</p>
10.5.	2019 m.		
10.5.1.	<p>Susiję su VPS įgyvendinimu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ataskaitos rengimas, tvirtinimas ir teikimas Agentūrai už 2018 m. 2. V-ojo ir VI-ojo mokėjimo prašymų teikimas Agentūrai; 	<p>VPS ĮGYVENDINIMO VEIKSMAI SUSIJĘ</p>	<p>EŽŪFKP</p> <p>EJRŽF</p>

	<p>3. Viešųjų pirkimų, susijusių su VPS administravimo išlaidomis, vykdymas ir derinimas;</p> <p>4. Metinio VPS administravimo išlaidų poreikio aprašo rengimas ir teikimas Agentūrai;</p> <p>5. Dalyvavimas VVG tinklo veikloje, Agentūros, ŽŪM ir susijusiuose su LEADER programa renginiuose Lietuvoje ir ES šalyse;</p> <p>6. VPS įgyvendinimo stebėsenos organizavimas;</p> <p>7. Pasirengimas VPS peržiūrai;</p> <p>8. Projektų pareiškėjų ir vykdytojų konsultavimas;</p> <p>9. 1-ojo kvietimo vietos projektų tvirtinimas ir sutarčių su vietos projektų vykdytojais pasirašymas;</p> <p>10. 3-ojo kvietimo vietos projektų tvirtinimas ir sutarčių pasirašymas;</p> <p>11. 4-ojo kvietimo vietos projektų tvirtinimas ir sutarčių pasirašymas;</p> <p>12. 5-ojo kvietimo vietos projektų vertinimas, tvirtinimas ir sutarčių su vietos projektų vykdytojais pasirašymas;</p> <p>13. 6-ojo kvietimo teikti vietos projektų paraiškas finansavimo sąlygų aprašų rengimas, kvietimo skelbimas, vietos projektų rinkimas;</p> <p>14. 7-ojo kvietimo teikti vietos projektų paraiškas finansavimo sąlygų aprašų rengimas, kvietimo skelbimas, vietos projektų surinkimas, vertinimas, tvirtinimas ir sutarčių su vietos projektų vykdytojais pasirašymas;</p> <p>15. 8-ojo kvietimo teikti vietos projektų paraiškas finansavimo sąlygų aprašų rengimas, kvietimo skelbimas, vietos projektų surinkimas, vertinimas, tvirtinimas ir sutarčių su vietos projektų vykdytojais pasirašymas;</p> <p>16. 9-ojo kvietimo teikti vietos projektų paraiškas finansavimo sąlygų aprašų rengimas, kvietimo skelbimas, vietos projektų surinkimas, vertinimas;</p> <p>17. 10-ojo kvietimo teikti vietos projektų paraiškas finansavimo sąlygų aprašų rengimas, kvietimo skelbimas, vietos projektų surinkimas, vertinimas;</p> <p>18. Įgyvendinamų vietos projektų priežiūra ir administravimas, viešųjų pirkimų, mokėjimo prašymų, ataskaitų vertinimas, patikrų vietoje organizavimas, kiti vietos projektų administravimo veiksmai.</p>	<p>SU VISOMIS 1-OJO, 2-OJO IR 3-OJO PRIORITETO PRIEMONĖMIS</p>	
10.5.2.	<p>Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:</p> <p>1. Interneto svetainės palaikymas ir priežiūra, svetainės informacijos atnaujinimas, duomenų apie VPS įgyvendinimo eigą skelbimas;</p> <p>2. Potencialių vietos projektų vykdytojų konsultavimas ir aktyvinimas;</p>	<p>AKTYVUMO SKATINIMO VEIKSMAI SUSIJĘ SU VISOMIS 1-OJO,</p>	<p>EŽŪFKP EJRŽF</p>

	<p>3. Rengiami lankstinukai, atmintinės pareiškėjams;</p> <p>4. Kvietimų teikti vietos projektų paraiškas ir su kvietimu susijusių dokumentų viešinimas, informacijos apie įgyvendinamus projektus viešinimas;</p> <p>5. Kvietimų vietos projektų vertinimo ir tvirtinimo rezultatų viešinimas;</p> <p>6. Kvietimų teikti vietos projektų paraiškas viešinimas regioninėje spaudoje, internetinėje svetainėje, informacija tiesiogiai siunčiama potencialiems VP pareiškėjams;</p> <p>7. Bus vykdomas potencialių vietos pateikėjų forumas, kuris susidės iš informacinių ir mokomųjų renginių.</p>	2-OJO IR 3-OJO PRIORITETO PRIEMONĖMIS	
10.6.	2020 m.		
10.6.1.	<p>Susiję su VPS įgyvendinimu:</p> <p>1. Ataskaitos rengimas, tvirtinimas ir teikimas Agentūrai už 2019 m.;</p> <p>2. VII-ojo ir VIII-ojo mokėjimo prašymų teikimas Agentūrai;</p> <p>3. Viešųjų pirkimų, susijusių su VPS administravimo išlaidomis, vykdymas ir derinimas;</p> <p>4. Metinio VPS administravimo išlaidų poreikio aprašo rengimas ir teikimas NMA.</p> <p>5. Dalyvavimas VVG tinklo veikloje, NMA, ŽŪM ir susijusiuose su LEADER programa renginiuose Lietuvoje ir ES šalyse;</p> <p>6. VPS įgyvendinimo stebėsenos organizavimas;</p> <p>7. Įgyvendinamų vietos projektų priežiūra ir administravimas, viešųjų pirkimų, mokėjimo prašymų, ataskaitų vertinimas, patikrų vietoje organizavimas, kiti vietos projektų administravimo veiksmai.</p> <p>9. 9-ojo kvietimo vietos projektų tvirtinimas ir sutarčių su vietos projektų vykdytojais pasirašymas;</p> <p>10. 10-ojo kvietimo vietos projektų tvirtinimas ir sutarčių su vietos projektų vykdytojais pasirašymas;</p> <p>11. 11-ojo kvietimo teikti vietos projektų paraiškas finansavimo sąlygų aprašų rengimas, kvietimo skelbimas, vietos projektų surinkimas, vertinimas, tvirtinimas;</p> <p>12. 12-ojo kvietimo teikti vietos projektų paraiškas finansavimo sąlygų aprašų rengimas, kvietimo skelbimas, vietos projektų surinkimas, vertinimas;</p> <p>13. 13-ojo kvietimo teikti vietos projektų paraiškas finansavimo sąlygų aprašų rengimas, kvietimo skelbimas, vietos projektų surinkimas, vertinimas;</p> <p>14. Projektų pareiškėjų ir vykdytojų konsultavimas.</p>	VPS ĮGYVENDINIMO VEIKSMAI SUSIJĘ SU VISOMIS 1-OJO, 2-OJO IR 3-OJO PRIORITETO PRIEMONĖMIS	EŽŪFKP EJRŽF

10.6.2.	<p>Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Interneto svetainės palaikymas ir priežiūra, svetainės informacijos atnaujinimas, duomenų apie VPS įgyvendinimo eigą skelbimas; 2. Kvietimo teikti vietos projektų paraiškas ir su kvietimu susijusių dokumentų viešinimas, informacijos apie įgyvendinamus projektus viešinimas; 3. Kvietimo vietos projektų vertinimo ir tvirtinimo rezultatų viešinimas; 4. Kvietimo teikti vietos projektų paraiškas viešinimas regioninėje spaudoje, internetinėje svetainėje, informacija tiesiogiai siunčiama potencialiems VP pareiškėjams; 5. Potencialių vietos projektų vykdytojų konsultavimas ir aktyvinimas; 6. Bus vykdomas potencialių vietos pateikėjų forumas, kuris susidės iš informacinių ir mokomųjų renginių. 	<p>AKTYVUMO SKATINIMO VEIKSMAI SUSIJĘ SU VISOMIS 1-OJO, 2-OJO IR 3-OJO PRIORITETO PRIEMONĖMIS</p>	<p>EŽŪFKP EJRŽF</p>
10.7.	2021 m.		
10.7.1.	<p>Susiję su VPS įgyvendinimu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ataskaitos rengimas, tvirtinimas ir teikimas Agentūrai už 2020 m.; 2. IX-ojo ir X-ojo mokėjimo prašymų teikimas Agentūrai; 3. Viešųjų pirkimų, susijusių su VPS administravimo išlaidomis, vykdymas ir derinimas; 4. Metinio VPS administravimo išlaidų poreikio aprašo rengimas ir teikimas Agentūrai. 5. Dalyvavimas VVG tinklo veikloje, NMA, ŽŪM ir susijusiuose su LEADER programa renginiuose; 6. VPS įgyvendinimo stebėsenos organizavimas; 7. Projektų pareiškėjų ir vykdytojų konsultavimas; 8. Įgyvendinamų vietos projektų priežiūra ir administravimas, viešųjų pirkimų, mokėjimo prašymų, ataskaitų vertinimas, patikrų vietoje organizavimas, kiti vietos projektų administravimo veiksmai; 9. 11-ojo kvietimo vietos projektų sutarčių su vietos projektų vykdytojais pasirašymas; 10. 12-ojo kvietimo vietos projektų tvirtinimas ir sutarčių su vietos projektų vykdytojais pasirašymas; 11. 13-ojo kvietimo vietos projektų tvirtinimas ir sutarčių su vietos projektų vykdytojais pasirašymas; 	<p>VPS ĮGYVENDINIMO VEIKSMAI SUSIJĘ SU VISOMIS 1-OJO, 2-OJO IR 3-OJO PRIORITETO PRIEMONĖMIS</p>	<p>EŽŪFKP EJRŽF EURI</p>

	<p>12. 14-ojo kvietimo teikti vietos projektų paraiškas finansavimo sąlygų aprašų rengimas, kvietimo skelbimas, vietos projektų surinkimas, vertinimas, tvirtinimas ir sutarčių su vietos projektų vykdytojais pasirašymas;</p> <p>13. 15-ojo kvietimo teikti vietos projektų paraiškas finansavimo sąlygų aprašų rengimas, kvietimo skelbimas, vietos projektų surinkimas, vertinimas, tvirtinimas ir sutarčių su vietos projektų vykdytojais pasirašymas;</p> <p>14. 16-ojo kvietimo teikti vietos projektų paraiškas finansavimo sąlygų aprašų rengimas, kvietimo skelbimas, vietos projektų surinkimas, vertinimas;</p> <p>15. 17-ojo kvietimo teikti vietos projektų paraiškas finansavimo sąlygų aprašų rengimas, kvietimo skelbimas, vietos projektų surinkimas, vertinimas;</p> <p>16. 18-ojo kvietimo teikti vietos projektų paraiškas finansavimo sąlygų aprašų rengimas, kvietimo skelbimas, vietos projektų surinkimas, vertinimas.</p>		
10.7.2.	<p>Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Interneto svetainės palaikymas ir priežiūra, svetainės informacijos atnaujinimas, duomenų apie VPS įgyvendinimo eigą ir rezultatus skelbimas; 2. Bus vykdomas potencialių vietos pateikėjų forumas, kuris susidės iš informacinių ir mokomųjų renginių. 3. Potencialių vietos projektų vykdytojų konsultavimas ir aktyvinimas; 4. Kvietimo teikti vietos projektų paraiškas ir su kvietimu susijusių dokumentų viešinimas, informacijos apie įgyvendinamus projektus viešinimas; 5. Kvietimo vietos projektų vertinimo ir tvirtinimo rezultatų viešinimas; 6. Kvietimo teikti vietos projektų paraiškas viešinimas regioninėje spaudoje, internetinėje svetainėje, informacija tiesiogiai siunčiama potencialiems VP pareiškėjams. 	<p>AKTYVUMO SKATINIMO VEIKSMAI SUSIJĘ SU VISOMIS 1-OJO, 2-OJO IR 3-OJO PRIORITETO PRIEMONĖMIS</p>	<p>EŽŪFKP</p> <p>EJRŽF</p> <p>EURI</p>
10.8.	2022 m.		
10.8.1.	<p>Susiję su VPS įgyvendinimu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ataskaitos rengimas, tvirtinimas ir teikimas Agentūrai už 2021 m. 2. XI-ojo ir XII-ojo mokėjimo prašymų teikimas Agentūrai; 3. Viešųjų pirkimų, susijusių su VPS administravimo išlaidomis, vykdymas ir derinimas; 4. Metinio VPS administravimo išlaidų poreikio aprašo rengimas ir teikimas NMA. 5. Dalyvavimas VVG tinklo veikloje, NMA, ŽŪM ir susijusiuose su LEADER programa renginiuose Lietuvoje ir ES šalyse; 6. VPS įgyvendinimo stebėsenos organizavimas; 	<p>VPS ĮGYVENDINIMO VEIKSMAI SUSIJĘ SU VISOMIS 1-OJO, 2-OJO IR 3-OJO PRIORITETO PRIEMONĖMIS</p>	<p>EŽŪFKP</p> <p>EJRŽF</p> <p>EURI</p>

	<p>7. 19-ojo kvietimo teikti vietos projektų paraiškas finansavimo sąlygų aprašų rengimas, kvietimo skelbimas, vietos projektų surinkimas, vertinimas, tvirtinimas ir sutarčių su vietos projektų vykdytojais pasirašymas;</p> <p>8. 20-ojo kvietimo teikti vietos projektų paraiškas finansavimo sąlygų aprašų rengimas, kvietimo skelbimas, vietos projektų surinkimas, vertinimas, tvirtinimas ir sutarčių su vietos projektų vykdytojais pasirašymas;</p> <p>9. 21-ojo kvietimo teikti vietos projektų paraiškas finansavimo sąlygų aprašų rengimas, kvietimo skelbimas, vietos projektų surinkimas, vertinimas, tvirtinimas ir sutarčių su vietos projektų vykdytojais pasirašymas;</p> <p>10. 16-ojo kvietimo vietos projektų tvirtinimas ir sutarčių su vietos projektų vykdytojais pasirašymas;</p> <p>11. 17-ojo kvietimo vietos projektų tvirtinimas ir sutarčių su vietos projektų vykdytojais pasirašymas;</p> <p>12. 18-ojo kvietimo vietos projektų tvirtinimas ir sutarčių su vietos projektų vykdytojais pasirašymas;</p> <p>13. Įgyvendinamų vietos projektų priežiūra ir administravimas, viešųjų pirkimų, mokėjimo prašymų, ataskaitų vertinimas, patikrų vietoje organizavimas, kiti vietos projektų administravimo veiksmai.</p>		
10.8.2.	<p>Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Interneto svetainės palaikymas ir priežiūra, svetainės informacijos atnaujinimas, duomenų apie VPS įgyvendinimo eigą skelbimas; 2. Kvietimų teikti vietos projektų paraiškas ir su kvietimu susijusių dokumentų viešinimas, informacijos apie įgyvendinamus projektus viešinimas; 3. Kvietimų vietos projektų vertinimo ir tvirtinimo rezultatų viešinimas; 4. Kvietimų teikti vietos projektų paraiškas viešinimas regioninėje spaudoje, internetinėje svetainėje, informacija tiesiogiai siunčiama potencialiems VP pareiškėjams; 5. Potencialių vietos projektų vykdytojų konsultavimas ir aktyvinimas. 	<p>AKTYVUMO SKATINIMO VEIKSMAI SUSIJĘ SU VISOMIS 1-OJO, 2-OJO IR 3-OJO PRIORITETO PRIEMONĖMIS</p>	<p>EŽŪFKP</p> <p>EJRŽF</p> <p>EURI</p>
10.9.	2023 m.		
10.9.1.	<p>Susiję su VPS įgyvendinimu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ataskaitos rengimas, tvirtinimas ir teikimas Agentūrai už 2022 m.; 2. XIII-ojo ir XIV-ojo mokėjimo prašymų teikimas Agentūrai; 3. Viešųjų pirkimų, susijusių su VPS administravimo išlaidomis, vykdymas ir derinimas; 	<p>VPS ĮGYVENDINIMO VEIKSMAI SUSIJĘ SU VISOMIS 1-OJO, 2-OJO IR 3-OJO</p>	<p>EŽŪFKP</p> <p>EJRŽF</p>

	<p>4. Metinio VPS administravimo išlaidų poreikio aprašo rengimas ir teikimas NMA;</p> <p>5. Dalyvavimas VVG tinklo veikloje, NMA, ŽŪM ir susijusiuose su LEADER programa renginiuose Lietuvoje ir ES šalyse;</p> <p>6. VPS įgyvendinimo stebėsenos organizavimas;</p> <p>7. 22-ojo kvietimo teikti vietos projektų paraiškas finansavimo sąlygų aprašų rengimas, kvietimo skelbimas, vietos projektų surinkimas, vertinimas, tvirtinimas ir sutarčių su vietos projektų vykdytojais pasirašymas;</p> <p>8. Įgyvendinamų vietos projektų priežiūra ir administravimas, užbaigtų vietos projektų stebėseną ir kontrolę ir kiti administravimo veiksmai.</p>	PRIORITETO PRIEMONĖMIS	
10.9.2.	<p>Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:</p> <p>1. Interneto svetainės palaikymas ir priežiūra, svetainės informacijos atnaujinimas, duomenų apie VPS įgyvendinimo eigą skelbimas;</p> <p>2. Kvietimų teikti vietos projektų paraiškas ir su kvietimu susijusių dokumentų viešinimas, informacijos apie įgyvendinamus projektus viešinimas;</p> <p>3. Kvietimų vietos projektų vertinimo ir tvirtinimo rezultatų viešinimas;</p> <p>4. Kvietimų teikti vietos projektų paraiškas viešinimas regioninėje spaudoje, internetinėje svetainėje, informacija tiesiogiai siunčiama potencialiems VP pareiškėjams;</p> <p>5. Potencialių vietos projektų vykdytojų konsultavimas ir aktyvinimas.</p>	AKTYVUMO SKATINIMO VEIKSMAI SUSIJĘ SU VISOMIS 1-OJO, 2-OJO IR 3-OJO PRIORITETO PRIEMONĖMIS	EŽŪFKP EJRŽF
10.9.	2024 m.		
10.9.1.	<p>Susiję su VPS įgyvendinimu:</p> <p>1. Ataskaitos rengimas, tvirtinimas ir teikimas Agentūrai už 2023 m.;</p> <p>2. XV-ojo mokėjimo prašymo teikimas Agentūrai;</p> <p>3. Viešųjų pirkimų, susijusių su VPS administravimo išlaidomis, vykdymas ir derinimas;</p> <p>4. Metinio VPS administravimo išlaidų poreikio aprašo rengimas ir teikimas NMA;</p> <p>5. Dalyvavimas VVG tinklo veikloje, NMA, ŽŪM ir susijusiuose su LEADER programa renginiuose Lietuvoje ir ES šalyse;</p> <p>6. VPS įgyvendinimo stebėsenos organizavimas;</p> <p>7. 23-ojo kvietimo teikti vietos projektų paraiškas finansavimo sąlygų aprašų rengimas, kvietimo skelbimas, vietos projektų surinkimas, vertinimas, tvirtinimas ir sutarčių su vietos projektų vykdytojais pasirašymas;</p> <p>8. Įgyvendinamų vietos projektų priežiūra ir administravimas, užbaigtų vietos projektų stebėseną ir kontrolę ir kiti administravimo veiksmai.</p>	VPS ĮGYVENDINIMO VEIKSMAI SUSIJĘ SU VISOMIS 1-OJO, 2-OJO PRIORITETO PRIEMONĖMIS	EŽŪFKP

10.9.2.	<p>Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Interneto svetainės palaikymas ir priežiūra, svetainės informacijos atnaujinimas, duomenų apie VPS įgyvendinimo eigą skelbimas; 2. Kvietimų teikti vietos projektų paraiškas ir su kvietimu susijusių dokumentų viešinimas, informacijos apie įgyvendinamus projektus viešinimas; 3. Kvietimų vietos projektų vertinimo ir tvirtinimo rezultatų viešinimas; 4. Kvietimų teikti vietos projektų paraiškas viešinimas regioninėje spaudoje, internetinėje svetainėje, informacija tiesiogiai siunčiama potencialiems VP pareiškėjams; 5. Potencialių vietos projektų vykdytojų konsultavimas ir aktyvinimas. 	<p>AKTYVUMO SKATINIMO VEIKSMAI SUSIJĘ SU VISOMIS 1-OJO, 2-OJO PRIORITETO PRIEMONĖMIS</p>	<p>EŽŪFKP</p>
10.9.	<p>2025 m.</p>		
10.9.1.	<p>Susiję su VPS įgyvendinimu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ataskaitos rengimas, tvirtinimas ir teikimas Agentūrai už 2024 m.; 2. Galutinio mokėjimo prašymo teikimas Agentūrai; 3. Viešųjų pirkimų, susijusių su VPS administravimo išlaidomis, vykdymas ir derinimas; 4. Dalyvavimas VVG tinklo veikloje, NMA, ŽŪM ir susijusiuose su LEADER programa renginiuose Lietuvoje ir ES šalyse; 5. VPS įgyvendinimo stebėsenos organizavimas; 6. Įgyvendinamų vietos projektų priežiūra ir administravimas, užbaigtų vietos projektų stebėsenos ir kontrolė ir kiti administravimo veiksmai. 	<p>VPS ĮGYVENDINIMO VEIKSMAI SUSIJĘ SU VISOMIS 1-OJO, 2-OJO PRIORITETO PRIEMONĖMIS</p>	<p>EŽŪFKP</p>
10.9.2.	<p>Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 6. Interneto svetainės palaikymas ir priežiūra, svetainės informacijos atnaujinimas, duomenų apie VPS įgyvendinimo eigą skelbimas; 7. Bus surengta baigiamoji konferencija, kurioje bus pristatomi įgyvendinti vietos projektai. 	<p>AKTYVUMO SKATINIMO VEIKSMAI SUSIJĘ SU VISOMIS 1-OJO, 2-OJO PRIORITETO PRIEMONĖMIS</p>	<p>EŽŪFKP</p>

11. VPS finansinis planas						
VPS finansinis planas pagal prioritetus:						
11.1.	Prioriteto Nr.	VPS prioriteto pavadinimas	Planuojama paramos lėšų suma (Eur)	Planuojama lėšų (proc.)	Finansavimo šaltinis	
11.1.1.	I	„VIEŠOSIOS INFRASTRUKTŪROS KŪRIMAS IR TVARKYMAS SKATINANT EKONOMINĘ, SOCIALINĘ, KULTŪRINĘ VEIKLĄ“	235 366,00	12,96	EŽŪFKP	
11.1.2.	II	“DARBO VIETŲ KŪRIMAS ĮSKAITANT PALANKIOS APLINKOS VERSLUI UTENOS RVVG TERITORIJOJE KŪRIMĄ BEI SĄLYGŲ GRĮŽTI Į DARBO RINKĄ SUDARYMAS“	1 236 367,00 91 584,00	68,06 5,04	EŽŪFKP EURI	
11.1.3.	III	“INOVACIJŲ PLĖTRA, PRIDĖTINĖS VERTĖS BEI DARBO VIETŲ KŪRIMAS UTENOS ŽVEJYBOS IR AKVAKULTŪROS REGIONE“	253 161,00	13,94	EJRŽF	
			Iš viso: 1 816 478,00	Iš viso: 100		
11.1.4.	Iki 78 165,85 Eur (5 proc. nuo 1 563 317 Eur) galimas virškontraktavimas pagal VPS prioritetus					
VPS finansinis planas pagal priemones:						
11.2.	VPS priemonės pavadinimas	VPS prioriteto Nr., kuriam priskiriama priemonė	VPS priemonės kodas	Planuojama lėšų suma (Eur)	Planuojama lėšų (proc.)	Finansavimo šaltinis
11.2.1.	„Parama investicijoms į viešosios infrastruktūros kūrimą bei	I	LEADER-19.2-SAVA-5	235 366	12,96	EŽŪFKP

	kultūros paveldo objektų atnaujinimą ir pritaikymą bendruomenės poreikiams“					
11.2.2.	„Vietos ūkio ir verslo plėtra, kuriant naujas darbo vietas“	II	LEADER-19.2-SAVA -6	794 381	43,73	EŽŪFKP
11.2.3.	„Parama investicijoms, skirtoms ekonominės veiklos kūrimui ir plėtrai“	II	LEADER-19.2-SAVA -7	61 911	3,41	EŽŪFKP
11.2.4.	„Parama ne pelno sektoriaus organizacijų investicijoms į socialinio verslo kūrimą ir plėtrą bei užimtumo skatinimą kaimiškose Utenos rajono vietovėse“	II	LEADER-19.2-SAVA -8	168 626 91 584	9,28 5,04	EŽŪFKP EURI
11.2.5.	„Palankių sąlygų sudarymas jaunimui ir jauniems žmonėms kurti	II	LEADER-19.2-SAVA -9	108 189	5,96	EŽŪFKP

	verslą ir skatinti užimtumą kaimo vietovėse“					
11.2.6.	„Mokymų, skirtų žinių atnaujinimui ir įgūdžių formavimui, vykdymas, edukacinių programų, Utenos krašto gamtos ir kultūros savitumo išsaugojimui ir plėtrai, kūrimas bei įgyvendinimas“	II	LEADER-19.2-SAVA -10	103 260	5,69	EŽŪFKP
11.2.7.	„Žuvininkystės verslo kūrimas ir plėtra Utenos rajone“	III	BIVP-AKVA- SAVA-1	189 871	10,45	EJRŽF
11.2.8.	VPS priemonė „Sveikatingumo skatinimas bei geresnių galimybių žūklės mėgėjų bei nardytojų veiklai sudarymas Utenos rajone“	III	BIVP-AKVA- SAVA-2	63 290	3,48	EJRŽF

				Iš viso: 1 816 478						Iš viso: 100 (nuo vietos projektams įgyvendinti planuojamos sumos, įskaitant EŽŪFKP, EJRŽF, Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto bendrojo finansavimo lėšas ir EURI)				
11.2.9.	Iki 78 165,85 Eur (5 proc. nuo 1 563 317 Eur) galimas virškontraktavimas pagal VPS prioritetus													
11.3.	VPS administravimo išlaidų finansinis planas:													
	VPS administravimo išlaidų (KPP kodas 19.4) kategorijos	Planuojama lėšų (Eur)						Planuojama lėšų (proc.)						
11.3.1.	VVG veiklos išlaidos	340 588						75						
11.3.2.	VVG teritorijos gyventojų aktyvinimo išlaidos	113 530						25						
11.3.3.	Iš viso:	454 118 (iš jų 22 895 Eur EURI lėšos)						20						
11.4.	Indikatyvus VPS lėšų poreikis pagal metus:	ES fondas	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Iš viso:
11.4.1.	Planuojamas lėšų poreikis vietos projektams pagal VPS finansuoti pagal metus (proc. nuo vietos projektams numatytos sumos pagal atskirus ES fondus (EŽŪFKP ir EJRŽF))	EŽŪFKP	-	-	-	4,0	17,1	16,8	10,2	34,0	9,0	8,9	-	100 proc.
		EJRŽF	-	-	-	-	-	18,8	4,7	51	25,5	-	-	100 proc.
		EURI	-	-	-	-	-	-	-	100	-	-	-	100 proc.
11.4.2.	Planuojamas lėšų poreikis VPS administravimo išlaidoms pagal metus (proc. nuo VPS administravimui numatytos sumos)	EŽŪFKP	-	7,1	13,2	13,1	13,3	12,2	12,2	7,2	7,7	7,7	6,3	100 proc.
		EURI	-	-	-	-	-	-	-	83,39	16,61	-	-	100 proc.
11.5.	Planuojami papildomi VPS finansavimo šaltiniai		Pagrindimas											
11.5.1.	EURI LĖŠOS	EURI	Nacionalinės mokėjimo agentūros prie Žemės ūkio ministerijos 2021 m. rugpjūčio 20 d. raštas „Dėl vietos plėtros strategijos rezultatyvumo vertinimo“ Nr. BRK-9495											
11.5.2.	PEREINAMOJO LAIKOTARPIO LĖŠOS	EŽŪFKP	Nacionalinės mokėjimo agentūros prie Žemės ūkio ministerijos 2021 m. rugpjūčio 20 d. raštas „Dėl vietos plėtros strategijos rezultatyvumo vertinimo“ Nr. BRK-9495											

12.1.1.12.3.	Paremtų vietos projektų, susijusių su verslumo (žemės ūkio srityje, ne žemės ūkio srityje, socialinio verslo srityje) skatinimo mokymais, skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
12.1.1.12.4.	Paremtų vietos projektų, susijusių su kitais nei 12.1.1.12.1–12.1.1.12.3 papunkčiuose minimais mokymais, skaičius	-	10	-	-	-	-	-	-	-	10	
12.1.1.12.5.	Planuojamas mokymų dalyvių skaičius (vnt., ne unikalių)	-	100	-	-	-	-	-	-	-	100	
12.1.1.13.	Priemonės kodas: LEADER-19.2-SAVA-4(savarankiška VPS priemonė)											
12.1.1.13.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
12.1.1.14.	Priemonės kodas: LEADER-19.2-SAVA-<...> (savarankiška VPS priemonė)											
12.1.1.14.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
12.1.2. taikomi EJŖŽF daliai:												
Eil. Nr.	VPS įgyvendinimo rodiklių pavadinimas	ESIF teminiai tikslai								Iš viso:		
		3	8	3	3	6	8	3	3			
		EJŖŽF konkretūs tikslai ir uždaviniai										
		8.1.1.Ž	8.1.2.Ž	8.1.3.Ž	8.2.1.Ž	8.2.2.Ž	8.2.3.Ž	8.3.1.Ž	8.3.2.Ž			
12.1.2.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.):											
12.1.2.1.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)	-	3	-	-	-	-	-	3	-	6	
12.1.2.1.2.	Paremtų vietos projektų, kuriuos pateikė vietos valdžios institucija (savivaldybė) arba valstybės institucija/organizacija, skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
12.1.2.1.3.	Paremtų vietos projektų, kuriuos pateikė MVĮ, skaičius (vnt.)	-	0	-	-	-	-	-	-	-	0	
12.1.2.1.4.	Paremtų vietos projektų, kuriuos pateikė fiziniai asmenys, skaičius (vnt.):	-	3	-	-	-	-	-	-	-	3	
12.1.2.1.4.1.	<i>iš jų iki 40 m.</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	iš viso: 3	Motery 1 Vyru 2
12.1.2.1.4.2.	<i>iš jų daugiau kaip 40 m.</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	iš viso: 0	motery Vyru

13. VPS įgyvendinimo vidaus valdymas ir stebėseną

13. VPS įgyvendinimo vidaus valdymas ir stebėseną		
13.1.	VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos funkcijos pagal subjektus	
13.1.1.	VVG nariai	<p>Utenos regiono VVG įstatuose numatyta naujų narių priėmimo bei išstojimo iš organizacijos procedūra. Nauji Utenos regiono VVG nariai priimami valdybos nutarimu, pateikę dvi tikrųjų Utenos regiono VVG narių rekomendacijas.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Utenos regiono VVG nariais gali būti fiziniai ir juridiniai asmenys. 2. Fiziniai asmenys asociacijos nariais gali būti, jei jie yra veiksniūs ir turi 18 metų. 3. Utenos regiono VVG nariai turi tokias neturtines teises: <ol style="list-style-type: none"> 3.1. dalyvauti ir balsuoti asociacijos suvažiavime; 3.2. naudotis asociacijos teikiamomis paslaugomis; 3.3. susipažinti su asociacijos dokumentais ir gauti visą asociacijos turimą informaciją apie jos veiklą; 3.4. bet kada išstoti iš asociacijos. Tokiu atveju stojamieji nario įnašai ir nario mokesčiai ar kitaip asociacijos nuosavybei perduotos lėšos ir turtas negražinami. 4. Utenos regiono VVG narių pareigos: <ol style="list-style-type: none"> 4.1. Utenos regiono VVG nariai privalo dalyvauti suvažiavimuose ir organizacijos veikloje. Jeigu metus asociacijos narys nedalyvauja organizacijos veikloje, jis iš asociacijos šalinamas. 4.2. Utenos regiono VVG nariai privalo laikytis asociacijos įstatų.
13.1.2.	VVG valdymo organo nariai	<p>Utenos regiono vietos veiklos grupės valdyba pagal įstatus yra iš 15 asmenų. Valdyba organizuoja bei strategiškai vadovauja asociacijos veiklai. Valdybos kompetencijai priklauso:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. kaimo plėtros strategijos rengimas ir įgyvendinimas; 2. asociacijos veiklos programų sudarymas ir veiklos formų nustatymas; 3. asociacijos struktūros, pareigybių, atlyginimų nustatymo, projektų rengimas ir pateikimas suvažiavimo svarstymui; 4. labdaros ir paramos teikimo fiziniams ir juridiniams asmenims prioritetų ir kriterijų nustatymas; 5. dalyvavimo įvairių projektų ir programų įgyvendinime, rekomendacijų rengimas; 6. asociacijos darbo reglamento tvirtinimas. <p>Valdybos posėdžius kviečia Valdybos pirmininkas.</p>

13.1.3.	VPS administravimo vadovas	VPS administravimo vadovo funkcijos: strategijos įgyvendinimo administravimo komandos darbo organizavimas, reikalingos informacijos perdavimas darbuotojams; strategijos įgyvendinimo lėšų naudojimo tinkamumo priežiūra; strategijos įgyvendinimo komandos narių darbo stebėjimas, kontrolė ir palaikymas; visų reikalingų su projekto įgyvendinimu susijusių dokumentų tvirtinimas, koregavimas; bendravimas ir konsultacijos su vietos gyventojais potencialiais ir esamais vietos projektų pateikėjais bei atsakingomis institucijomis; ataskaitų savalaikis pateikimas.
13.1.4.	VPS finansininkas (buhalteris)	VPS finansininkės funkcijos: finansinės apskaitos strategijos įgyvendinimo metu tvarkymas, apskaitos dokumentų atitikimo buhalterinės apskaitos tvarkymo ir kitų teisės aktų reikalavimams užtikrinimas, visų finansinių dokumentų reikalingų įgyvendinamai strategijai ruošimas. Kitų pavestų su strategijos įgyvendinimu susijusių užduočių vykdymas.
13.1.5.	kiti VVG administracijos darbuotojai:	
13.1.5.1.	VPS administratorius (-iai)	VPS administratoriaus funkcijos: veiklų ir darbų susijusių su strategijos įgyvendinimu organizavimas ir koordinavimas; su strategijos įgyvendinimu susijusios informacijos, strategijos įgyvendinimo ataskaitų ir kitų su strategijos įgyvendinimu susijusių dokumentų parengimas, kitų pavestų su strategijos įgyvendinimu susijusių užduočių vykdymas.
13.1.5.2.	VPS viešųjų ryšių specialistas (-ai)	VPS viešųjų ryšių specialisto funkcijos: apie aktyvinimo veiklas įgyvendinant strategiją informuoti bei į jas kviešti potencialius vietos projektų pateikėjus, rengti kvietimus vietos projektų konkursams ir juos publikuoti vietos spaudoje. Į aktyvinimo veiklas įtraukti kaimo bendruomenes, ūkininkus, verslininkus bei rengti su šiomis veiklomis susijusius dokumentus, bendrauti su vietos gyventojais, rengti bendradarbiavimo vizitų darbotvarkes, rinkti vietos projektų idėjas parengtos strategijos priemonėms. Kitų, pavestų su viešaisiais ryšiais susijusių užduočių vykdymas.
13.2.	VVG darbuotojų gebėjimai įgyvendinti VPS	
13.2.1.	VPS administravimo vadovas	VPS administravimo vadovui – turėti aukštąjį išsilavinimą ir ne mažesnę nei 3 m. darbo patirtį projektų valdymo srityje; arba turėti ne mažesnę negu 5 m. darbo patirtį VPS administravimo ir įgyvendinimo srityje
13.2.2.	VPS finansininkas ir (arba) buhalteris	VPS buhalterinės apskaitos specialistui ir (arba) finansininkui – turėti aukštąjį išsilavinimą buhalterinės apskaitos tvarkymo srityje ir ne mažesnę nei 2 m. darbo patirtį buhalterinės apskaitos tvarkymo ir (arba) finansų valdymo srityje; arba turėti ne mažesnę negu 2 m. darbo patirtį buhalterinės apskaitos tvarkymo ir (arba) finansų valdymo srityje įgyvendinant VPS
13.2.3.	kiti VVG administracijos darbuotojai:	

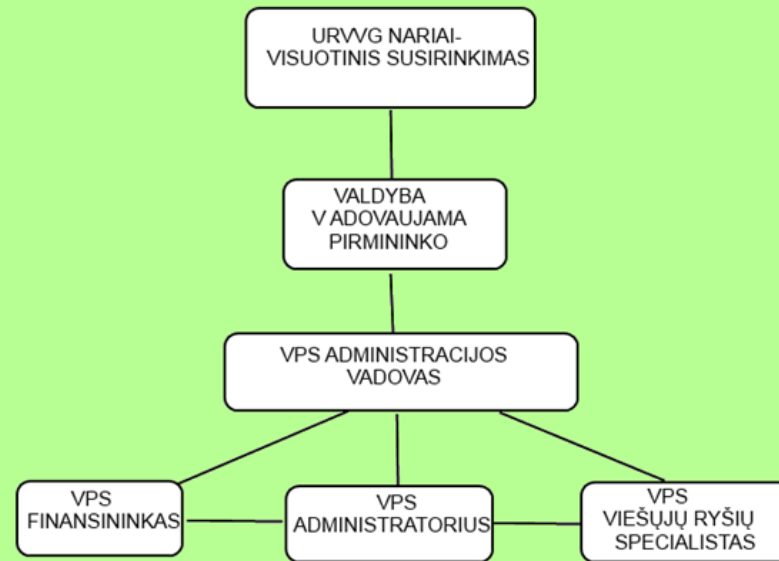
13.2.3.1.	VPS administratorius	VPS administratoriui – turėti aukštąjį išsilavinimą ir ne mažesnę negu 1 m. darbo patirtį projektų valdymo srityje; arba turėti ne mažesnę negu 2 m. darbo patirtį VPS administravimo ir įgyvendinimo srityje
13.2.3.2.	VPS viešųjų ryšių specialistas	viešųjų ryšių specialistui (VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatintojui) – turėti aukštąjį išsilavinimą, taip pat turėti žinių LEADER metodo įgyvendinimo ir kitose kaimo plėtros politikos srityse; arba turėti ne mažesnę negu 1 m. darbo patirtį VPS administravimo ir įgyvendinimo srityje
13.3.	VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos vidaus sistemos apibūdinimas	
13.3.1.	<p>VVG narių vaidmuo: dalyvauja visuotiniuose susirinkimuose, pagal pageidavimą ir galimybes dalyvauja įvairiuose Vietos veiklos grupės projektuose.</p> <p>VVG valdymo organo narių, dalyvauja visuotiniuose susirinkimuose, valdybos posėdžiuose, dalyvauja vietos projektų vertinimo ir atrankos procese, sprendžia svarbius organizacijos veiklos klausimus.</p> <p>VPS administravimo vadovo vaidmuo: Vykdo ir koordinuoja strategijos įgyvendinimą. Koordinuoja ir kontroliuoja viešųjų pirkimų dokumentų rengimą, pirkimo procedūrų vykdymą. Koordinuoja ir kontroliuoja strategijos, kitų vykdomų projektų bei Utenos regiono VVG veiklos viešinimą: straipsnių spaudai rengimą; rengiamą ir siunčiamą medžiagą internetiniams puslapiams; rengiamą medžiagą veiklos pristatymams; informacijos stenduose atnaujinimą. Koordinuoja ir kontroliuoja informacinių ir viešinimo leidinių gamybą. Koordinuoja ir kontroliuoja ryšių palaikymą su rajono bendruomenėmis, su įvairiomis organizacijomis, rėmėjais: Vadovauja informacinės, konsultacinės ir metodinės medžiagos kaimo bendruomenėms rengimui; Vadovauja įvairių taisyklių, tvarkų projektų ruošimui (bendrųjų ir specialiųjų taisyklių pareiškėjams; Vietos projektų vykdymo sutarčių ir kt.) Koordinuoja ir kontroliuoja vietos projektų paraiškų vertinimą: bylų perdavimą; bylų perdavimo registracijos žurnalus; vietos projektų sutarčių rengimą; vietos projektų sutarčių pasirašymą; informacijos rengimą apie kiekvieną vietos projektų vertinimo etapą; informacijos viešinimą apie kiekvieną vietos projektų vertinimo etapą; vietos projektų patikras; vietos projektų mokėjimo prašymų, ataskaitų tikrinimą. Koordinuoja ir kontroliuoja mokymų potencialiems vietos projektų pareiškėjams organizavimą. Koordinuoja ir kontroliuoja mokymų Utenos regiono VVG valdybos nariams ir nariams organizavimą. Koordinuoja ir kontroliuoja informacinių, viešinimo renginių, konferencijų, tarptautinių seminarų organizavimą. Koordinuoja ir kontroliuoja, kad laiku būtų atsiskaityta su Nacionaline mokėjimo agentūra. Koordinuoja ir kontroliuoja mokėjimo prašymų pildymą, paraiškų, ataskaitų rengimą. Koordinuoja ir kontroliuoja dokumentų tvarkymą pagal raštvedybos reikalavimus. Koordinuoja ir kontroliuoja medžiagos paruošimą valdybos susirinkimams. Koordinuoja ir kontroliuoja informacijos pateikimą valdybos nariams apie organizuojamus susirinkimus. Atstovauja Utenos regiono VVG įvairiose institucijose. Vykdo Utenos regiono VVG valdybos sprendimus. Koordinuoja ir kontroliuoja terminų laikymąsi strategijos rengimo ir įgyvendinimo laikotarpiu</p> <p>VPS administratoriaus vaidmuo: Vykdo strategijos įgyvendinimą. Rengia viešųjų pirkimų dokumentus, vykdo viešųjų pirkimų procedūras. Organizuoja strategijos, kitų vykdomų projektų bei Utenos regiono VVG veiklos viešinimą: rengia straipsnius spaudai; rengia ir siunčia medžiagą internetiniams puslapiams, rengia medžiagą veiklos pristatymams; kaupia fotografijų archyvą; rūpinasi</p>	

informacija stenduose. Organizuoja informacinių ir viešinimo leidinių gamybą, teikia jiems medžiagą. Palaiko ryšius su Utenos rajono bendruomenėmis, su įvairiomis organizacijomis, rėmėjais: teikia informacinę, konsultacinę ir metodinę pagalbą bendruomenėms; parengia įvairių taisyklių, tvarkų projektus (bendrųjų ir specialiųjų taisyklių pareiškėjams; Vietos projektų vykdymo sutarčių ir kt.); konsultuoja vietos projektų pareiškėjus pildant paraiškas, rengiant papildomus dokumentus, organizuojant darbus ir atsiskaitant už įgyvendinamus projektus. Organizuoja vietos projektų paraiškų vertinimą: organizuoja bylų perdavimą; veda bylų perdavimo registracijos žurnalus, rengia vietos projektų sutartis; organizuoja vietos projektų sutarčių pasirašymą; rengia informaciją apie kiekvieną vietos projektų vertinimo etapą; viešina informaciją apie kiekvieną vietos projektų vertinimo etapą; organizuoja vietos projektų patikras; atlieka vietos projektų patikras, tikrina vietos projektų mokėjimo prašymus, ataskaitas. Organizuoja mokymus potencialiems vietos projektų pareiškėjams. Organizuoja mokymus Utenos regiono VVG valdybos nariams ir nariams. Organizuoja informacinius, viešinimo renginius, konferencijas, rūpinasi dalyvavimu tarptautiniuose seminaruose. Atsako už laiku teikiamų dokumentų ir duomenų teisingumą. Kontroliuoja, kad laiku būtų atsiskaityta su Nacionaline mokėjimo agentūra. Pildo mokėjimo prašymus, rengia paraiškas, ataskaitas. Nagrinėja organizacijų ir kitų asmenų prašymus, pareiškimus, pasiūlymus, skundus ir nustatyta tvarka teikia atsakymus kiek leidžia jo kompetencija; vykdo pirmininko, projekto vadovo ir valdybos žodinius ir raštiškus įsakymus ir pavedimus. Tvarko dokumentus pagal raštvedybos reikalavimus: registruoja gaunamus ir siunčiamus raštus; sistemina gaunamus dokumentus ir informaciją; rengia organizacijos bylų nomenklatūrą ir sudaro bylas pagal nustatytus bylų nomenklatūros indeksus. Paruošia medžiagą valdybos susirinkimams. Informuoja valdybos narius apie organizuojamus susirinkimus. Vykdo Utenos regiono VVG suvažiavimo ir valdybos nutarimus bei valdybos pirmininko sprendimus bei įsakymus.

VPS finansininko vaidmuo: Organizuoja finansinę ir buhalterinę apskaitą ir kontroliuoja, kad ataskaitiniai duomenys būtų teisingi ir savalaikiai pateikti finansų bei statistikos organams: pildo darbo laiko apskaitos žiniaraščius; sudaro darbo užmokesčio žiniaraščius; veda ilgalaikio turto apskaitos korteles; sudaro balansą; sudaro veiklos rezultatų ataskaitą; parašo aiškinamąjį raštą prie balanso; teikia Valstybinei mokesčių inspekcijai mėnesines pajamų mokesčio nuo A klasės pajamų deklaracijas, metines A klasės išmokų nuo jų išskaičiuoto ir sumokėto pajamų mokesčio deklaracijas; kas ketvirtį atsiskaito su socialinio draudimo skyriumi apie kiekvieno darbuotojo priskaičiuotą darbo užmokestį (forma SAM, SAMF4, SAM3SD); teikia žinias statistikos organams. Pildo Utenos regiono VVG mokėjimo prašymus. Mokėjimo prašymus pateikia Utenos KDTS. Priima ataskaitas iš vietos projektų. Pildo vietos veiklos grupės projekto ataskaitas. Teikia informacinę, konsultacinę ir metodinę pagalbą bendruomenėms. Tikrina vietos projektų mokėjimo prašymus. Perduoda vietos projektų mokėjimo prašymus Utenos KDTS. Atlieka vietos projektų patikras. Finansininkas vykdo kitas teisės aktu nustatytas funkcijas, nenuolatinio pobūdžio Utenos regiono VVG valdybos pirmininko teisėtus nurodymus. Laiku bei teisingai apskaito visas pinigines, materialines vertybes bei pagrindines priemones, fiksuoja buhalterinės apskaitos dokumentuose operacijas, susijusias su lėšų cirkuliacija. Užtikrina finansinių – ūkinių operacijų teisėtumą, tinkamą dokumentų įforminimą. Teisingai ir laiku pristato ataskaitas Utenos regiono VVG valdybai bei suvažiavimui ir kitoms pavaldžioms institucijoms. Užtikrina, kad laiku būtų atsiskaitoma su valstybės, biudžeto ir kitomis valstybinėmis institucijomis. Priima, patikrina dokumentus, priklausančius apmokėti banke, kasoje. Sudaro metines, ketvirtines, mėnesines apyskaitas, organizuoja metines inventorizacijas. Palaiko ryšius su Utenos rajono bendruomenėmis, su įvairiomis organizacijomis, rėmėjais. Tvarko dokumentus pagal raštvedybos reikalavimus. Užtikrina terminų laikymąsi strategijos įgyvendinimo laikotarpiu. Vykdo valdybos nutarimus bei valdybos pirmininko sprendimus bei įsakymus.

VPS viešųjų ryšių specialisto vaidmuo: Vykdo kaimo gyventojų aktyvinimo ir mokymų veiklas. Rengia mokymų ir aktyvinimo veiklos viešinimą: rengia straipsnius spaudai; rengia ir siunčia medžiagą internetiniams puslapiams, rengia medžiagą veiklos pristatymams; kaupia fotografijų archyvą; rūpinasi informacija stenduose. Organizuoja informacinių ir viešinimo leidinių gamybą, teikia jiems medžiagą. Palaiko ryšius su Utenos rajono bendruomenėmis, su įvairiomis organizacijomis, rėmėjais: teikia informacinę, konsultacinę ir metodinę pagalbą bendruomenėms; organizuoja bylų perdavimą; veda bylų perdavimo registracijos žurnalus, rengia aktyvinimo planus; Organizuoja mokymus potencialiems vietos projektų pareiškėjams. Organizuoja mokymus Utenos regiono VVG valdybos nariams ir nariams. Organizuoja informacinius, viešinimo renginius, konferencijas, rūpinasi dalyvavimu tarptautiniuose seminaruose. Atsako už laiku teikiamų dokumentų ir duomenų teisingumą. Kontroliuoja, kad laiku būtų atsiskaityta su Nacionaline mokėjimo agentūra. Pildo mokėjimo prašymus, rengia paraiškas, ataskaitas. Nagrinėja organizacijų ir kitų asmenų prašymus, pareiškimus, pasiūlymus, skundus ir nustatyta tvarka teikia atsakymus kiek leidžia jo kompetencija; vykdo pirmininko, projekto vadovo ir valdybos žodinius ir raštiškus įsakymus ir pavedimus. Tvarko dokumentus pagal raštvedybos reikalavimus: registruoja gaunamus ir siunčiamus raštus; sistemina gaunamus dokumentus ir informaciją; rengia organizacijos bylų nomenklatūrą ir sudaro bylas pagal nustatytus bylų nomenklatūros indeksus. Vykdo Utenos regiono VVG suvažiavimo ir valdybos nutarimus bei valdybos pirmininko sprendimus bei įsakymus.

Už VPS įgyvendinimą atsako strategijos administravimo vadovas, tačiau kiekvienas darbuotojas yra atsakingas už savo tiesioginių pareigų nepriekaištingą vykdymą. Už neteisėtą veikimą arba neveikimą kiekvienas padaręs tokias veiklas atsako prieš įstatymą pagal Darbo įstatymo kodeksą ir kitus galiojančius teisės aktus.

Utenos regiono vietos veiklos grupės pavaldumo schema įgyvendinant VPS

13 priede pateikiama Utenos regiono vietos veiklos grupės veiklos efektyvumo vertinimo ataskaita ir organizacijos veiklos efektyvumo profilis

Utenos RVVG informacijos apie VPS įgyvendinimo eigą teikimo tvarka bus aprašyta vidaus tvarkos taisyklėse pasirašius paramos sutartį VPS įgyvendinimui.

Utenos RVVG atskaitomybės sistema, jeigu VPS būtų įgyvendinama netinkamai apibrėžta organizacijos įstatuose bei kituose vidaus dokumentuose, kurie reikalui esant gali būti koreguojami.

Utenos RVVG atsakomybės sistema, jeigu VPS būtų įgyvendinama netinkamai apibrėžta organizacijos įstatuose bei kituose vidaus dokumentuose, kurie reikalui esant gali būti koreguojami.